

MITTELEVROPA IN MI

Večkrat smo v našem listu že pisali o Srednji Evropi včeraj in danes. Obravnavali smo tako splošne probleme, ki so s tem pojmom povezani kot konkretne dogodke oz. politična vprašanja in pobude, kot npr. zadnje srečanje državnikov in ministrov Srednjeevropske iniciative na Dunaju in v Trstu. Sedaj pa nam nudi povod za kratko razmišljanje pravkar zaključeno kulturno zasedanje, ki ga je ponovno priredil goriški Inštitut za mittelevropska kulturna srečanja.

Gorica že dobrih trideset let prireja simpozije, posvečene različnim kulturnim panogam v Srednji Evropi. To so literatura, glasba, zgodovina, filozofija, šolstvo, kulturna identiteta sploh, gledališče in film, likovna umetnost, znanost idr. Strokovnjaki iz posameznih držav tega območja (kot so recimo Avstrija, prej Jugoslavija - sedaj Slovenija in Hrvaška, Madžarska, Češka in Slovaška, iz Nemčije Bavarska, Poljska, včasih tudi Romunija in seveda Italija) so osvetlili marsikatero zanimivo plat s svojega področja in pri tem skušali najti neko skupno rdečo nit, ki povezuje narode teh dežel in njih kulturo. Pri tem nikdar ni šlo za kako anahronistično nostalgijo obujanje habsburške preteklosti, ampak bolj za skupno navezavo v novem in skupnem evropskem duhu. Lahko bi rekli: **Po Mittele Evropi v Evropo.**

Ne bomo se na tem mestu ustavljali ob sicer zanimivem programu goriškega dvodnevnega simpozija. Na njem so nastopili predavatelji iz naše dežele, Slovenije, Avstrije, Madžarske, Poljske. Tema simpozija je bilo spoznavanje med narodi v vzhodni in srednji Evropi. Sicer je taka tema zelo generična, saj se je na vseh preteklih simpozijih praktično delalo prav to, namreč poglobljalo medsebojno spoznavanje in sodelovanje na kulturnem področju. Res pa je tudi, da so že prejšnja zborovanja dejansko izčrpala vse možne teme. Morda bi kazalo kdaj v bodoče še bolj analizirati odnos oz. pot od Mittele Evrope do Evrope, ki je danes najbolj aktualna tema v razpravi na stari celini.

Kaj pa slovenska prisotnost? Kot predavatelj je nastopil en sam Slovenec in to iz matične domovine. Zadnjemu zasedanju pa je predsedoval tukajšnji slovenski senator. To je vse lepo in prav. Prejšnja leta pa je na teh zanimivih srečanjih nastopilo tudi več predstavnikov slovenskega zamejskega kulturnega sveta. To bi bilo gotovo ponovno pozitivno in s tem bi tudi naša slovenska manjšinska stvarnost spet dobila svojo upravičeno mesto v okviru tega zanimivega simpozija.

Ustanovitelj združenja Paneuropa, grof Coudenhove-Kalergi je zapisal leta 1924, da se moramo najprej sami evropeizirati, če hočemo zgraditi skupno Evropo. Ne vem, če bi te besede veljale tudi za pojem Mittele Evrope. Verjetno ne, čeprav bi parafraza lahko nekje vzdržala. Sicer pa je znano, da sta pojem ali bolje duh neke skupne srednjeevropske pripadnosti le ostala v slovenskem človeku vedno živa in dejavna. In tako je danes ideja Mittele Evrope nedvomno aktualno bolj povezana s širšo evropsko idejo, ki se kaže tako v manjšinski stvarnosti kot v samih prizadevanjih republike Slovenije za vstop v Evropsko unijo.

ANDREJ BRATUŽ

02 Vida Valenčič ZARADI KURDOV TURČIJA PROTI ITALIJI

Evropa se boji nacionalizma, ne ločuje pa med le-tem in upravičeno zahtevo po priznanju narodne identitete. (Boris Pahor)

02 Alojz Tul ČRNA KNJIGA O POBOJU POLJAKOV

03 Ivan Žerjal / intervju PATRIZIA VASCOTTO

04 PET NOVIH ŠKOFIJ V SLOVENIJI

05 Danijel Devetak CERKEV SPREJEMA IZZIVE TEHNOLOGIJE

06 KNJIŽNI SEJEM V LJUBLJANI

08 Ivan Žerjal POKRAJINSKI KONGRES SSK

09 Matjaž Rustja RAZSTAVA DEL MIHAELE VELIKONJA

12 Jurij Paljk O KULTURI

13 Marjan Drobež KRAJEVNE VOLITVE V SLOVENIJI

14 Ivan Žerjal 22. REDNI OBČNI ZBOR SDGZ

VLOGA ZGODOVINSKEGA SPOMINA

SE NISMO NIČESAR NAUČILI?

DRAGO LEGIŠA

Qui c'è stata troppo poca Italia, è mancato un rapporto saldo" (Tu je bilo premalo Italije, manjkala je trdna vez). Tako je med drugim dejal politični tajnik Demokratične levice v Trstu, Stelio Spadaro, upokojeni srednješolski profesor zgodovine. Tržaški italijanski dnevnik je z njim 10. t.m. objavil daljši intervju, ki bi gotovo zaslužil poglobljeno analizo. Gre namreč za politika, ki je na čelu stranke, v kateri je organiziran večinski del nekdanje KPI. Prav slednji pa Spadaro zameri oziroma očita "pre-malo Italije".

Na tem mestu želimo le ugotoviti, da Stelio Spadaro v tem intervjuju sploh ne omenja lika in vloge Vittoria Vidalija, čeprav ima slednji gotovo veliko zaslug, če sta Trst in Cona A Svobodnega tržaškega ozemlja leta 1954 spet prišli pod Italijo. Znani univerzitetni profesor in nekdanji predstavnik italijanske vlade pri Zavezniški vojaški upravi v Trstu Diego De Castro Vidalija označuje za "zelo prefinjenega politika, za zelo odgovorno osebnost in končno po duši Italijana, kakršna je navsezadnje bila sama KPI" (De Castro, *La Questione di Trieste*). Vittorio Vidali je bil tudi tisti politik, ki je marca leta 1952, torej več kot dve leti pred londonskim sporazumom, na zborovanju v Bariju o Trstu dejal: "Occorre far presto, se non vogliamo trasformare la città italianissima in un cimitero di italiani" (Pohiteti je treba, če nočemo najbolj italijanskega mesta spremeniti v pokopališče Italijanov). Tako lahko beremo na strani 106 knjige Aleša Breclja *Gruppi politici autonomi sloveni a Trieste*, ki jo je leta 1954 izdal Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček.

Vittoriu Vidaliju kot Italijanu seveda nihče ne more zameriti, če se je v tistih povojnih letih zavzemal za priključitev Trsta Italiji. Primorski Slovenci, ki smo se tudi in predvsem zaradi rododomne politike Italije povsem upravičeno bojevali za združitev z matičnim narodom in se nato kot tržaški Slovenci zavzemali za Svobodno tržaško

ozemlje, ki ga je predvidela pariška mirovna pogodba iz leta 1947, moramo žal ugotoviti, da se je Vidaliju posrečilo pridobiti na svojo stran veliko večino slovenskega tržaškega proletariata. Tako so namreč med drugim zgovorno pokazali izidi prvih upravnih volitev v Trstu leta 1949 in naslednjih volitev leta 1952, prav tako v tržaški občini. V

narodnostnem pogledu je na naši strani tedaj nastala ogromna škoda, ki se ni in se ne bo nikdar popravila. Vidalijeva partija je brez odpora dejansko tudi gledala, kako se je s politiko naseljevanja umetno in načrtno spreminjala narodnostna sestava ozemlja na Tržaškem in tudi v okolici Gorice (glej Štandrež).

STRAN 2

JUBILEJNA 40. CECILIJANKA - STR. 10

FOTO BUMBACA

SODELOVANJE MED GORICO IN NOVO GORICO

ZA SKUPNO POT V EVROPO

V pričakovanju, da bo Slovenija v bližnji prihodnosti sprejeta v Evropsko zvezo, se je razvila v Gorici na obeh straneh meje živahna razprava o možnostih bodočega sodelovanja. Gre seveda za preseganje pozitivnih stikov, ki so nastali že pred desetletji po zaslugi nekaterih razsvetljenih politikov in kulturnikov. Prišlo je tudi do izdelave skupnih načrtov, ki sta jih oba župana predstavila v Bruslju in

ki jih poznamo pod skupnim naslovom *Načrti za spravo med obema mestoma*. Pri vsem tem dogajanju pa je zaskrbljujoče dejstvo, da gre še vedno za pobude nekaterih krogov in posameznikov brez pravega zanimanja in navdušenja širšega prebivalstva. Nedavna raziskava goriškega sociološkega inštituta (ISIG) kaže, da samo 38% prebivalcev na italijanski strani in celo samo 28% na slo-

venski strani odobrava take načrte za sodelovanje. Vzrokov za tako miselnost je več in so predvsem zgodovinske narave; izhajajo pač iz prastarega nezaupanja med Slovenci in Italijani ter med mestom in okolico. Dokler je bila meja strogo zarisana, so bili odnosi jasni in omejeni, prihodnost pa prinaša nove možnosti, ki jih niso vsi pripravljeni sprejeti.

BŠ / STRAN 10

VSEBINA

SVET OKROG NAS

KURDSKO VPRAŠANJE BURI DUHOVE

TURČIJA PROTI ITALIJI

VIDA VALENCIČ

Kurdi so eden najbolj tlačanih narodov na svetu. Niso samo razdeljeni med štiri države (Turčijo, Irak, Iran in Sirijo), pač pa predstavljajo oster trn v peti za vse štiri države in seveda za mednarodne odnose med državami.

Turški Kurdi, kakih dvanajst milijonov, se v glavnem prepoznavajo v stranki PKK, delavski stranki Kurdistana. PKK se v bistvu bori za osvoboditev kurdskega naroda izpod represije turške države. Ne moremo hliniti naivnosti in zatrti nepletenosti te kurdske stranke v vrsto terorističnih akcij, ki so se posluževale predvsem ugrabitev in iztirjevanj kot sredstev za financiranje osvobodilnega boja. PKK je s svojim leaderjem Abdulahom Ocalanom na čelu sestavljal to nečisto ozadje, problem pa leži v vprašanju, kako drugače bi se Kurdi lahko borili za svojo svobodo. Za turško državo preprosto ne obstajajo, ni jih ali, bolje, ne bo jih po številnih letalskih in požigalnih napadih na njihove gorske vasi. In iz tega

Kurdsko vprašanje je eno tistih vprašanj, za rešitev katerih bi najbrž potrebovali veliko mero poguma, predvsem pa svetovne koordinacije.

izvirajo trume obubožanih kurdskih priseljencev v vseh evropskih državah. Ocalan je še vedno v Rimu, ne več prprt, pač pa na pogojni prostosti. Italija okleva, kar je povsem razumljivo, saj vsaka možna rešitev predstavlja nevarnost diplomatske krize. V primeru dodelitve političnega azila Ocalanu, ki bi pomenil edino pravično rešitev v očeh vseh Kurdov, bi Turčija prav gotovo popolnoma odrezala vse vezi, z Italijo. Že danes je taka odklonilna drža zaznamovala ne samo trgovski svet, pač pa tudi politično sfero s premierom Yilmazem na čelu. Turčija zahteva Ocalana zase kot izrednega zapornika, ki bi lahko predstavljal simbol premoči nad Kurdi. V turški zakonodaji je postavka o smrtni obsodbi še vedno v veljavi, pa četudi, kot trdi Di Pietro, "v zadnjih trinajstih letih ni bila izvedena niti enkrat". Problem ni v tem. Turčija je seveda spretno takoj naznanila, da bi lahko obsodbo na smrt tudi izključila iz svojega zakonika, da bi Ocalan le prišel v turške roke. Da bi se res odpovedala smrtni obsodbi, je res malo verjetno, in tudi če bi se res, je pa le na spisku držav, ki ne štedijo z nasiljem med zasliševanji in v zaporih, kar tudi ni zanemarljivo. Nemčija pa ima že pripravljen zaporni nalog za Ocalana zaradi njegove vpletenosti v teroristične akcije in bi lahko zahtevala pravno izročitev Ocalana, do česar pa po vsej verjetnosti ne bo prišlo, ker ji ne malo odgovarja, da je ta vroči kostanj v rokah Italije.

Italiji v teh dneh nasprotujejo tudi ZDA, ki preprosto gledajo na Ocalana le kot na banalnega terorista, bile pa so ji seveda pogodu vse tiste kurdske franže v Iraku, ki so se borile proti Saddamu Husseinu. ZDA se sklicujejo na atlantsko zavezništvo in zatrjujejo, da Italija ni upoštevala svoje vloge v Atlantski zvezi. V slednjo je vključena tudi Turčija. Zato bi se morala Italija normalno postaviti v bran te države, s svojim "ravnanjem" do kurdskega voditelja pa naj bi v bistvu ravnala kot neodvisna država. Italija preprosto ne more izročiti Ocalana Turčiji, ker v tej državi še vedno velja smrtna obsodba. Kako se bo zadeva iztekla, je še prerano reči. Dne 27. novembra se bosta sestala italijanski premier D'Alema in nemški kancler Schröder. Po predvidevanjih se bo Italija izrekla za nekakšno "nevtralnno" rešitev, kar bi pomenilo izročitev Ocalana neki "tuj" državi, kot je npr. Libija. Politični azil v Italiji ni možen, predvsem ker ni specifičnega zakona, ki bi to vprašanje urejeval. V vsej tej zadevi je vsekakor pozitiven boj kot turške vlade do nabave orožja, ki ga izdeluje Italija. Leta se je namreč vse do danes vedla na obtožbe vreden način: med svoja ustavna načela je vključila (teoretsko) pravico do političnega azila za vse tiste, ki bi bili na domačih tleh obsojeni na raznovrstno preganjanje in mučenje, po drugi strani pa je prodajala orožje Turčiji. In, kar ni zanemarljiv podatek, 25% turškega državnega denarja gre za potrebe vojske. To pomeni, da so italijanska letala, bombe, mitraljeze itd. uporabljali proti Kurdom, ki so potem bežali iz pekla in večali vrste ilegalnih priseljencev v Italijo. Prav gotovo potrebuje Evropa skupno delovanje, predvsem ob takih priložnostih.

ZAHVALA

Naš odgovorni urednik dr. Drago Legiša dobro okleva, saj je s svojim zapisom spet prisoten na prvi strani. Zahvaljuje se vsem, ki se zanimajo za njegovo zdravje, in še posebej tistim, ki so ga obiskali v bolnišnici.

S I. STRANI

SE NISMO NIČ...

Zanimivo je dalje, kako se taisti Spadaro dne 22. t.m. v italijanskem tržaškem dnevniku spotika tudi nad "pojmom narodnostnega ozemlja", češ da gre za "staro pojmovanje, ki spominja na daljne, a tudi sveže bolečine". Tako pokrajinski tajnik Demokratične levece v Trstu modruje v svojem daljšem uradnem zapisu ob objavi besedila Maselličevega zakonskega predloga za zaščito slovenske manjšine v Italiji.

Kaj s tem v zvezi porečejo Slovenci, člani Demokratične levece? Ali ne obstaja nevarnost, da se ponovi stanje za časa Vittoria Vidalijsa? Ali se iz zgodovine res nismo nič naučili?

SOVJETSKI ZLOČINI RAZKRITI

ČRNA KNJIGA O POBOJU POLJAKOV PRI KATYNU

ALOJZ TUL

Kot je poročal italijanski dnevnik Il Corriere della sera dne 21. oktobra, bo pri založbi Ideazione Editrice v kratkem izšla knjiga o množičnem poboju poljskih generalov, častnikov, podčastnikov in drugih vojaških oseb ter zemljiških posestnikov v gozdu Katynu in drugih taboriščih in zaporih današnje zahodne Ukrajine in Belorusije spomladi leta 1940. Gre za temeljito dokumentirano delo, ki ga je na osnovi dokumentov iz arhiva tajne sovjetske policije KGB sestavil poljski raziskovalec zgodovine Victor Zaslavsky. Oglejmo si nekoliko podrobneje, kdaj in kako je prišlo do teh tragičnih pobojev, ki jih je bivša Sovjetska zveza dosledno prikrivala in jih skušala pripisati nacistični vojski.

Potem ko je Hitler 13. marca 1938 zasedel Avstrijo brez vsakega odpora in nato s privoljenjem Anglije in Francije še Švedske dežele na Češko-slovaškem, je opogumljen zaradi popuščanja zahodnih sil sredi marca 1939 vdrl na ostalo Češko in Moravsko. Nato je začel silovito politično propagando proti sosednji Poljski. Anglija in Francija sta se tokrat zganili in se javno obvezali, da bosta Poljsko branili pred zunanjim napadom.

Ko so propadla pogajanja s Sovjetsko zvezo o ustanovitvi protifašistične zveze, se je Stalin začel tajno pogajati s Hitlerjem. Sad teh pogovorov je bila sklenitev sporazuma o prijateljstvu in nenapadanju vojne s Poljsko je sporazum

predvidel delitev Poljske med Nemčijo in Sovjetsko zvezo.

Tega ni bilo treba dolgo čakati. Že 1. septembra 1939 je Nemčija napadla Poljsko in s tem sprožila drugo svetovno vojno. Na osnovi omenjenega tajnega dogovora je Sovjetska zveza zasedla 52% poljskega ozemlja v vzhodnem delu države z 12 milijoni prebivalcev; med temi je zajela 250 tisoč vojakov, ki jih je imela za vojne ujetnike, četudi ni bilo nobene vojne napovedi.

POBOJI LETA 1940

Vse vojaške osebe s kakšnim činom so zaprli v posebna taborišča. V glavnem je šlo za rezervne častnike, pripadajoče višjim družbenim slojem, ter izobražene ljudi, ki sta jih oba totalitarna režima imela za nevarne potencialne politične nasprotnike. Dne 5. marca 1940 je sovjetski Politbiro odredil postrelitev vseh omenjenih častnikov kot "starih in nepopoljšljivih sovražnikov sovjetske oblasti". V 20 mesecih je bilo tako zaprtih, deportiranih ali ustreljenih kakih 400 tisoč ljudi v sovjetskem delu Poljske.

22. julija 1941 je Hitlerjeva Nemčija (kljub pogodbi o prijateljstvu) napadla Sovjetsko zvezo in tako zasedla tudi sovjetski del Poljske. Nemška vojska je med drugim odkrila množično grobišče poljskih častnikov v gozdu blizu kraja Katyn in za pobjo obtožila sovjetsko tajno policijo. Zakonita poljska vlada v begunstvu v Londonu je zahtevala od Rdečega križa, naj razišče katynsko grobišče. Stalinova vlada je zaradi te zahteve prekinila odnose z njo in odgo-

vornost za pobjo zavrnila na nemške nacistične čete. Ob koncu vojne je celo zahtevala od nürnberškega sodišča, naj nacistom sodi tudi za pobjo v Katynu (!). Sodišče je zaradi pomanjkanja dokazov izključilo primer Katyna iz končne obsodbe. Tudi ameriška in britanska diplomacija se ni sta nikdar zavzela, da bi se ta primer raziskal. Sovjetska zveza pa je s svoje strani skrbno pazila, da ne bi spregovorile priče, ki so neposredno poznale zadevo. Leta 1959 je ravnatelj tajne policije KGB Šelepin predlagal Hruščevu, naj se vse osebne mape pobitih poljskih častnikov uničijo.

SRHLJIVE ŠTEVILKE

Iz omenjenega dopisa z dne 3. marca 1959 partijskemu tajniku Hruščevu izhaja, da je bilo v času sovjetske zasedbe Poljske (1940) pobitih 31.858 ljudi. Od teh v gozdu pri Katynu 4.421 ljudi, v taborišču Starobelsk pri Harkovu 3.821 ljudi, v taborišču Ostaškov 6.311, v drugih taboriščih in zaporih 7.305 ljudi.

Tajnik sovjetske komunistične partije Nikita Hruščev je predlog državne varnostne službe takoj odobril. Vso dokumentacijo o poljskih žrtvah so tako uničili, misleč da resnica ne bo nikdar prišla na dan. Po razpadu Sovjetske zveze leta 1990 so se postopoma začeli odpirati policijski arhivi. Predsednik Jelcin je odredil, da se obelodanijo tudi ohranjeni dokumenti, ki se nanašajo na poboje na Poljskem leta 1940. Tako je sedaj resnica o le-teh podprta z neovrgljivimi uradnimi dokumenti.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

V NOVEM ČASU JE DOVOLJ PROSTORA ZA VSE NARODE IN MANJŠINE

Lahko se zdi komu znanstvena fantastika, da naj bi bilo namreč v novem času dovolj prostora za vse narode in manjšine. Vsem nam je v krvi neusmiljena logika zgodovine, v kateri je večji in močnejši nešteto krat razpolagal z usodo manjšega oz. šibkejšega. In vendar sem prepričan, da je v novem času zares dovolj prostora za vse narode in da bi se morali tega dejstva najprej zavedati t.i. veliki in močni. Želja po nadvladovanju nima več nobenega smisla in ni koristna za tiste, ki jo posedujejo. To je nemara najmočnejše prepoznal britanski predsednik Tony Blair, ki je pričel neverjetno hrabro reševati irsko vprašanje. Resnica je, da je v korist Angležev samih, da irsko breme odložijo. Breme je v njihovem dosedanjem večvrednostnem političnem in nemara tudi človeškem odnosu do Ircev. Morebiti je v istem smislu novi čas prepričal Združene države Amerike, da so vendar odložile vojaški napad na Irak. Lahko da do tega napada sploh ne bo prišlo. Pač pa se novi čas težje in počasneje uveljavlja izven razvitega sveta. Tako je Rusija v duhu prejšnjega časa po nepotrebnem razušila gruzijsko prestolnico Grozny, Srbija pod imenom Zvezne republike Jugoslavije Sarajevo in sedaj Kosovo, Izrael se ne more otresti pretirane ostrine do Palestincev. Zanimivo je, da so v vseh teh primerih večji in močnejši tisti, ki se čutijo celo ogrožene od manjših sosedov.

Toda novi čas pomeni preizkušnjo tudi za t.i. majhne narode, pri čemer si lahko priključimo pred oči mlado državo Slovenijo. V kolikor

je dandanes na svetu dovolj prostora za vse, potem morajo prej majhni zasesti prostor, ki jim pripada. Pri Sloveniji in njej podobnih državah pa je opaziti preveliko previdnost navzven in hitro pripravljenost popuščanja. Za usodne države je značilno, da praviloma ničesar ne zahtevajo, so izjemno strpne in pripravljene zgladiti spore, preden so sploh nastali. Navadno takšno obnašanje pomeni, da je njihov notranjepolitični prostor zožen in sobivanje lastnih političnih različnosti v temelju neprijazno.

Toliko bolj velja za manjšine, da je v novem času dovolj prostora za vse. Manjšinsko življenje je že samo po sebi težavnejše ter toliko bolj obeleženo z izkušnjo zgodovine, ko je prevladovala želja po nadvladovanju ne pa sožitje, ki je možno dandanes. Manjšina je zato kaj hitro pripravljena na izgajevanje morebitnih zunanjih neusklajenosti na način, da popusti in se prilagodi. Noče biti nikomur v nadlego, pri tem pa poenostavljeno rečeno kot da pozablja nase, na primer na pomen jezika, pomen občutka za narodnost in podobno. Razumljivo je, da prav manjšina najteže uresniči temeljno pridobitev in istočasno zahtevo novega časa, da je namreč za vse dovolj prostora, za vse narode in manjšine, pa četudi bi jih bilo na svetu še enkrat več, kot jih je sedaj. Toda ob tem se je treba zavedati, da ta ista pridobitev tudi pomeni, kako se nihče ne bo zavzel za tistega, ki se primereno ne zavzame za samega sebe.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000.
INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR.
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / PATRIZIA VASCOTTO

TRST SE ODPIRA SLOVENCEM

IVAN ŽERJAL

Skupina 85 je združenje, ki si že vrsto let prizadeva za boljše poznavanje Slovencev in njihove kulture v italijanskem svetu in je v ta namen priredilo vrsto srečanj, od katerih so bila nekatera kar odmevna. O delovanju skupine, njenih načrtih, pa tudi o italijansko-slovenskih odnosih v Trstu, o zanimanju za Slovence med Italijani in o vidnosti oz. pravilnem vtisu o Slovencih v italijanski javnosti smo se pogovorili s prof. Patrizio Vascotto, ki je že več let predsednica Skupine 85. Prof. Vascottova, sicer italijanska šolnica in kulturna delavka, ki se je naučila našega jezika, je rada pristala na intervju.

Najprej bi vas prosil, da se predstavite našim bralcem.

Sem profesorica na višji strokovni šoli v Trzinu, kjer poučujem italijansko literaturo in zgodovino. Ukvarjam se z jeziki na splošno: študiram tuje jezike in prevajam. Iz slovenščine v italijanščino sem npr. prevedla pesmi Marka Kravosa. Študiram jezikoslovje na univerzi in sem predsednica Skupine 85.

Kdaj je bila ustanovljena Skupina 85, kdo jo sestavlja in kakšni so njeni cilji oz. nameni?

Skupina je nastala leta 1985. Zamisel je prišla s strani nekaterih Slovencev in Italijanov z namenom, da bi predvsem Italijani bolj spoznali slovensko kulturo in jezik. To je naš cilj in v tej smeri gremo tudi naprej. Tako smo že uresničili številne pobude: sestanke, predstavitve knjig in publikacij, skratka vsega, kar je bilo prevedeno iz slovenščine v italijanščino. Obiskali smo tudi nekatere slovenske ustanove, kot je npr. Narodna in študijska knjižnica, pa tudi priredili srečanja s pomembnimi slovenskimi osebnostmi. Naj spomnim samo na ciklus večerov, ki smo ga pred nekaj leti pripravili v avditoriju muzeja Revoltella. Tedaj so bili na sporedu trije večeri: na enem od teh smo počastili Franceta Prešerna, drugega smo posvetili Cirilu Zlobcu, tretji pa je bil posvečen zgodovinarju Jože Pirjevec in Janko Prunk. Novembra lani smo priredili, vedno v avditoriju muzeja Revoltella, večer v počastitev 70-letnice Pavleta Merkuja. Skratka: prirejamo srečanja, o katerih mislimo, da so zanimiva tudi za Italijane, čeprav moram reči, da se jih Italijani ne udeležujejo množično. Na naše prireditve prihaja, če gre vse dobro, okoli štirideset ljudi, od katerih je Italijanov približno le 20%. Zakaj se to dogaja, ne vem. Mislim, da do tega ne prihaja zato, ker bi jih ne zanimalo, ampak zaradi tega, ker je danes v Trstu vsak dan nešteto prireditev, večkrat ob isti uri.

Kakšen odnos je imela tržaška kulturna srenja do Skupine 85? Kakšni odnosi pa vladajo danes?

Ne bi znala povedati, kako je bilo v začetku, ker mene takrat še ni bilo zraven. Predsednik je bil Pavle Merku in bi on morda znal kaj več povedati o tem. Ko upravlja danes tržaško občino večina, ki ji načeljuje župan Riccardo Illy, je zanimanje večje, saj se občinska uprava, hvala tudi podžupanu in odborniku za kulturo Robertu Damianiju, bolj zanima za te stvari. Na splošno pa ne bi mogla oceniti, kakšen je ta odnos. Čeprav tržaški italijanski dnevnik *Il Piccolo* o nas ne poroča veliko, pa ven-

darle piše in so ljudje informirani o našem delovanju. Naj navedem samo primer: prejšnjo soboto smo priredili obisk starega pristanišča, ki se ga je udeležilo veliko število ljudi. Člani naše skupine so bili v manjšini. V glavnem so prišli ljudje, ki jih nismo poznali: bili so navadni ljudje, ki so se zanimali za to. Prišli so tudi iz radovednosti, saj se ne zgodi vsak dan, da si lahko pristanišče prosto ogledaš; imeti moraš posebno dovoljenje. Imela sem vtis, da je bila pobuda občutena. Tudi predstavitve italijanskega prevoda romana Borisa Pahorja, ki smo jo priredili v knjigarni Minerva, se je udeležilo veliko ljudi morda tudi zato, ker je tam spregovoril Manlio Cecovini, ki je v Trstu precej znana osebnost.

Nedvomno se je z leti veliko spremenilo. Na množično obiskani predstavitvi italijanskega prevoda Paborjeve Nekropole je o delu spregovoril Cecovini, nekdanji tržaški župan in predstavnik tistih - tudi kulturnih - krogov, ki Slovencem niso - ali niso bili - naklonjeni.

Kako ocenjujete to?

Glede predstavitve *Nekropole* moram povedati, da na začetku nisem vedela za tesno prijateljstvo med Borisom Pahorjem in Manliom Cecovinijem. Ko so mi to povedali, sem predlagala, da bi na predstavitve povabili Cecovinija. O tem smo govorili s Pahorjem, ki je bil zelo vesel. Potem sem telefonirala Cecoviniju, ki je bil tudi za to in je prišel na srečanje. Reči moram, da je povedal tudi marsikaj takega, kar me je presenetilo, saj dobro vem, kdo je in kdo je bil. Sprašujem se, ali je šlo za oportunitizem ali pa ga je v preteklosti pogojevala stranka. V časopisu sem tudi brala, da je bil teden dni pred predstavitvijo *Nekropole* Cecovini gost neke italijanske šole in da je tam povedal nekaj podobnega. Kaže, da je spremenil svoj odnos do slovenske manjšine in tržaške stvarnosti; morda tudi zato, ker je sčasom spoznal Slovence malo bolje, saj živi že trideset let na Padričah na Krasu; ni pa rečeno, da se Slovencem tudi približaš, če živiš med njimi. Morda je na stara leta le postal bolj moder.

Koliko so take in podobne pobude uspele prodreti v globljo zavest širšega kroga ljudi?

Sem že povedala, da na naše prireditve prihajajo tudi ljudje, ki jih ne poznamo. To pomeni, da zanimanje obstaja in narašča. Znova bi se navezala na nedavno obisk starega pristanišča. Ko sem prisotne pozdravila tudi v slovenščini, sem pogledala udeležence, da bi videla, kako reagirajo. Reakcije ni bilo. To se je

FOTO KROMA

ponovilo tudi na koncu, ko sem prebrala - to bi morala sicer storiti Nikla Panizon, a je zbolela - nekaj pesmi Miroslava Košute in odlomek iz slovenskega prevoda Umberta Sabe. Zdi se mi, da so bili vsi navdušeni. To pomeni, da moramo od časa do časa imeti tudi pogum, da se soočimo z okoljem, ki ga ne poznamo. Teh ljudi namreč nisem poznala; nisem vedela, kateri ljudje so prišli na prireditev in kako bodo reagirali. Treba je torej imeti pogum.

Kako pa tržaški italijanski intelektualci sploh gleda na Slovence in njihovo kulturo danes?

Mislim, da so tržaški italijanski intelektualci spet ovrednotili slovensko kulturo. To morda tudi zato, ker je na razpolago kar nekaj italijanskih prevodov slovenskih del, ki jih lahko končno berejo. Če nekaj poznaš, potem to lahko pravilno ocenjuješ. V nasprotnem primeru boš še naprej imel predsodke. Zdi se mi, da obstaja za slovensko kulturo veliko zanimanje in da bi jo hoteli italijanski izobraženci še poglobiti. Ne vem, če je to tudi povezano z dejstvom, da je Slovenija danes samostojna država, da ne spada več v okvir komunističnega sveta itd. Morda je tudi to, čeprav bi izobraženci ne smeli dopuščati, da bi jih take stvari pogojevale. Vsekakor: zdi se mi, da zanimanje obstaja.

Tržaška občinska uprava nedvomno posveča veliko pozornosti kulturni ponudbi tudi v ozirom na doprinos različnih narodnostnih in verskih skupnosti, ki so prisotne v Trstu.

Tako je sredi poletja začel z obširnimi ciklusom manifestacij o prikazu življenja in delovanja judovske skupnosti z naslovom Šalom Trst. Mislite, da bi morali kaj takega privediti tudi v zvezi s slovensko prisotnostjo v Trstu?

Po eni strani mislim, da je to treba narediti. Če upoštevamo, da je judovska skupnost sodelovala pri

razvoju mesta, je slovenska skupnost prav tako sodelovala, saj je del mesta, kakor so Judje. Po drugi strani se mi je zdel prikaz judovske skupnosti, predvsem kar se tiče razstave v miramarskih konjušnjah, nekaj muzejskega, kot oddolžitev skupnosti, ki je doživela preganjanje. Po mojem mnenju bi morali vsekakor osvetliti slovensko skupnost oz. doprinos slovenskih izobražencev v Trstu, vendar bi bilo treba postaviti stvar v točno določen okvir in jo prikazati v pravilni luči, da se predstavitev ne bi izrodila v neke vrste komemoracijo. Razstava o judovskih izobražencih mi je dala namreč vtis spominske svečanosti za umrlimi. Miramarska razstava se je omejila le na velika judovska imena evropske kulture, na Maxa Broda, Sigmunda Freuda, Itala Sveva, Umberto Sabo idr. Če bi predstavili na tak način slovensko skupnost, bi bila to izkrivljena predstava. Treba bi bilo predstaviti Slovence v vseh odtenkih in njihovo prisotnost na vseh področjih in v vseh slojih, ne pa se omejiti samo na intelektualce in višji meščanski sloj, kot je bilo s prikazom judovske skupnosti. Slovenci niso bili samo to: bili so tudi navadni ljudje, ki so sodelovali pri razvoju pristanišča, tovarni in vseh drugih dejavnosti v mestu. Če priredimo razstavo le o Prešernu, Kosovelu, Cankarju in Ketteju, nismo razumeli ničesar tudi zato, ker so to za Tržičane le imena. Poleg tega bi taka razstava v očeh tržaških Italijanov lahko predstavljala zahtevo po podelitvi važnosti neki skupnosti, o kateri ne vedo ničesar. Zato bi morala taka razstava - med drugim ste mi ponudili zamisel zanjo - zaobjeti slovensko narodnostno skupnost v Trstu kot celoto.

Kaj pa bi morali Slovenci narediti, da bi bila njihova "vidnost" v Trstu boljša?

To je odvisno od tega, kaj pomujemo s to besedo: da je slovenska prisotnost vidna in zaznavna tudi na zunaj (z napisi ipd.) ali pa da si ljudje ustvarijo pravi vtis o Slovencih, da dojamajo to skupnost v pravilni luči? Mislim namreč, da tu ni toliko problem zunanje vidnosti, s slovenskimi napisi idr. Spomnim se namreč, da sem pred leti, skupaj z Marto Ivašič, opravila raziskavo prav o tem vprašanju v devinsko-nabrežinski občini. Opazili sva, da npr. v Sleslanu ni bilo slovenskih napisov - vsaj takrat ne -, čeprav so bili v dveh tretjinah trgovin z jestvinami Slovenci. Med seboj so govorili v slovenščini, z nama dvema, ker sva bili očitno neznanki v krajevni stvarnosti, pa v italijanščini. Čeprav so bili torej Slovenci, ni bilo nobene slovenskega napisa. Zato se postavlja vprašanje: zakaj ni napisov? Odgovorov bi lahko bilo več: morda zato, ker ljudje ne bi stopili v trgovino, če bi videli slovenski napis, ali pa, ker je to letovišarski kraj in bi morali biti napis kvečjemu v angleščini in nemščini. Domnev je lahko veliko. Ne vem, če bi napis "Le-karna" namesto "Farmacia" sedaj še povzročil izgred ideološkega značaja. Do njih lahko pride, lahko pa tudi ne. Resnici na ljubo obstajata slovenska napisa na pročeljih Kulturnega doma in Tržaške knjigarne, ki pa ležita precej zakotno. Morda se marsikdo še izogiba postavljanju slovenskega napisa v strahu, da bo imel tudi gmotno škodo zaradi kakega vandalskega dejanja.

Kar se pa tiče pravilnega vtisa, je zadeva še bolj zapletena. Če ostane pri publikacijah za Italijane na določeni ravni, jih bo bral le določen krog italijanskih ljudi. Potrebno bi bilo širše informiranje. Dnevnik *Il Piccolo* bi lahko tako, kot ima stran, posvečeno Istri, imel stran, posvečeno Slovincem. Vendar to ni odvisno od Slovencev samih, ampak od drugih. Tudi *Primorski dnevnik* bi lahko imel stran v italijanščini, toda tako jemlješ prostor slovenščini. Rešitev bi lahko bila tudi v tem, da bi manjšina sama izdajala informativni list, ki bi ga raznašali skupaj s *Piccolom*, vendar to stane. Težko je, da bi tržaški Italijan, tudi brezplačno, segel po informativnem listu o Slovencih.

Problem ni lahek. Prepričana pa sem, da ima tu veliko vlogo šola. Vendar tudi tu ni lahko. Poznam veliko italijanskih učiteljev in profesorjev, ki bi bili pripravljene širiti poznanje Slovencev, nimajo pa instrumentov, v smislu, da ne vedo nič. Nekateri kolegi so me tudi prosili, da bi prišla predavati o tem na njihove šole, vendar so tu tudi velike težave z birokracijo. Na ravni osnovnih šol je to po mojem mnenju lažje. Mislim torej, da je veliko italijanskih šolnikov, ki bi bili pripravljene kaj narediti, niso pa tega sposobni narediti samostojno; morda tudi zato, ker to zahteva določen napor. Sodelovanje med šolami bi lahko privedlo do dobrih rezultatov, zlasti tam, kjer so šole v bližini. To velja zlasti za osnovne in nižje srednje šole. Začeti je treba z vzgojo otrok. Tako bi morda v dveh generacijah prišlo do bistvene spremembe. Vendar je treba tudi povedati, da se v okviru šole marsikaj zaplete, saj so potrebna razna dovoljenja in je dovolj, da je samo nekoliko proti, pa se stvar ustavi. Ne bi bilo slabo, če bi se za to zavzelo šolsko skrbništvo. Šola je torej bistvene važnosti, da italijansko prebivalstvo spozna Slovence. To tudi zato, ker v našem primeru, se pravi v primeru odnosov med Italijani in Slovenci, ki so obteženi z dogajanjem zadnjih sto let, proces samostojnega spoznavanja drugega zahteva zelo veliko časa. Uvedba razširjene oz. obvezne dvojezičnosti bi po mojem mnenju privedla do pošastnih reakcij, ker je ljudje ne občutijo kot nekaj koristnega in potrebnega. Po mojem mnenju bi Italijani ne sprejeli preproste razlage, da je to potrebno za spoznanje tistega, ki živi z nami. Ne kaže, da je uvedba splošne, razširjene in obvezne dvojezičnosti ključ za razumevanje drugega. Zato bi bilo treba začeti najprej pri šoli in predvsem, še bolj kot na ravni jezika, na ravni spoznavanja Slovencev: kdo so, kaj delajo, kaj so bili, zakaj so tu, od kdaj so tu itd. Ljudje namreč ne vedo niti tega. Vedno sem bila prepričana, da mora to posredovati šola. Slovenci pa so že itak zelo na razpolago, da se predstavijo.

Če se na koncu povrtno k delovanju Skupine 85, kaj bi povedali o načrtih za prihodnost?

Do konca leta imamo v načrtu srečanje z antropologom La Ceclio, ki je poučeval v Benetkah. Govoril naj bi o odnosu med kulturami in nesporazumih, do katerih prihaja v teh odnosih. Poleg njega naj bi nastopila še Pavel Fonda in Marina Sbisà. To naj bi priredili sredi decembra. To srečanje bi nekako sklenilo delovanje Skupine 85 v letu 1998. Za prihodnje leto nimamo še izdelanih načrtov. Naši člani si npr. zelo želijo obiskati Slovenijo. Poleg tega bomo seveda zelo pozorni na to, kar se tu dogaja. Morda bi lahko razvili zamisel o razstavi o Slovencih.

3

ČETRTEK
26. NOVEMBRA
1998

**BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU A**

 ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

1. ADVENTNA NEDELJA

"Zgodilo se bo poslednje dni: Gora hiše Gospodove bo trdno stala kot najvišja med gorami, vzdigovala se bo nad griči in vsi narodi bodo hiteli k njej... Svoje meče bodo prekovali v lemeže in svoje sulice v srpe. Narod ne bo več vzdignil meča proti narodu, ne bodo se več učili vojskovanja. Hiša Jakobova, pridite, hodimo v Gospodovi luči." (Izaija 2,2. 4-5)

"Noč se je pomaknila naprej in dan se je približal: oduržimo torej dela teme in nadenimo si orožje luči... Oblecite Gospoda Jezusa Kristusa..." (Rim 13, 12.14)

"Bodite torej budni, ker ne veste, katerega dne pride vaš Gospod! Vedite pa, da bi bil hišni gospodar buden, če bi vedel, ob kateri straži pride tat, in ne bi pustil vlomiti v svojo hišo. Zato bodite tudi vi pripravljeni, kajti ob uri, ko ne pričakujete, bo prišel Sin človekov". (Matej 24, 42-44)

Advent naj nam bo čas pričakovanja, budnosti, vere in upanja v nov jutrišnji dan. Pričakajmo ga tudi mi z modrostjo in prižganimi svetilkami upanja kot pet preudarnih devic (miniatura iz 14. stol.).

IZAIJA, JEZUS IN PAVEL O ROJSTVU NOVEGA DNE

Na prvo adventno nedeljo v liturgičnem letu A berno žlahten izbor Božje besede. Izaija, Jezus in Pavel nam govorijo o človekovem upanju, o njegovem pričakovanju novega, o preseganju bivanja tjavendan, o pogledu onstran naše kronološke ujetosti v dimenzije prostora in časa. Stopimo z njimi v to mistično obzorje človekovega življenja in človeške zgodovine.

Prerok Izaija je v osmem stoletju pred Kristusom v skrivnostnem videnju uzrl "goro hiše Gospodove", kamor romajo vsa ljudstva zemlje. Zapuščajo čase vojskovanja in kraje zla, iz teme gredo proti luči. Na poti prekujejo svoje meče v lemeže in svoje sulice v srpe. Njihovo hojo navdihuje svetloba z gore Gospodove. Gredo proti novemu obdobju svetovnega miru, razoroženemu svetu naproti, v deželo mednarodnega sodelovanja pri vzpostavitvi pravice, resnice in miru. Izaijeva vizija je prava deklaracija o človekovih najglobljih duhovnih pravicah in o skrivnostnem pričakovanju vseh narodov sveta. Vse mirovne pogodbe in vsa mirovniška gibanja bita Izaijev tekst lahko vzele za osnovo svojega obstoja in za cilj, h kateremu težijo. Utopija, boste rekli? Da! Utopija, ki z lučjo iz Gospodove gore lahko postane resničnost. Cerkev po Kristusovi zamisli obstaja prav zato, da utopijo spreminja v resničnost.

V kratki paraboli o tatu, ki izkoristi noč za vdor v hišo, Jezus svari kristjane pred zaspanostjo in neodločnostjo. Biti duhovno buden pomeni imeti oči odprte za spremljanje dogodkov v osebnem življenju in v življenju človeštva, gledati na dnu vseh dogajanj previdnostni načrt Boga Očeta, ki človeka navdihuje, da zna gledati tudi s srcem. Budnost, h kateri nas spodbuja Jezus, so tudi odprta ušesa za piš vetra z "gore Gospodove", ki poganja mline človekove duše, iz katerih se rojevata upanje in vera v jutrišnji dan. Bizantinska adventna molitev vabi vernike, da takole molijo: "V nas samih, o sinovi, je oko, ki je odprto noč in dan in nas gleda. Na dnu našega srca, o sinovi, so ušesa, ki nas vedno slišijo: to je Bog".

Apostol Pavel vidi rojstvo novega dne v človekovi notranji preobrazbi, zato v pismu Rimljanom kristjane vabi, naj "si nadenejo orožje luči in se preoblečejo v Jezusa Kristusa". To je krasna podoba za vstop v adventni čas, ki je čas pričakovanja, budnosti, vere in upanja v nov jutrišnji dan človeštva, v Gospodov dan, za katerega Božja beseda soglasno trdi, da zagotovo pride.

SLOMŠKOVA ZALOŽBA IN MOHORJEVA DRUŽBA CELJE

**EKUMENIZEM, POLITIKA
IN PRAVIČNOST**

JURIJ PALJK

V Ljubljani so v likovni galeriji verskega tednika Družina v četrtek, 19. t.m., predstavili najprej tri knjige, ki so izšle pri Slomškovi založbi v Mariboru, in samo pol ure kasneje še izjemno študijo dr. Jožeta Krašovca, ki je izšla pri Mohorjevi družbi iz Celja.

MOJ PRVI DNEVNIK

Slomškova založba je v sozaložbi z Mladiko iz Trsta izdala knjigo, ki nosi pomemben naslov *Moj prvi dnevnik*. Gre za delo g. Stanka Janežiča, ki ga pri nas poznamo po njegovem pesniškem in tudi duhovniškem delu, saj je vrsto let deloval med nami. Moj prvi dnevnik so pričevanjski zapisi bogoslovca in mladega duhovnika iz težkih let vojne in povojnega obdobja (1944-46), ki je bilo usodnega pomena za ves slovenski narod in še posebej za mlado generacijo duhovnikov. Janežič nam posreduje intimne zapise mladega duhovnika, ki pride v naše kraje in se srečuje s celo galerijo ljudi; opisuje duhovna doživljanja sveta in boja za poklic ter vrednote življenja. Knjigo *Moj prvi dnevnik* je opremil Peter Požauko, uredil pa sam dr. Stanko Janežič. Med bralci bo gotovo naletele na zanimanje še posebej pri nas, ki smo dr. Janežiča spoznali. Spremnje besede so knjigi napisali škof dr. Jožef Smej, pisatelj Alojz Rebula in profesor Rafko Vodeb.

JANEZ EVANGELIST KREK

Slomškova založba iz Maribora je izdala tudi knjigo z naslovom *Janez Evangelist Krek* (1865-1917). To je zbornik o velikem Slovincu, na katerega je sodobna slovenska stvarnost le premalo pozorna. Res pa je tudi, da je bil dr. Krek več kot petdeset let nalašč zamolčan, saj gre za osebnost, ki je zaradi svojih mnogih kakovosti lahko tudi danes vodilni zglede, posebno še tistim ljudem, ki se odpravljajo v politiko. Kar petnajst avtorjev piše o Janezu Evangelistu Kreku in osvetljuje njegovo življenje in delo. Nekateri avtorji zapisov tudi pišejo o osebnih srečanjih z njim. Poudarek knjige je na Kreku kot človeku ter na njegovem političnem, socialnem, zadržanem in prosvetnem delu. V knjigo so uvrščeni tudi Krekovi značilni spisi, med njimi pesmi in proza, pridige in razprave. Zbornik sta uredila dr. Janez Juhant in dr. Stanko Janežič. Prav dr. Juhant je na predstavitvi knjige poudaril, da je bil dr. Krek izjemna osebnost, ki je zaradi svojih idej in dela še danes aktualen. Krek je namreč znal voditi tako politiko, ki je ljudi pritegovala, saj je dajala odgovor na zahteve tedanjega časa.

POTI CERKVENE EDINOSTI

Poti cerkvene edinosti je naslov knjige Stanka Janežiča, ki je izšla pri Slomškovi založbi in je dober primer študije,

ki osvetljuje medkrščanski teološki dialog o treh bistvenih vprašanih sodobnega ekumenizma: Sveti Duh-Evharistija-Duhovniške službe. Knjiga prinaša dosežke, ki jih je dr. Janežič povzel po skupnih izjavah mešanih komisij. Knjiga se vključuje v priprave na dvatisočletnico Kristusovega rojstva, ki naj bi jo Cerkev pričakale v večji medsebojni povezanosti in odprtosti za skupne podvige v novem, tretjem tisočletju.

PRAVIČNOST V SVETEM PISMU IN EVROPSKI KULTURI

Pravičnost v Svetem pismu in evropski kulturi je naslov študije dr. Jožeta Krašovca (na sliki), slovenskega akademika in velikega poznavalca in prevajalca Sv. pisma. V imenu Mohorjeve družbe iz Celja, ki je knjigo dr. Krašovca izdala ob podpori ministrstva za kulturo Republike Slovenije, je spregovoril Janez Jeromen. Dejal je, da je knjiga izjemnega pomena za slovenski narod, česar so se zavedali tudi na ministrstvu za kulturo; povedal je tudi, da so jo izdali ob 50. obletnici sprejetja deklaracije človečanskih pravic pri Organizaciji združenih narodov. Ta deklaracija sicer za države podpisnice ni obvezujoča pravna norma, jo pa domala vse skušajo dosledno upoštevati. Povedal je tudi, da je delo vrhunska znanstvena študija s področja pravičnosti in prinaša slovenskim bralcem vrsto novih pogledov. Dr. Jože Krašovec je dejal, da ima pravičnost splošen in širok značaj; petnajst let je sistematično raziskoval pojem pravičnosti v Sv. pismu in v evropski kulturi, ki sloni na krščanstvu. Dr. Krašovec je dejal, da se je hebrejski pojem pravičnosti razlikoval od našega, ker je vseboval celo odrešenje in usmiljenje, solidarnost, dobrohotnost, korektnost. Dejal je, da je v Sv. pismu osrednje vprašanje odnosa Boga do ljudstva in obratno, ker je Bog v Sv. pismu izrazil osebno, personalističen, deluje kot osebno bitje, ki nagovarja vsakega posameznika posebej. V Novi zavezi je pojem pravičnosti še globlji, saj je bogatejši. Dr. Krašovec je pri pripravljanju teksta pregledal patrištične zapise in skoraj vse tekste, ki so se s tem ukvarjali vse do reformacije; pregledal je tudi vse sodobne tekste. Dejal je, da so predvsem v srednjem veku gledali na pojem pravičnosti v smislu kazni in retribucije, česar pa ne najdemo v Sv. pismu. Kazen je le vzgojni element, ki naj človeka privede na pravo pot;

odtod sprava in odpustanje. Dr. Anton Stres je o knjigi dejal, da je dobra izhodiščna točka za nadaljnje razmišljanje. Povedal je, da je svetopisemski personalni odnos pravičnosti prek krščanstva doobra preprijal temelje Evropi in njeni omiki, kulturi, saj gre pri tem problemu za dostojanstvo vsake človeške osebe. Človek namreč ni podrejen nekemu redu, kot so to mislili pripadniki antičnega kozmocentrizma. O človekovih pravicah je dejal, da jih ne gre jemati osebno, ker imajo človečanske pravice v sebi tudi dolžnosti do drugega človeka, zahtevajo moralno-etično osveščenega človeka. Te pravice imajo svojo podlago v etični zavesti človeka in obravnavajo posameznika kot člana družbe, kar seveda od vsakogar zahteva visok etični nabor. Človečanske pravice nimajo svoje osnove v pravih in ne pravnih normah, ampak v etičnih merilih, ki presega stroga pravna merila.

Pravnik, nekdanji predsednik slovenskega ustavnega sodišča, dr. Lovro Šturm je o pravičnosti dejal, da je nedoločen pravni pojem, ki ga mora pravo šele napolniti s pomeni. Med sorodne pojme je uvrstil pojem pravne države, socialno državo, vest in poštenost. Gre za imanentne, trajno prirojene vrednote, med katere spada tudi pravičnost; pravo pa mora spoštovati tudi vrednote, ki so v ustavo in zakone vtakani. To so splošna pravna načela mednarodnega prava, ki so bila postavljena kot antiteza barskemu odnosu v nekaterih državah v Haagu že leta 1920, ko se je ta izraz prvič začel uporabljati. Prikazal je nekaj meja med napisanim in nenapisanim pravom, povedal pa je tudi, da sta načelo vesti in poštenja v zakonu t.i. obligacijskih razmerij.

Knjiga *Pravičnost v Svetem pismu in evropski kulturi* dr. Jožeta Krašovca bo gotovo zanimiva za vse raziskovalce tako prava kot drugih družbenih vej tudi zaradi izjemnega izbora biografskih in bibliografskih podatkov o sodobnih avtorjih, ki so se kdajkoli ukvarjali s pojmom pravičnosti.

PET NOVIH ŠKOFIJ V SLOVENIJI

Pred kratkim se je izvedelo, da slovenska škofovska konferenca (oz. pristojna komisija) pripravlja načrt za ustanovitev petih novih škofij v Sloveniji. Sedaj so to ljubljanska nadškofija (ki je tudi metropolitni sedež), in škofiji v Mariboru in Kopru. Ljubljanski nadškof ima že dalj časa tudi dva pomožna škofa. Ta načrt predvideva naslednje nove škofijske sedeže: Mursko Soboto, Celje (zdaj spadata v mariborsko škofijo), Kranj in Novo mesto, ki sta del ljubljanske nadškofije, ter Novo Gorico (ki je del koprške škofije). Kot je torej iz tega razvidno, gre za kar veliko spremembo v slovenski cerkveni ureditvi.

O vsem tem bo seveda zadnja beseda imel Sveti sedež oz. Kongregacija za škofo, končno pa bo o tem sklepal sam papež. Prav je, da se danes, v samostojni Sloveniji, škofije širijo in povečajo. To bo imelo poleg cerkvenega pomena tudi politični prizvok. Osem škofij je gotovo več kot dosežanje tri, in to nasproti državnih stvarnosti pa tudi v odnosu do Vatikana. Pomembno je tudi za nas vprašanje možne delitve koprške škofije, saj bi imela ustanovitev še ene škofije ob meji z Italijo (Nova Gorica) tudi velik politični pomen in bi tako utrdila tudi samostojno prisotnost slovenske Cerkve na meji ob Soči.

AB

INTERPRETACIJA SVETEGA PISMA

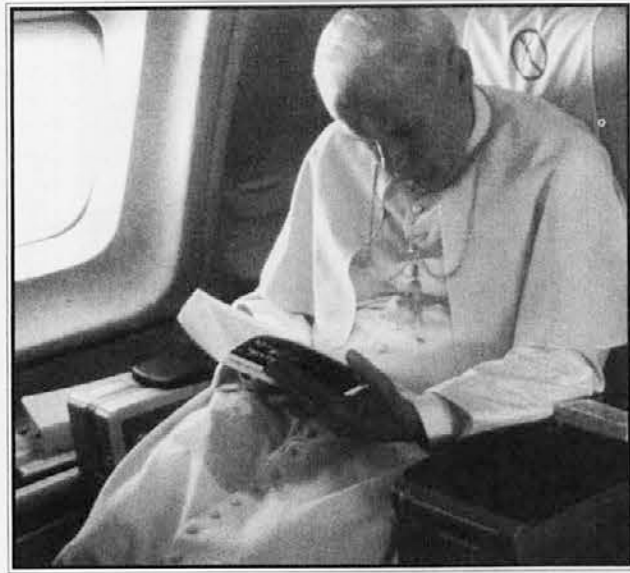
Ob izidu zbornika *Interpretacija Sv. pisma* vabi Organizacijski odbor Mednarodnega simpozija o interpretaciji Sv. pisma na niz kulturnih dogodkov v Ljubljani.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je že priredila v sredo, 25. t.m., priložnostno tiskovno konferenco. Teološka in filozofska fakulteta v Ljubljani vabita v ponedeljek, 30. t.m., ob 10.30 v veliko avlo teološke fakultete, kjer bo prireditev v sklopu *Tedna Univerze v Ljubljani*. Po pozdravnih nagovorih dr. Janeza Juhanta (dekana teološke fakultete), dr. Jožeta Mencingerja (rektorja univerze v Ljubljani) in dr. Ludvika Horvata (dekana filozofske univerze) bo nastopila pianistka Paola A. Troilli; nato bo spregovoril dr. Jože Krašovec. Slišali bomo tudi koncert APZ Tone Tomšič in recital bibličnih besedil. Druga pobuda bo klavirski recital omenjene pianistke v torek, 1. decembra, ob 20. uri in dvorani Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu. V ponedeljek, 7. decembra, pa bo ob 19.30 v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma slovesnost ob 60-letnici SAZU in ob Tednu Univerze v Ljubljani. Nastopili bodo Komorni zbor RTV Slovenija, mladinski pevski zbor Carmina slovenica in Simfonični orkester RTV Slovenija, govorili pa bodo dr. France Bernik, dr. J. Mencinger, dr. J. Krašovec in drugi.

KO CERKEV SPREJEMA IZZIVE TEHNOLOGIJE

"RAČUNALNIK JE SPREMENIL MOJE ŽIVLJENJE"

DANIJELO DEVETAK

To niso besede Billa Gate-
sa, največjega svetovnega
mogotca, ki neusmiljeno po-
stavlja količke tehnološkemu
napredku, ampak samega
vrhovnega poglavarja vesolj-
ne Cerkve. Te besede je prej-
šnji teden izrekel papež Janez
Pavel II., ko je v Rimu obiskal
zasebno univerzo Luiss.

Sveti oče, ki je želel vzeti v
pretres Galilejev proces, ki je
pokazal zanimanje za resno
soočanje z Darwinovo teorijo
evolucije, ki je v zadnji enci-
kliki *Fides et ratio* celo pohvalil
rezultate znanstvenega na-
predka, je javno priznal, da ga
je svet računalnikov tako o-
čaral, da je dejansko spre-
menil njegov način vsakdanjega
življenja. "Spreobrnili" se je in
začel uporabljati današnje
sredstvo pisanja in komuni-
ciranja, ki na neki način še ve-
dno straši številne izobražene-
ce, dokaj mlajše od njega. To
je bila še ena majhna, in ven-
dar pomembna lekcija pogu-
ma in skromnosti. Pred študi-
nti na privatni rimski uni-
verzi je priznal, da je pred pe-
timi leti vprašal svojega glas-
nika Joaquina Navarra Vallsa,
kako deluje svetovna mreža
internet. Ta mu je razložil os-
novne korake in odtlej se je
papeževa prejšnja nezaupljiva
zadržanost do tehnoloških
sredstev javnega obveščanja
kar razblinila. Sv. oče je celo
priznal, da lahko vsi zremo v
prihodnosti z optimizmom,
saj lahko taka sredstva množič-
nega obveščanja veliko pri-
pomorejo k temu, da bo po-

stalo človeštvo "ena sama
družina". Papeževa odprta dr-
ža ni kompromis z družbo
dekadentnih in zrelativizira-
nih vrednot, ampak samo še
korak naprej v prepričanju,
da je učlovečeni Kristus pri-
šel, da bi dosegel vsakogar.
Pravilno pravimo, da ima ra-
čunalnik spomin, nikakor pa
ne razuma, še manj pa vesti.
Računalniki so namreč "neu-
mne škatle"; so pa lahko zelo
koristno sredstvo za marsika-
tero opravilo, zakaj ne, tudi za
novo evangelizacijo, ki je sve-
temu očetu tako pri srcu. Pri
tej igri nedvomno veliko vlo-
go tudi svetovna mreža inter-
net, preko katere se lahko
vsakdo poveže tudi s Svetim
sedežem (www.vatican.va) in
črpa iz bogatih vatikanskih
arhivov ogromno informacij
o Cerkvi in njenih pobudah,
o sedanjem in nekdanjih pa-
pežih, pridige, tekste enciklik
in apostolskih pisem itd. Pr-

vič je bila vzpostavljena zve-
za z Vatikanom za Božič pred
petimi leti; v naslednjih dveh
tednih je "obiskal" Sveti sedež
po računalniku kar pol drugi
milijon ljudi iz 70 držav! V teh
letih je papež prejel več kot
štiri milijone (!) raznih sporo-
čil vernikov iz vseh celin, ki
se lahko danes na daljavo po-
vežejo z dogajanjem Cerkve
v sedmih jezikih. Trije ogrom-
ni, stalno vključeni računalni-
ki, ki zbirajo in pošiljajo v svet
vesti in besedila vseh vrst, so
poimenovani po treh biblič-
nih arhangelih: Mihael, Rafe-
el in Gabrijel. Sam sem ob 20-
letnici papeževanja Janeza
Pavla II. skušal priti v stik z Va-
tikanom prek interneta, toda
stalno zasedene zveze so mi
to onemogočile. Z ene strani
razočaran nad "mogočno" te-
nologijo, z druge pa hkrati
presrečen, sem začutil veliči-
no in moč vesoljne Cerkve in
njenih pripadnikov, ki so ob

dogodku z vseh strani sveta
virtualno navalili na Vatikan in
tako "objeli" svetega očeta. Če
so nekdanj širili božjo besedo
apostoli in apostolov aposto-
li, danes to lahko delajo tudi
stroji, seveda pod treznim na-
dzorstvom ljudi. Tudi stroji
lahko govorijo o tem, da je
Kristus prišel na svet, ker ima
rad človeka. S tem, da se je
Kristus učlovečil, ni postavil
novih "pravil igre", ampak je
sprejel človekove - najskrom-
nejše - življenjske razmere in
se jim prilagodil. Rodil se je
namreč v revni štalici sredi
pastirjev in živali; pridigal je
po trgih, ob jezerih in v shod-
nicah; jedel je pri mizah naj-
preprostejših ljudi; pustil je,
da so ljudje z njim naredili,
kar so hoteli; celo umrl je na
vzpétini, kjer bi ga lahko vsi
videli... In vendar se Kristus
tudi danes nad tem svetom ne
zgraža; obratno: v njem se
vsak dan znova rojeva, ker
mu je prav vsak človek še ve-
dno pri srcu. Enako prilago-
dljivost človekovim razme-
ram je pokazal papež: glede
načina komuniciranja se je
prilagodil sredstvom, ki jih
danes uporablja velika ve-
čina ljudi, da bi s tem, kar želi
povedati vsakomur, dosegel
tudi najbolj oddaljene prede-
le sveta.

Cerkev, in z njo vsak kris-
tjan, se ne boji izzivov globa-
lizacije. Obratno: tudi on mo-
ra v vsakem času živeti po
"pravilih igre" človeka in zno-
traj njih biti sol in kvas. Širiti
Kristusovo oznanilo pa je na-
ravno, saj je načelo evangeli-
zacije zelo preprosto: kdor o-
kusi nekaj zelo lepega, ne
more drugače, kot da to želi
povedati, posredovati in da-
rovati tudi drugim. Sam si te-
ga ne lasti, v tem ne more
sam uživati. To in nič druge-
ga je vir gorečnosti apostolov
in misijonarjev. Katera je
sploh vloga kristjanov (in, če
hočemo, krščanskih časni-
karjev), če ne prav ta, da tudi
prek sodobnih izzivov prepo-
znajajo Boga v današnjem
svetu in to skušajo posredo-
vati tudi drugim (bralcem)?

Sveti oče je samo še en-
krat dokazal, da je tudi v tem
zgled, saj kljub svojim častil-
ljivim letom ohranja neverjet-
no kulturno širino, mentalno
prožnost in ponižnost. Skupaj
z vsem tem pa še gorečo že-
ljo, da bi znal v vsakem tren-
utku ostati blizu vsakemu
človeku.

Naj na koncu navedem še
kratko in pomenljivo anek-
doto iz naših logov; ta more
veliko povedati o tem, da člo-
veka, ki živi iz evangelija, pre-
veva večno mlad duh. Prav
lepo se mi je zdelo, ko me je
g. Kazimir Humar, soustanovi-
telj *Katoliškega glasa* v dalj-
nem letu 1949 in starosta go-
riških duhovnikov ter katoli-
ških publicistov, pred dobrim
mesecem povprašal, kakogre
z računalniki. "Porabil sem
trak tipkalnega stroja in raz-
mišljam, ali bi lahko tudi jaz
začel z računalnikom..."

SVETNIK TEDNA

3. DECEMBRA

SILVESTER ČUK

FRANČIŠEK KSAVERIJ,
ZAVETNIK MISIJONOV

Mladi doktor filozofije in profesor na slavni pariški uni-
verzi Sorboni, Španec Frančišek Ksaverij, je imel pred seboj
sijajno kariero. Srečanje s človekom, ki je evangelij vzel
zares - to je bil njegov baskovski rojak Ignacij Lojolski - je
njegovo življenjsko pot povsem obrnilo. Pustil je iskanje
lastne slave in je svoje talente dal na razpolago Bogu. Odpo-
vedal se je profesuri, zapustil Evropo in postal misijonar,
največji misijonar v zgodovini Cerkve. Skupaj s sv. Terezijo
iz Lisieuxa ga častimo kot zavetnika katoliških misijonarjev.

Priimek Ksaverij je Frančišek dobil po gradu Xavier blizu
mesta Pamplona, kjer se je rodil leta 1506. Njegov oče je
bil predsednik Kraljevega sveta v Navari, državi med Pi-
reneji in reko Ebro. Ko je bilo Frančišku pet let, je kralj
Ferdinand Navaro pridružil Španiji. V bojih za samostoj-
nost Navare je bil oče ubit, grad Xavier pa so porušili
zmagovalci. Frančišek je moral materi obljubiti, da ne bo
vojak. Šel je študirat v Pariz in, ko mu je bilo 24 let, je po-
stal doktor in pridobil staro slavo. Tedaj se je srečal z roja-
kom Ignacijem Lojolskim. Ta mu je pogosto ponavljal Je-
zusove besede: "Kaj pomaga človeku, če si ves svet pridobi,
svojo dušo pa pogubi?" Frančišek se je zamislil in je
uvidel, da ima Ignacij prav. Kakor je bil prej ves predan
knjigam in študiju, se je zdaj brez polovičarstva predal
Kristusu. Bil je med tistimi sedmimi mladimi možmi, ki
so se 5. avgusta 1534 v cerkvi na Montmartru v Parizu po-
svetili Bogu in s tem položili temelje Družbi Jezusovi, re-
dovni družini, ki je veliko storila za prenovo Cerkve.

Leta 1540, ko je bil red že potrjen in je bil Frančišek že
duhovnik, je portugalski dvor prosil papeža, da bi poslal
šest misijonarjev v jugovzhodno Azijo. Papež je poslal jezui-
te, ki jih je vodil Frančišek Ksaverij. Ladja, s katero je po-
toval, je izplula iz Lizbone 7. aprila 1541 in pristala na
zahodni obali Indije 6. maja 1542. Tam ga je čakalo strašno
razočaranje: videl je, da se krščanski Portugalci obnašajo
ne samo nekrščansko, ampak tudi nečloveško. Zato je naj-
prej začel spreobračati nje, šele potem je začel z misijon-
skim delom med domačini. Znal se je živeti v njihovo
miselnost, naučil se je njihovega jezika. K njim je prišel
kot služabnik, zato so mu zaupali. Na jugu Indije je v
enem mesecu krstil 10.000 ljudi. Odšel je misijonarit na
Malajski polotok, na Moluške otoke. Samostanske postoj-
janke, ki jih je ustanovil, je zaupal sodelavcem, sam pa je
šel dalje. Leta 1547 je prišel na Japonsko. Ko se je pred-
stavil kot oznanjevalec prave vere, so mu Japonci rekli, da
to ne more biti res; kajti če bi bilo tako, bi to vero gotovo
poznali Kitajci. Frančišek je uvidel: na Japonskem ne bo
imel uspeha, če si prej ne pridobi učencev na Kitajskem.
Kljub temu da je bila dežela tedaj za Evropejce zaprta, si
je Frančišek prizadeval, da bi prišel tja. Leta 1552 je bil že
tik pred vrati Kitajske, toda 2. decembra ga je na otoku
Sancian pobrala mrzlica, ko je imel komaj 46 let. Njegov
truplo so prepeljali v Indijo in zadnje počivališče je na-
šlo v mestu Goa. Za svetnika je bil razglašen leta 1622.

V tistem času je bil Frančišek Ksaverij zelo češčen svetnik
po vsem katoliškem svetu in tudi pri nas, o čemer pričča zelo
lepa, njemu posvečena kapela v cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani,
še bolj pa romarska cerkev sv. Frančiška na Stražah pri
Radmirju. Sv. Frančišek Ksaverij je krstni zavetnik mnogih,
ki jim je ime Franc, Francelj ali Frančiška, Francka, Fanči.

SVEČANO SLAVJE IN RAZSTAVA DOKUMENTOV

STO LET ŽUPNIJE ČRNI VRH NAD IDRIO

V Črnem Vrhu nad Idrijo
so v nedeljo, 22. t.m., sklenili
praznovanja stoletnice tam-
kajšnje župnije. Slovesnosti
so trajale že dalj časa, saj je
bila župnija ustanovljena 16.
12.1897, kar je zapisano v
dokumentu, ki ga je podpisal
tedaj pristojni škof (in pozne-
je prvi slovenski kardinal) Ja-
kob Missia. Do tedaj je imela
cerkev v Črnem Vrhu status
vikariata, ki je bil podrejen
župniji Vipava.

Proslavljanja jubileja so
sklenili v nedeljo z mašo ob
14. uri. Somaševanje je vodil
idrijsko-cerkljanski dekan g.
Ivan Blažič ob somaševanju
župnika Antona Štrancarja in
drugih osmih duhovnikov iz
črnovrškega območja, deka-
nijskih duhovnikov, treh žive-
čih duhovnikov, ki so kratek
čas upravljali župnijo, ter ka-
planov, ki so v Črnem Vrhu
nad Idrijo kdaj službovali. Pel
je domači zbor Frančišek
Lampe, ob oltarju pa so bile
poleg župljanov zbrane tudi
rojakinje redovnice. Po maši

so si udeleženci slovesnosti
ogledali razstavo dokumen-
tov o zgodovini župnije. "S to
sveto mašo", je v pismu za
Novi glas zapisal župnik Al-
bert Štrancar, "se želimo zah-
valiti najprej Bogu, potem pa
vsem ljudem, ki so karkoli do-
brega naredili za rast župnij-
skega občestva."

Župnija Črni Vrh nad Idri-
jo obsega Črnovrško plano-
to (vasi Črni Vrh, Lome, Pred-
grize, Zadlog, Idrijski log, Ja-
vornik, Mrzli log in Malo go-
ro). V župniji je ob ustanovi-
tvi živelo 2.400 prebivalcev,
zdaj pa je le-teh samo še
1150. Kljub zmanjšanju šte-
vila prebivalstva pa je župnija
dejavno občestvo, ki sicer ni
neranljivo pred krizami mo-
dernega časa, a je kljub temu
v njej živo jedro. V župniji us-
pešno delujejo župnijska pa-
storalna skupnost, ključarji,
animatorji, upokojenci, za-
konci, skupine staršev, mla-
dinski skupini, Karitas, bralci,
molitvena skupina *Vera in luč*;
zelo je prisotna pevska kultu-

ra. Delujejo kar štirje pevski
zbori. Imajo štiri katehete, pet
voditeljev petja oz. zborovod-
kinj in štiri otroške skupine.

Župnik v Črnem Vrhu, g.
Albert Štrancar, je o dejavno-
sti tamkajšnje občestva za-
pisal tudi tole: "Vse leto nas
je spremljalo geslo: *Vera, spre-
obrnjenje, sprava*. Po veri se
vzpenjamo k Bogu. Spreobr-
njenje je neprestano prečiš-
čevanje lastnih dejanj in mi-
šljenja ter spreobračanje k
Bogu, istočasno pa je klic Bo-
žjega usmiljenja človeku, naj
se vrne k Bogu. Sprava je pot
k medsebojnemu odpušča-
nju in življenju v soglasju s se-
boj, bližnjim in z Bogom. Sto-
letnico župnije smo zazna-
movali tudi z obiskom kipa
Fatimske Matere božje, v po-
stu s predavanjem rojaka p.
Marka Rupnika o spravi, zla-
to mašo rojaka Franca Rup-
nika, birmo, pogrebom vseh,
ki jim je bilo nasilno odvzeto
življenje in so našli poslednji
zemeljski počitek v brezni
na Črnovrški planoti med voj-
no in po koncu vojne. Najbolj
pa smo stoletnico ustanovi-
tve naše župnije zaznamovali
z rednim delom in verskim
življenjem."

M

JUBILEJNO POTOVANJE Z NOVIM GLASOM

V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ

OB JUBILEJNEM LETU 2000 VAS VABIMO NA IZREDNO
ROMANJE V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ
OD 11. DO 18. FEBRUARJA 1999.

Na osemdnevno potovanje bomo pod strokovnim
vodstvom obiskali vse najvažnejše kraje iz Jezusovega
življenja. Pot nas bo vodila od Galileje do Judeje z viškom
obiska v Jeruzalemu. Nato se bomo podali na goro Si-
naj, kraj božjega razodetja, kjer je Mojzes prejel 10 božjih
zapovedi, in obiskali samostan svete Katarine.

Odhod z letališča v Ronkah, kamor se bomo tudi
vrnili.

Cena potovanja znaša 1.580.000 lir; akontacija ob
vpisu 300.000 lir. Potreben je potni list oz., kdor želi
skupinski potni list, naj ob vpisu dostavi na našem
uredništvu kopijo veljavne osebne izkaznice.

Podrobnejše informacije in program potovanja do-
bite na našem goriškem ali tržiškem uredništvu.

Pohitite z vpisom, ker je polovica mest že oddanih.

5

ČETREK
26. NOVEMBRA
1998

V CANKARJEVEM DOMU V LJUBLJANI

NOVA KNJIGA O GORIŠKIH BRDIH

SLOVENSKI KNJIŽNI SEJEM

Včeraj, v sredo, 25. novembra, so v Cankarjevem domu v Ljubljani odprli 14. Slovenski knjižni sejem, ki se uvršča med največje in najpomembnejše kulturne prireditve v Sloveniji. Svojo ponudbo predstavlja približno 70 razstavljalcev, založb, knjigarn, knjižnic in drugih ustanov, ki se posvečajo knjižni kulturi.

V Sloveniji se vsako leto pojavlja na policah kar 3 tisoč novih knjig, kar za majhno državo, kot je Slovenija, zagotovo ni malo. Prireditve, ki je bila doslej na dve leti, bo v prihodnje vsako leto. Slovenski knjižni sejem je prireditve, ki v Ljubljano privabi ljubitelje knjige iz vse Slovenije in tudi iz naših krajev, saj se lahko na enem mestu pregleda knjižna ponudba vseh ali skoraj vseh slovenskih založb v minulom letu.

Na sejmu se predstavlja tudi naša Goriška Mohorjeva družba, prisotne pa so še ostale založbe iz naših krajev. V Cankarjevem domu se seveda med sejmom sklepajo tudi pogodbe in sodelovanja med založbami, pisatelji se srečujejo s svojimi bralci, običajno pa založbe prirerajo vrsto predstavitev svojih knjig in ponujajo morebitnim kupcem tudi posebne ugodnosti ob nakupu knjig. Vsekakor je knjižni sejem prireditve, ki si jo splača ogledati. Za naše knjižne založbe je sejem pomemben zato, ker se publiko iz osrednje Slovenije predstavljajo s svojim delom in tako Slovencem iz matice prikazujejo našo stvarnost.

Kot smo že prej omenili, bo knjižni sejem odslej vsako leto in razlog za to je veliko število novih knjig, ki vsako leto izidejo, in čedalje več razstavljalcev. V Cankarjevem domu so morali razstavni prostor razširiti tudi v drugo preddverje, saj se je povečalo število panojev in prodajnih pultov. Pri prodaji razstavljenih knjig založbe, knjigarne in knjižnice dajejo popuste pri cenah. Obiskovalci lahko kupljene knjige ponudijo tudi v podpis nekate-

rim avtorjem, ki svoja dela predstavljajo na sejmu.

Med pomembnejšimi dogodki na sejmu bo razprava ob okrogli mizi. Udeleženci bodo spregovorili o težavah, s katerimi se književniki in založbe soočajo pri svojem poslanstvu.

V Sloveniji so knjige drage, predvsem zaradi majhnih naklad. Na leto izdajo založbe in drugi izdajatelji okrog tri tisoč novih del, kar je glede na število prebivalcev več, kot jih na tržišče pošljejo npr. v Italijo. Če dodamo še 1.327 serijskih publikacij, torej raznih časnikov, revij in biltenov, Slovenci očitno veliko berejo. Vendar je to le splošna ugotovitev, ki pa ne velja za vse. Tudi v Sloveniji je namreč veliko ljudi, ki zelo malo ali pa sploh nič ne berejo in to zaradi več razlogov, med katerimi ni zadnji ta, da se nekaterim slojem prebivalstva vsak dan niža življenjski standard, cene knjig na Slovenskem pa hitro in neusmiljeno rastejo. Temu dodajmo še zanimiv podatek, da se v Sloveniji izdajanje žepnih knjig ni nikdar obneslo, kar priča o tem, da ima slovenski bralec rad lepo oblikovano knjigo, za katero sicer res da več denarja, a mu tudi ostane v trajno last. Na nižjo, a v svetovnem merilu še vedno zelo visoko bralno kulturo Slovencev, vpliva tudi sodobni čas, ki je vse bolj zapisan podobi in vse bolj tiskano besedo zamenjuje s filmi, video projekcijami, CD-rom ploščami, DVD ploščami in nasploh s fotografijami. Knjižni sejem v Ljubljani bo predstavil tudi vrsto slovenskih novosti prav na tem področju, ki zanima predvsem mlade in uporabnike računalnikov.

Tudi na letošnjem Slovenskem knjižnem sejmu bodo podelili nagrado za najboljši knjižni prvenec. Na razpis se je prijavilo kar štirinajst avtorjev, v ožji izbor pa je komisija uvrstila štiri dela. Podelitev nagrad bo danes, v četrtek, 26. novembra.

MED TRTAMI IN BRAJDAMI

PETER STRES

Pred kratkim smo dobili v roke romansirani opis življenja v briški vasi Cerovo. Avtor Nikolaj Prinčič je knjigo z naslovom *Onstran dobrega podnaslovil z naslednjimi besedami: Slike iz življenja Bričev 1918-1943. Knjiga je izšla v samozaložbi in obsega 175 strani.*

V začetku je avtor zbiral gradivo za kroniko narodnoosvobodilnega boja in življenja po briških vaseh od 1. svetovne vojne dalje. Podobne kronike je Zveza borcev NOB spodbujala marsikje po Sloveniji. Iz te pobude pa je nastalo nekaj drugega: od oseb iz vasi Cerovo je s pravim imenom opisano samo mišljenje in delovanje števerjanskega župana po 1. svetovni vojni Karla Prinčiča iz Cerovega. Ostala imena vaščanov, ki so igrali takšne ali drugačne vloge v vasi pa je avtor spremenil. Pri tem pa so ostala nespremenjena imena oseb, ki so (pretežno politično) delovali v celotnih Brdih. Knjiga je torej romansirana pripoved o življenju v vasi Cerovo po 1. svetovni vojni znotraj zgodovinske kronike celotnih Brd (o županu Karlu Prinčiču bralec lahko izve tudi v knjigi Marjana Terpinja *Števerjan*, str. 167).

Dogajanje, ki je izhodišče avtorjevega pripovedovanja, je verjetno v celoti znano samo starejšim Cerovcem in okoličanom. Verjamem pa, da je z uporabo literarne oblike avtor lahko več povedal o nasprotjih znotraj vasi Cerovo in pri tem mislim predvsem na skupini narodnjakov in fašistov. V Brdih (na sliki *Medana*) je zaradi kolonskega sistema prišlo pod fašizmom in pozneje do večje politične polarizacije kot drugod. Pri tem so se člani obeh skupin med seboj dobro

GOSTOVANJE PRIMORSKEGA DRAMSKEGA GLEDALIŠČA

NA POGORIŠČU NEŠTETIH ČLOVEŠKIH ŽIVLJENJ... (4)

MARJANA REMIAŠ

Sarajevska prestolnica je tudi v času vojne kulturno živela ter aktivno delovala na področjih, ki hranijo človeško duhovno raven. To nam je potrdil prvak Kamernog teatra Miki Trifunović, ki smo ga srečali že pred predstavo v njihovem sarajevskem bifeju. Miki je med vojno v Novi Gorici gostoval z lastno produkcijo, ki so jo v celoti pripravili igralci gledališča: s predstavo *Sklonišče* (Zaklonišče) so med bosansko vojno tako gostovali po nekaj evropskih mestih in publiko v živo oznanjali absurdnost in obsedenost stanja v Bosni.

Občinstvo Sarajeva je Plešasto pevko dobro sprejelo. Tudi za tokratno gostovanje sem bila mnenja, da predstava, s katero je teater v svet odnesel svoje, a tudi ime mesta in Slovenije, zasluži več pozornosti in naklonjenosti v razburkanih vrtincih slovenske kulturne politike. In v vse-slovenskih medijih, ki so skopi z novicami in dogodki v teatru, ki zaradi lege in pozicije ne delajo v belem slovenskem centru, pač pa v njegovem zaledju. A to ni tema mojega pot-

pisniškega spominjanja na oktobrsko popotovanje z gledališčniki.

Tudi v Sarajevu sem odkrila, da jezik, za ljubitelje umetnosti, ni nikakršna ovira. Ljudje so sedeli ob Plešasti pevki in občudovali spretnost, s katero so igralci ponesli publiko do slovitega gledališkega vrhunca, ki ga predstava z brisanjem vsega, kar je še človeško, doseže ob koncu. Gostovanje je v gledališkem smislu, to mirno lahko rečem, uspelo. Na fotografiji je posnetek s predstave v Sarajevu; igrata Ivo Barišič in Iztok Mlakar. Publika je bila navdušena v Zagrebu, Tuzli in Sarajevu, igralci tudi, dasiravno utrujeni in zlomljeni od večurnih voženj v avtobusu, vodstvo, menim, zadovoljno.

Ob vračanju proti domu smo se za večerjo ustavili v znameniti restavraciji Gurman, lastnika Smaja Leliča, ki je bil svoje dni eden Titovih osebnih kuharjev, sicer pa prijatelja našega igralca Branka Ličena in soproge Slavice. Smajo je vsem v Bihacu potešil lakoto.

Vožnja domov je minila v znamenju pričakovanja in načrtov; naslednji dan, 1. novembra, smo vsi najbrž odšli na grobove svojcev in s svečko prižgali spomin nanje. Turneja Primorskega dramskega gledališča je bila zaključena. Mimo strogih carinskih obveznosti na bosansko hrvaški meji, smo domačo mejo prestopili mirno in brez zapletov. Okrog druge jutranje ure nas je šoferski par odložil v Novi Gorici. Z mislimi zahvale gledališču, ki me je že drugič v tem letu vzelo na pot s seboj, sem se poslovila in z očmi poiskala avto mojega dragoga, ki me je prišel čakati na postajo. Teatra je bilo za prvi novembrski dan nepreklicno konec.

KONEC

O ČEŠKO-NEMŠKI SPRAVI Z NEKAJ PRIPOMBAMI K SLOVENSKO-ITALIJANSKIM ODNOSOM (3)

PETER MERKŮ

V uvodu, ki se s tem zaključuje, smo se lahko držali vzporedne primerjave, ki je bila značilna za prvo, v začetku omenjeno študijo.

Odslej bo govor o diplomatskih korakih nemške in češke nacije za dosego sprave, do katere naj bi prišlo bolj v odnosih med narodoma kot med vladnimi politikami. Primerjava bo le izjemoma zajela priložnostno in obrobno presojo, saj med Italijo in Slovenijo ni prišlo do podobnega razvoja, zato tudi primerjava ni možna. Ustavili se bomo posebno ob najvažnejših družbenih in političnih procesih, ki so privedli do podpisa spodaj navedenih sporazumov med Nemčijo in Českoslovaško oziroma Češko republiko:

- 1) Prvi sporazum o "normalizaciji" leta 1973
- 2) Drugi sporazum o "dobrem sosedstvu in prijateljskem sodelovanju" leta 1992
- 3) Tretji sporazum ali "Češko-nemška pravna deklaracija" leta 1997.

Preučevanje preteklosti je omogočilo Nemčiji, da se je lahko kaj kmalu spopadla s problemom sprave z vzhodnimi sosedi, med drugimi tudi s Českoslovaško, o čemer bo tu govor.

Za politične principe, po katerih so se ravnali Sudetski Nemci, kot tudi

Nemci iz drugih evropskih področij, je značilna odpoved maščevanju in izsiljevanju, vztrajali pa so na povračilu škode, ki jo je povzročil pregon, ter na pravici do državljanstva in samoodločbe. Sprva so tako državni funkcionarji kot tudi javnost osvojili ta proglašena načela. To stališče pa se je spremenilo, ko je prišlo do končne integracije ubežnikov. Čeprav je izgon Sudetskih Nemcev veljal še vedno za zločin, ga je začela javnost sprejemati kot nekaj nesprenemljivega, takoj ko je postala življenjska ekonomska podlaga spet trdna, to je, ko se je dokončala integracija izgnancev.

Morda je prav ta relativnost pogledov na dogajanja dopustila, da je evropska javnost petdeset let pozneje sprejela podobne dogodke v Bosni in na Hrvaškem brez omevbe vrednih protestov in dovolila politikom Evropske unije korak nazaj, s tem da si niso prizadevali, da bi se mogle množice izgnancev in beguncev vrniti v rodne kraje, a jim tudi niso nudili možnosti za integracijo kje drugje. Taka sramotna politika ni samo olajšala, rekli bi, da je le kako leto pozneje celo povzročila podobno krvavo pustolovščino na Kosovu.

PRVI SPORAZUM O NORMALIZACIJI

Dvajset let po vojni je nemška politika ubrala novo in dinamično pot,

ki je pripeljala do Brandtove "Ostpolitik". Leta 1973 je prišlo do podpisa prve, tako imenovane pogodbe o normalizaciji s Prago.

Z nekaterih stališč, kot je npr. problem meja, lahko primerjamo ta sporazum z osimskim, ki je bil podpisan med Italijo in Slovenijo 10. novembra 1975. Četrty člen pogodbe poudarja, da:

- 1) ...FRN in ČSSR potrjujeta nedotakljivost skupne meje sedaj in v prihodnosti in se obvezujeta, da bosta vzajemno in neomejeno spoštovali teritorialno celovitost.
- 2) Izjavljata, da nimata in tudi v prihodnje ne bosta imeli nikakršnih medsebojnih teritorialnih zahtev.

Iz pogodbe je razvidna presoja, da bi pravne zahteve povzročile nove prisilne premike prebivalstva. Take zahteve bi bile praktično neizvedljive, in so zaradi kriminalne nacistične politike vsekakor zapravljen.

Pravica do samoodločbe je veljala za neuresničljivo (enako kot je potrdil Daytonski sporazum za Bosno, kjer so se, pa čeprav samo navidezno, ohranile predvojne meje). Fronta, ki se je borila za povratak, se je začela krhati. Pobuda je prišla iz krogov, ki so bili blizu Cerkuvi. Poznamo Tuebinski memorandum iz leta 1961, pismo krožka Bensberg itd. do memorandumu Protestantske Cerkve iz leta 1965, v katerem se jasno zagovarja odpoved izgubljenemu ozemlju. Po spravi z narodi Zapadne Evrope je bilo treba isto storiti tudi z narodi Vzhodne Evrope.

DALJE

NOVA GORICA / FOTOGRAFIJE O SOŠKI FRONTI

MED NEBOM IN ZEMLJO

Zasilen pristanek avstroogrškega letala

Osemdeseti obletnici konca prve svetovne vojne so se v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici oddolžili z razstavo fotografij bojev in drugih motivov s soške fronte. Posnel jih je fotograf Johann Freund, pripadnik nemške vojske, ki je bil razvrščen na soško bojišče v drugo letalsko enoto na letališčih v Ajdovščini in na Ajševici. Večina motivov na fotografijah prikazuje letala, letališča, letalske posnetke, letalce, pogrebe in pokopališča.

V priložnostni zbirki, ki jo je ob razstavi izdal Pokrajinski arhiv, je zapisano, "da so spomini na soško fronto, ki je besnela pred okroglo osemdesetimi leti, še živi. Čeprav časovno že močno odmaknjeno dogajanje, tudi danes ne dokončno spoznamo resnico tistega časa. Kot bi bolečina, ki je neposredno nismo okušali, živela naprej, stopljena v skalah, zemlji, vodi, travi, povsod, kamor se ozreš, se zmeraj na novo prebujala in nas kot rdeča nit vezala na preteklost."

Delček bogate fotografske dediščine iz prve svetovne vojne hrani tudi Pokrajinski arhiv v Novi Gorici. Njen pomemben sestavni del predstavlja zbirka fotografij Johanna Freund. Stosedemnajst pretežno dokumentarnih fotografij je ustanovi podaril njegov sin Ladislav Freund iz Splita. Razsta-

va, ki so ji dali naslov *Med nebom in zemljo*, je na ogled v predverju stavbe Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici, odprta pa bo do prve polovice decembra. Pozneje jo bodo prikazali tudi v Lavričevi knjižnici v Ajdovščini.

V GORICI POSVET O MANJSINAH

V Gorici se je danes, 26. t.m., začel dvodnevni simpozij na temo *Status manjšin v članicah Srednjeevropske pobude*, ki sta ga organizirala Srednjeevropska pobuda (INCE) in Inštitut za mednarodno sociologijo v sodelovanju z italijanskim zunanjim ministrom, občinoma Gorica in tržaško univerzo. Med poročevalci je tudi sen. Mitja Volčič. Prvi dan je posvečen rešitvam, ki sta jih za probleme manjšin na območju Južne Tirolske našli Italija in Avstrija ter o narodnostnih manjšinah na Madžarskem in v Romuniji. V petek pa bodo razpravljali o konvenciji Sveta Evrope o zaščiti narodnostnih manjšin. V soboto se bo v Gorici sestel še znanstveni odbor delovne skupine Srednjeevropske pobude za manjšine, katerega član je pesnik in akademik Ciril Zlobec.

KNJIŽNA NOVOST

GORA IN PESEM

Tak je naslov antološkega izbora pesmi Franca Černigoja, ki je izšel pri novogoriški knjižni založbi Branko. Predstavitelj knjige in otvoritev likovne razstave Lucijana Bratuša je bila v Lavričevi knjižnici v Ajdovščini v petek, 13. t.m.

O Černigoju in Bratušu smo pri nas že slišali, pred kratkim smo imeli celo priložnost videti lepo razstavo iz bogatega grafičnega opusa Lucijana Bratuša, akademskega slikarja, ki je po rodu iz Vipave in poučuje na slovenski Akademiji za umetnost v Ljubljani tipografijo; znan je tudi po tem, da se veliko ukvarja s knjižnimi opremami za Družino, s heraldiko ter z lepomisjem in umetniško pisavo. Franc Černigoj pa je gotovo avtor, ki ga nekateri dobro poznamo, gotovo ga bomo tudi povabili v našo sredo, da nam bo predstavil svoje pesmi in bogato delo na področju zbiranja narodnega blaga. Knjiga *Gora in pesem* je izšla ob Černigojevi (in Bratuševi) petdesetletnici; gre za izbor poezij, ki jih Černigoj piše že od mladostnih let dalje.

V Ajdovščini sta o Černigoju in njegovem prijateljstvu ter sodelovanju z Bratušem - skupaj sta namreč pripravila vrsto lepih knjižnih izdaj - spregovorila Ivan Mermolja in ravnatelj novogoriške gimnazije, skrben spremljevalec primorske književnosti, Bojan Bratina. Mermolja je na nevsiljiv in duhovit način prikazal lik in mladostno zorenje Franca Černigoja, Bratina pa je z znanjem slavista in literarnega izvedenca uvrstil Černigojevo pesništvo ob bok delu sodobnih slovenskih ustvarjalcev. Za kroniko povejmo še to, da je Bratina Černigojev in Bratušev sošolec, Mermolja pa je obiskoval ajdovsko gimnazijo samo leto za njimi, zato sta bili dobro obiskani predstavitev knjige in otvoritev razstave izjemen dogodek, ki nam je posredno in neposredno predstavil kar četvero uveljavljenih vipavskih izobražencev, ki vsak po svoje prispevajo k bogatjenju kulture na tem delu Primorske.

Pravzaprav smo v Ajdovščini imeli priložnost poslušati tri Vipavce in enega Gorjana, kajti prav Gori nad Vipavsko dolino je Černigoj, ki se je tam rodil, ostal za vedno zapisan; posvetil ji je tudi večino svojega dela, tudi svoje lepe in doživljajne pesmi, pa čeprav živi danes v Deželi, kakor pravijo Gorjani Vipavski dolini.

Bojan Bratina je za Černigojevo pesništvo dejal, da je prepričljivo tudi zato, ker bralca pritegne s svojo neposrednostjo. Morda tudi zato, do dajamo mi, ker je ostal Černigoj zvest svojim koreninam, kamnu in drevesom, ljudem in prelepi naravi na Gori. Prof. Bratina je omenil tudi dejstvo, da je Černigoj spet eden izmed etnologov-umetnikov, ki posveča svoje življenje zbiranju narodnega blaga, saj pozna metodologijo dela in ima pristen odnos do krajev, kjer živi in dela. Povedal je tudi, da Černigoja veže na Bratuša posebne vrste prijateljstva, ki je že večkrat prišlo do izraza v sodelovanju obeh. Tako sta nam že večkrat podarila knjige, v katerih v bistvu eden drugega dopolnjujeta vsak s svojim umetniškim izražanjem.

Černigojeve pesmi so pomensko bogate, odražajo človeka, ki ve, kje je njegovo mesto, pa čeprav se zaveda bivanjske stiske sodobnega človeka. Istotako pa so Bratuševe črno bele litografije, ki se odlikujejo z izvrstno tehniko, odraz umetnika, ki išče svoj prostor v današnjem svetu, in s tem, da plemenitijo Černigojevo knjigo, tudi dopolnjujejo Černigojeve pesmi.

Ajdovska kulturna prireditelj in predstavitev knjige Franca Černigoja *Gora in pesem* ter otvoritev likovne razstave litografij Lucijana Bratuša je bil svojevrsten kulturni dogodek, ki sta ga popestrila še igralec Boris Jež s svojimi doživetimi interpretacijami pesmi ter vokalna skupina kvintet Ventus s slovensko ljudsko pesmijo.

Branko Lušina, ki je s svojo ženo lastnik založbe Branko, pa je spet dokazal, da si je ta knjižna založba v slovenskem kulturnem prostoru zagotovila svoje ugledno mesto prav s tem, da izdaja primorske avtorje; je torej neposreden odraz stanja kulture, literature in zgodovinskega na Primorskem.

JUP

Jakec: Ti, si vido, kaj piše Pikolo, da je reku Menia od zaščitnega zakona za Slovence?

Mihec: Ne, kaj je reko?

Jakec: Je reko, da je tu zakonsko besedilo nevarno in ekstremistično. Jen, da se načeloma vsi strinjajo, da je prou zaščiten, ma de je treba videt, kaku se izpolni tu načelo. Jen, da bi izvrševanje dvojezičnosti škudlo Trste. Kukr je po njegoven dokazano, da dvojezične osebnosti izkaznice škudajo identitete ledi. Jen prave tedi, de se mu ne sanja, da bi rečmo - enmi Slovenci zs občine Devin Nabrežina póbru dvojezično izkaznico, ma, de se vpraša, zakej be muogu tedi en taljanski esule zs Borgia San Mauro jemet tak dokument. Tu prave ta parlamentarc, ki numalo pole še dodaja, da je pruti dvojezičnosti v Trste, zatu, ki be tu pomenlo uvajat privilegije za Slovence, ker bi v uradeh lahko govorili po slovensko, jan de se zna, de bi tu pomenlo veliko krivico za Taljane, ki ne bi dobili dela, nu same take.

Mihec: Ben, ma kej se čudeš? Zakaj se ti zdi taku čudno, da je pruti zaščitnimi zakoni? Sej mure bet, če ne ga ne bolju več volili, jen pole se uobriše pod nusen, dragi muj, in trko šturlo pej tudi ni, de bi se odpoveu privilegijem parlamentarca, altroké privilegiji bilingvizma!

Jakec: Ma, čaki en malo. Kej ne pravemo ži ves cejt, da je Masellijev osnutek slab jen da bi sprejetje taga zakona samo škudlo naši manjšini, zatu ki be bli odvisni na milost in nemilost uod krajevnih uprav, žepanu al pej občinskih svetov, če bi bli Slovenci v eni občini zaščiteni al pej ne? Jen tudi, kej ne pravemo, da sploh ne daje nobenga jamstva, da bi naši predstavniki zagvisno pršli v izvoljene organizime nu taku naprej? Čen rečt, se bi se mu splašelo bet za tu, da ga odobrijo, če smo mu Slovenci taku stršno naputi.

Mihec: A, tu pej ne, dragi muj. Doslednost je doslednost. Sej ni mat-test. Jasno, da je pruti, če družna ne, zatu da lahko dela dišpete Budini, ne. Neče, da bi se lahko Budin čuto polnopravni in ponosni taljanski državljani, ki be istočasno jemo tudi možnost, de ohrane jen razvija suoj jezek jen suoyo kulturo, kukr se je san izrazo.

Jakec: Ti, ma kej boju rekli Zgoničani, od te izjave uod njih bivšega žepana. Čen rečt Zgoničani tisti, ki so pred petdesetmi leti postavli spomenik in po štaleh in skednjih pisali Hočemo Jugoslavijo!

Mihec: Sej jeh skoraj ni več tistih in kej češ, bet uesedeset let pod taljansku državu, prej pod fašizmem in pole pod demokratično republiko je nrdilo taku, da je ta narodni čut numalo zaharel. Jen pole, sej so Kardelj nu Marinko ukazali, da se Slovenci vključejo v taljanske napredne stranke. Vključli so se jen ne muorejo več mislet sz soju glavu, jen ne čutijo več sz slovenskin srcen. Tu je žalostno, me zastupeš! Za Budina je očitno tu prou taku, ma be tou videt, kej ki misle njegov uoča, al kej bi mislo njegov nono. Uan muora mučat, zatu ki čene na naslednjih volitvah ne bo na listi za parlament in tudi za deželni svet ne.

Jakec: Ma kaj češ reč, da sta Budin jen Menia na isten, de uoba muoresta mučat za ljubi kruhec.

Mihec: Taku, prou taku, kukr je pravu nš ranjki Vrabc, dragi muj. Za ljubi kruhec!

izziv za naš čas

"MIRKO VLAK JE VOZIL V RIM..."

PETER SZABO

(Tako poje znana slovenska pesem.)

Razliko med peklom in nebesi najbrž vsi poznate. V raju imajo italijansko hrano, angleško policijo in nemško administracijo, v peklu pa angleško hrano, nemško policijo in italijansko administracijo. To razumejo predvsem Italijani in tisti, ki so v življenju imeli kaj opraviti z uradnimi organi v Italiji. Po vsem svetu so znani po svoji neurejenosti. Imajo pač prirojen dar, da izberejo vedno najbolj komplicirano in nerazumljivo pot, da bi reševali ali "urejali" določene stvari. Zato človeka sploh ne čudi, če je prav na različnih občinskih in državnih uradih največ korupcije. Preprosto je to edini način, da si določene stvari urediš. En zakon ti prepoveduje prav to, kar od tebe zahteva drugi zakon in se tako znajdeš v precepu. Plačš, pa je stvar rešena. Tudi to je način podpiranja državnega proračuna. Imam rahel občutek, da smo se v Sloveniji lotili napačnega oponašanja. Posnemamo italijansko administracijo in avstrijsko modo. Tako imamo neurejene dokumente ali pa moramo na občini krepko podkupiti celotno upravno enoto, če si hočemo urediti gradbeno dovoljenje v zglednem času, obenem pa

smo neokusno oblečeni. Namesto da bi od Italijanov prevzeli svetovno znano modo, krademo njihovo nesposobnost pri organizaciji državnih služb. To čudnost pa si bomo morda nekega dne lahko obrnili v dobro.

Velikokrat se stvari ne zgodijo samo zaradi malomarnosti. Pogosto se za navidezno pozabljenim detailom skriva jasan namen, da bi podrobnost ostala neurejena. In človek nikoli ne more s točnostjo vedeti ali dokazati, če je malenkost ostala narobe zato, ker so nanjo pozabili ali je stvar bila namenoma tako narejena. Ko vidiš prometni znak z imenom naselja, kar pomeni, da je omejitve 50 km/h, naselje pa se dejansko začne

še čez nekaj kilometrov, se resno vprašaj, če gre za iskreno napako ali pa za navidezno "pozabljivost", ki naj bi organom prometne varnosti omogočila, da te kaznujejo za prehitro vožnjo de facto izven, de jure pa v polnem naselju.

Italijanske državne železnice so postavile svojo internet stran (www.fs-on-line.com), na kateri lahko potencialni potnik pregleda vozni red in najde pravi vlak, na pravi dan, ob pra-

svoje popotovanje po Italiji v Gorici. Ko boste vpisali Gorizia, vam bo računalnik odgovoril "stazione di partenza ambigua" - štartna postaja je dvoumna in vam bo ponudil dve možnosti: Gorizia Centrale - centralna postaja in Gorizia Confine - obmejna postaja. Problem pa je v tem, da ima Gorica le eno postajo, ki se imenuje seveda Centrale. Uslužbenca pri okencu sem vprašal, če ve, katera postaja je Gorizia Confine. Odgovoril mi je preprosto: Transalpina. Tako so staro avstroogrsko železniško postajo, ki je od druge svetovne vojne v Sloveniji, imenovali pred vojno. Računalniški sistem italijanskih železnic torej vsebuje vse italijanske železniške postaje in eno slovensko. Ko torej računalniški sistem vprašam po povezavah med to postajo in Gorico (Gorizia Confine - Gorizia Centrale), za katero vem, da zares obstaja, mi pravi, da ne najde nobenega vlaka.

Kaj vse to pomeni? So Italijani preprosto malomarni ali pa moramo sem prističiti dejstvo, da se niso nikoli sprijaznili s svojo vzhodno mejo? Je to morda odgovor v stilu: "zaenkrat še nimamo nobenega vlaka, toda kmalu bomo najbrž upravljali to postajo". Ko že tako vneto posnemamo italijansko administracijo in tudi njihove železnice, saj si bomo kmalu sposodili pendolino, bi lahko tudi sami postavili spletno stran Slovenskih železnic in vanjo vnesli vse "naše" železniške postaje: Gorico (Gorizia), Trst (Trieste), Tržič (Monfalcone), Gradišče (Gradisca) itd. Pa pogledimo, kdo jih ima več!

O NADALJNI VLOGI IN POMENU RAZISKOVANJA

V petek, 20. t.m., je v dvorani Zadrúžne kraške banke na Opčinah potekal posvet o raziskovalni dejavnosti med Slovenci v Italiji, ki ga je priredil Slovenski raziskovalni inštitut. Ob tej priložnosti so tudi predstavili novo publikacijo, ki jo je izdal SLORI in nosi naslov Znanje kultura istovetnost. Gre za zbornik, v katerem je zbrana vrsta spisov, posegov in intervjujev Darka Bratine.

Po uvodnem pozdravu predsednika inštituta, prof. Aljoše Volčiča, je spregovoril ravnatelj dr. Emidij Susič. V svojem posegu se je navezal na intelektualno radovednost, ki je označevala delo njegovega predhodnika, pokojnega senatorja dr. Darka Bratine. Tu je zlasti poudaril pomen, ki ga je Bratina dajal znanju in znanosti. Dalje se je zaustavil pri orisu dosežanj delovanja inštituta in pri vlogi, ki jo bo le-ta imel v novi stvarnosti. V kolikšni meri, se je vprašal, se bodo lahko ohranile in ostale nespremenjene smernice, ki jih je načrtal Bratina? Vsekakor

bo treba uresničiti vsaj tri načrte: nadaljevati bo namreč potrebno z bogatjenjem knjižnega in revijalnega sklada ter z informatizacijo; ustvariti bo treba informacijski center; povezati se bo treba z drugimi ustanovami (npr. z Narodno in študijsko knjižnico, z Inštitutom za narodnostna vprašanja) v informacijsko mrežo. Pri uresničevanju inovativnih smernic pa bo treba računati tudi na finančne in strukturne razsežnosti.

Po mnenju predsednika znanstvenega sveta dr. Milana Bufona je danes SLORI še bolj potreben kot v preteklosti, saj so danes problemi veliko bolj kompleksni. Z odpravljanjem meje med Italijo in Slovenijo bo vloga manjšine postala ne toliko gospodarska kolikor socio-kulturna. Potrebno bo racionalizirati in prenoviti večji del manjšinskih ustanov, povezati se z drugimi manjšinskimi okolji, posvečati pozornost izobraževanju in kadrovanju, šolski problematiki, predlagati nove modele izobraževanja, poskrbeti za učinkovitejšo dodiplomsko in podiplomsko izobraževanje mladih. Uresničiti je treba tudi slovenski kulturni center v središču Trsta, vsakakor pa bo treba paziti na tri temeljne točke: na odprtost do vseh delov manjšine; na spodbujanje intelektualnega razmišljanja; na podružbenje doseženih rezultatov in na spodbujanje razvojnih strategij.

Ta vprašanja so udeleženci posveta še dodatno poglobili med razpravo. Prisotne je med drugimi pozdravil tudi prof. Vladimir Klemenčič, urednik Primorskega dnevnika Bojan Brezigar pa je v svojem posegu poudaril, nanašajoč se na izkušnje tudi drugih manjšin, da raziskovalna dejavnost ni sama sebi namen, ampak da jo je treba vključiti v širši kontekst potreb manjšine.

IŽ

V LJUDEH JE TREBA VZBUDITI ZANIMANJE ZA POLITIKO

IVAN ŽERJAL

Pokrajinski kongres stranke Slovenske skupnosti, ki je bil v nedeljo, 22. t.m., v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah, je bil posvečen pregledu in oceni političnega dogajanja na Tržaškem v zadnjih dveh letih, seveda z zornega kota slovenske politične organizacije.

To dogajanje je bilo v znamenju sprememb tako v politiki nasploh kakor tudi v vrstah Slovencev v Italiji, opaziti pa je veliko nezanimanje za politiko (za to je kriva tudi politika sama, če samo pogledamo na to, kar se je dogajalo v zadnjih letih in vsedržavnih in krajevnih ravni), zatekanje v zasebnost, v svoj vrtiček itd. Pa vendar je politika bistvenega pomena, in to tudi za Slovence, saj predstavlja - ali bi morala predstavljati - ukvarjanje z javnimi zadevami in prizadevanje za skupno dobro. To je izhajalo tako iz poročila pokrajinskega tajnika Petra Močnika kot tudi iz posegov številnih razpravljalcev.

V svojem poročilu je Močnik na začetku povedal, da je sicer pozitivno, ko prihaja po eni strani sodelovanje na enakovredni ravni med obema krovnicima organizacijama, SKGZ in SSO. Po drugi strani pa prihaja do vedno večjega drobljenja sil na političnem področju, kjer smo Slovenci raztreseni v že neverjetnem številu gibanj in strank, ki so večkrat oddaljene od resničnih potreb manjšine. Ljudje so se oddaljili od politike in se umaknili v zasebno življenje. Rešitev ni lahka, vendar je politična samostojnost manjšine še vedno cilj, ki ga je treba doseči.

Pomemben del poročila je Močnik posvetil oceni Masellijevega osnutka za zaščito slovenske manjšine, oceni, ki ne more biti pozitivna, saj je po mnenju SSK dejansko neuporaben zlasti v treh točkah: prvič v tem, da vlada prepusti določitev teritorija, kjer naj velja zaščita, neki posvetovalni komisiji, ki naj se posvetuje s krajevnimi upravami. Drugič v tem, da ostanejo v veljavi določila Londonskega memoranduma in Osimskega sporazuma, kar bo pomnožilo pravde in tožbe. Tretjič v tem, ker ne predvideva zajamčenega zastopstva, ampak le neki volilni mehanizem, ki bi zagotovil izvolitev manjšinskih zastopnikov le, če bi zarisal okrožja, kjer je manjšina v večini. Zato je treba osnutek popraviti v pravem in pravičnem smislu.

Tajnik SSK se je v nadaljevanju zaustavil pri problematiki šole in teritorija. Vsaka od-

ločitev o šoli, je pri tem poudaril Močnik, pa mora biti sprejeta v popolni samostojnosti izbir manjšine. Dalje je poudaril potrebo po pomoči skupnim in zasebnim lastnikom; te je treba vključiti v načrte, ki jih javne uprave pripravljajo na našem teritoriju.

Močnik je nato orisal pregled delovanja krajevnih uprav na Tržaškem. Pozitivno je ocenil delovanje uprav v Dolini in Trstu. V slednjem primeru pa bi morala Illyjeva uprava zavzeti pozitiven odnos do zaščitnega zakona na avdiencah v Rimu ter spoštovati prevzete obveze na upravnih ravni, kar se tiče popravlila šol, velikih posegov, koriščenja kraškega teritorija in valorizacije kulturnih in človeških vrednot naših ljudi. V Zgoniku in na Repentabru morajo svetovalci SSK priti do večjega in primernege prostora in teže. V Miljah je svetovalec Šavron, kljub temu da je v opoziciji, dosegel pomembne uspehe, kot npr. postavitev dvojezičnih tabel, kjer jih prej ni bilo. Dogajanje v devinsko-nabrežinski občini, kjer je bila slovenska stranka ob krajevnih volitvah postavljena pred vrata zaradi zadržanja levičarskih sil, je povzročilo negativne posledice za naše ljudi in zmanjšanje števila slovenskih svetovalcev v občinskem svetu. To dokazuje tudi nedavna kriza v občinski upravi. Vsekakor pa gre zahvala svetovalcu Tancetu in odborniku Radoviču za resnost pri delu. Negativna je tudi ocena položaja na tržaški pokrajini, kjer vlada uprava, ki je nasprotna Slovincem in, kjer prevladuje Nacionalno zavezništvo. Tu se je Močnik zahvalil svetovalcu SSK Vladimirju Vremcu, ki je točen pri posegih na teritoriju in pri odločitvah.

Kar se tiče odnosov znotraj manjšine, je Močnik poudaril potrebo po preverjanju načina izvolitve vodstva Primorskega dnevnika, da se doseže večja povezanost pri izbirah, ki so v korist manjšine. Kar se tiče manjšinske orga-

niziranosti kot take, pa je tajnik SSK pozval krovni organizaciji k skupnemu delu, morda z izvolitvijo skupnega, pluralističnega in demokratično izvoljenega zastopstva. Svoje poročilo je Peter Močnik zaključil z vrsto provokativnih vprašanj: ali je še potrebna Slovenska skupnost, kako naj se organizira, kako približati ljudi, zlasti mlade, k politiki, kako se približati ljudem, kako pridobiti pozornost ostalih komponent manjšine.

V živahni razpravi so si bili številni udeleženci edini v negativni oceni Masellijevega osnutka tako s pravnega (kot je obrazložil Bogdan Berdon) kot s političnega vidika. Poudarili so zaskrbljenost zaradi oddaljitve ljudi od politike. To je izhajalo zlasti iz posega Aleksandra Furlana, ki je dejal, da si ne smemo dovoliti pasivnosti v politiki in biti aktivni le v društvih. Mnogi so bili mnenja, da mora biti stranka odločnejša, agresivnejša, premočrtnejša in bolj vidna. To so z različnimi besedami in toni (slišati je bilo tudi ostre kritike) povedali npr. Marko in Drago Štoka, Jože Škerk in Sergij Mahnič.

Stranka mora tudi stati ob strani posameznikom, ki se borijo za pravice slovenske manjšine. Tega mnenja je bil tudi Vladimir Vremec, ki se je med drugim zavzel za oblikovanje urada za tehnično pomoč pri krovnih organizacijah. Slovenska skupnost, je še dejal, pa mora stalno dajati pobude. Za doslednost se je zavzel tudi Ivo Jevnikar, ki je poleg tega še dejal, da je sedaj treba posvetiti večjo pozornost stranki na pokrajinski ravni. Uveljaviti je treba načelo subsidiarnosti, izvoljeni predstavniki naj se povežejo, predvsem pa je treba, da vsakdo, ki sprejme določeno funkcijo, mora zanjo tudi žrtvovati čas. Nadja Maganja je opozorila na potrebo po notranjem razčiščenju v stranki sami. Če tega ni, ni stika z bazo. Antek Terčon je izrazil svoje razočaranje nad Oljko, ki je le orodje Levih demokra-

tov, s pomočjo katerega izsiljujejo ostale manjše skupine, da iztržijo čimveč zase. Andrej Berdon je opozoril na neke vrste "normalizacijo", kateri je podvržena manjšina. Razpravi, v katero so posegli še David Malalan, Martin Brečelj, Edvin Forčič, Karlo Grgič in Alojz Tul, je sledila krajša Močnikova replika, nakar so izvolili nove organe stranke.

Omeniti je treba, da so občni zbor pozdravili Franco Ricchetti za Italijansko ljudsko stranko, Sergij Lipovec za Stranko italijanskih in slovenskih komunistov, Branko Jazbec za Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo, Sergij Pahor za Svet slovenskih organizacij, Alojz Debeliš za Kmečko zvezo, Dimitrij Žbogar za Zvezo neposrednih obdelovalcev, Zoran Sosič za Vzhodnokraški rajonski svet in Igor Rožac za gibanje 23. december.

NOVI ORGANI

V novi pokrajinski svet SSK so bili izvoljeni: Ivo Jevnikar, Peter Močnik, Andrej Berdon, Sergij Mahnič, Boris Slama, Maja Lapornik, Alojz Tul, Drago Štoka, Marko Štoka, Edvin Forčič, Marij Maver, Fulvija Premolin, Danilo Šavron, Marko Šavron, Vladimir Vremec, Jože Škerk, Sergij Pahor, Marko Udovič, Aljoša Vesel, Antek Terčon, Mitja Terčon, Josip Pečenko, Aleksander Furlan, Marjan Brečelj, Marko Legiša, David Malalan, Livio Valenčič, Robert Petaros, Sergij Petaros, Branko Slavec in Igor Švab. **Nadzorni odbor** bodo sestavljali Zorko Harej, Peter Starc in Mario Kralj, **razsodišče** pa Laura Abrami, Franko Pisani in Tomaž Simčič. Predsedstvo prihodnjega pokrajinskega kongresa bodo sestavljali Rafko Dolhar, Ana Rupel in Aldo Štefančič.

SLIKE MIHAELE VELIKONJA V PETERLINOVI DVORANI

UMETNIŠKI SVET, V KATEREM JE VEDNO IN VSELEJ PRISOTEN ČLOVEK V SVOJEM STIKU Z NARAVO

MATJAŽ RUSTJA

V vabljenih prostorih Peterlinove dvorane v Trstu razstavlja svoja dela od sobote, 21. novembra, slikarka Mihaela Velikonja. Razstava, ki jo prireja Slovenska prosveta, bo na ogled do 9. decembra, do takrat pa jo lahko obišče vsakdo med 9. in 17. uro.

neralič, tam pa je osvojila tehniko slikanja na steklo in tako je prevzela od največ tudi krog tematik. Umetniška pot jo je nato vodila k tehniki akvarela in človek je dobil v njenih delih novo mesto in moč. "Slikarska dela Mihaele Velikonja preveva vonj po zemlji: človek je pa vedno in vselej prisoten, s svojim delom obnavlja stik z naravo in radostno uživa njeno lepoto", tako slikarka Jasna Merku v predstavitvenih besedah. S fantazijo, mehki barvi in melanholijo obdeluje človeka, naravo Krasa, torej vse, kar je sama videla in okusila.

Tako sprejemamo pri vsaki sliki napetost in resničnost vsakdanjosti, lirizem narave in motive, ki so morda že del preteklosti. Kmečka ohceta, perice, vaške klepetulje, pevke vaje, pust, trgateg in še mnogi drugi motivi se vrstijo v tridesetih akvarelih, ki so nastajali prav v preteklih mesecih. Prav zato, ker so del doživljanj našega vsakdana, imajo dela veliko prodorno moč, da nam razkrivajo naturalistični svet, odet v tančico sanj, tako da nas okus tematik ne zapusti, ko se obrnemo pred zadnjo sliko razstave.

IZZIV JAVNOSTI

POSVET O KLASIČNI GIMNAZIJI IN LICEJU

Licej France Prešeren v Trstu bo priredil v ponedeljek, 30. novembra, posvet o slovenski klasični gimnaziji-liceju z nekoliko provokativnim naslovom: *Ali še potrebujemo klasično?*

Predstavitveni besedi ravnatelja liceja prof. Tomaža Simčiča bodo sledili prispevki dr. Norine Bogatec iz Slovenskega raziskovalnega inštituta, psih. dr. Zdenke Pribil iz Deželne službe za usmerjanje, matematika prof. Draga Bajca in univerzitetne študentke Brede Susič, s posebnim prispevkom pa bodo sodelovali sedanji učenci.

Šola vabi na pogovor vse prijatelje šole, manjšinske javne delavce, profesorje nižjih šol, starše, tudi starše bodočih učencev, in seveda nekdanje učence in nekdanje profesorje.

Posvet bo v šolski mali dvorani na Vrdeški 13/1, v ponedeljek, 30. novembra. Pričetek ob 18. uri.

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče. Fran Milčinski, *Butalci*. Priredba in režija Jaša Jamnik. V soboto, 28. t.m., ob 20. uri v Domu Briščiki v Briščikih; v nedeljo, 29. t.m., ob 16. uri v Ljudskem domu v Trebčah; v četrtek, 3. decembra, ob 18. uri v Kulturnem domu na Colu.

DRUŠTVO FINŽGARJEV dom bo počastilo pesnika Vinka Beličiča ob njegovi 85-letnici v nedeljo, 29. novembra, ob 17.30. Nastopili bodo recitatorji, tercet Ver laetum in pianist Martin Vremec. Govoril bo Saša Martelanc. Vljudno vabljeni!

ALI ŠE potrebujemo klasično? Licej F. Prešeren v Trstu vabi na Posvet o slovenski klasični gimnaziji-liceju v ponedeljek, 30. novembra, ob 18. uri na Liceju Prešeren, Vrdeška 13/1. Diskusijo bodo uvedli Drago Bajc, Norina Bogatec, Marta Ivašič, Zdenka Pribil, Tomaž Simčič, Breda Susič.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 30. novembra, v Peterlinovo dvorano v Donizettijevi ulici št. 3 na srečanje s predsednikom judovske skupnosti v Trstu gospodom Nathanom Wiesenfeldom. Srečanje bo ob 20.30. Vljudno vabljeni!

SSG. Marjan Tomšič, *Bužec on, bušca jaz* v interpretaciji Saše Pavček. Režija Boris Cavazza. V četrtek, 3. decembra, ob 20.30 v Prosvetnem domu na Opčinah; v petek, 4. decembra, ob 20.30 v Kulturnem domu na Proseku.

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo v Trstu razpisuje svojo dvanajsto študijsko štipendijo iz sklada Mihaela Flajbana. Štipendija bo znašala 3.000.000 lir za prvi letnik in 2.500.000 lir za vsako nadalj-

nje leto redne študijske dobe, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Štipendija je namenjena slovenskim zamejskim visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 1998-99. Podrobnejša pojasnila dobi-te na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46/1, tel. 040-631203, ob četrtek od 16. do 18. ure. Rok zapade 30. novembra 1998.

LESTVE ZA kmetijska dela prodajam po zelo ugodni ceni, tel. 040-575145 in 040-54390.

DAROVI

ZA KARIJAS v Ajdovščini: V.S. 50.000; G.M. 40.000.

NAMESTO CVETJA na grob pok. Maksimilijana Kalca in Karnele Gruden daruje druž. Korsič 100.000 lir za spomenik Ubaldu Vrabcu na rojstni hiši v Trstu; v spomin na preminulega prijatelja Joška Bašo daruje Anton Korsič 50.000 lir za spomenik Ubaldu Vrabcu na rojstni hiši v Trstu.

ZA IZVEDBO kulturnega in verskega praznika pri Svetem Ivanu so darovali: NTKB 500.000; Lija Bak 50.000; družina Vesel-Čok 50.000; svetoivanski pevski zbor 300.000; družina Krapež 80.000; razni prispevki 22.000; pohišstvo Korsič 1.450.000.

VRSTA PREDLOGOV ZA INVESTICIJE V OBČINI

ANTONIONE JE OBISKAL DOLINSKO ŽUPANSTVO

Dolinska občinska uprava je na predsednika deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Roberta Antonioneja naslovila pismo, v katerem predlaga pozornost deželne uprave za investicije v vrsto prepotrebni javnih del v občini. V ta namen je predsednik Antonione v sredo, 18. t.m., tudi obiskal dolinske občinske upravitelje. Na županstvu v Dolini se je srečal z županom Borisom Pangercem, podžupanom Aldom Štefančičem, odbornikom Milanom Lovriho ter s svetovalcema Fulvio Premolin in Sandijem Klunom. Predstavniki občine Dolina se v prvi vrsti zavzemajo za deželno podporo za ureditev vodovoda in cestnega omrežja, zlasti pri Prebenegu, Mačkoljah, Jezeru, Borštu in Puljah. Tu je treba tudi omeniti potrebo po povezavi med Frankovcem in Žavljami. Pri reformi ustanove za industrijsko cono EZIT je potrebno upoštevati stališča zainteresiranih občin, katerih predstavniki mora biti sodelujejo pri upravljanju ustanove. Poleg tega je treba popraviti otroški vrtec v Dolini, tako da bi lahko tam našli prostor predšolski otroci slovenske in italijanske narodnosti. Vse to zahteva finančno breme, ki ga občina sama ne zmore, zato bi bilo primerno,

da bi ji priskočila na pomoč dežela, ozirajoč se na število prebivalcev, površino in naseljenost, programe prvenstvenih posegov na teritoriju, investicije občinske uprave v zadnjih petih letih in izkoriščenost ostanka zadnjega finančnega poslovanja.

FOTO: KRONA

V CERKVI SVETE MARIJE VELIKE

DOŽIVETO PRAZNOVANJE MATERE BOŽJE OD ZDRAVJA

Veličasten je bil pogled na večstoglavo množico tržaških vernikov, ki je do zadnjega koticčka napolnila prostorno cerkev sv. Marije Velike v soboto, 21. novembra, ko smo obhajali praznik Matere Božje od Zdravja.

Zagotovo lahko rečemo, da sodi ta mogočni poklon nebeški Materi, poleg hvaležnice in Marijanskega shoda na Opčinah, v sam vrh vsega cerkvenega dogajanja na Tržaškem. Slovesnost vsako leto pripravlja tržaško Slovensko pastoralno središče pod vzornim vodstvom g. Marija Gerdola. Slovesnost je letos že tretjič zaporedoma vodil g. Lojze Kržišnik, koprski dekan in tajnik Pastoralnega sveta koprške škofije. G. Lojze Kržišnik je na Tržaškem poznana osebnost, cenimo ga kot dobrega poznavalca tržaških

razmer, kot modrega svetovalca ter vedno pripravljene za pomoč in sodelovanje ob raznih priložnostih in potrebah tukajšnje Cerkev. V svoji homiliji je g. Kržišnik podal sintezo negativnih in pozitivnih pojavov ob izteku tisočletja, osvetlil je lik nebeške Matere ter toplo priporočal tukajšnjim vernikom, naj vztrajajo v zvestobi svojemu narodu in materinemu jeziku.

Zanimiva novost letošnje slovesnosti je bila prisotnost narodnih noš, ki so oplemenitile to doživeto bogoslužje.

Skrbno je bil pripravljen otroški zbor trebenskih otrok pod strokovnim vodstvom s. Karmen Koren in ob orgelski spremljavi prof. Dine Slama. Mogočnost in zlahtnost združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki ga je vodil Edi Race ter na orgle spremljal prof. Tomaž Simčič, pa sta celotnemu dogajanju zapustili nepozaben vtis ter neprikrito občudovanje italijanskih vernikov, ki so se po slovenskem bogoslužju zbirali k svoji pobožnosti.

MESEČNA KONFERENCA V NABREŽINI

DR. ŠAVLI O SLOVENSKI DRŽAVNOSTI

Nabrežinski župnik g. Bogomil Breclj nadaljuje z zlahtno tradicijo primorskih duhovnikov, ki so poleg pastoralnega dela vedno imeli čas tudi za kulturno delo in ohranjanje slovenske besede, za negovanje slovenskega bitja in žitja. Prav zato prireja vsak mesec predavanje in srečanja s kulturniki iz naše srede, včasih pa vabi tudi izobražence iz osrednje Slovenije. Večeri so običajno dobro obiskani. Prav tako obliko srečevanj ljudi lahko damo za zgled tudi drugim vaškim skupnostim, župnijam in posameznim kulturnim društvom.

V sredo, 18. t.m., je nabrežinska župnija gostila dr. Jožka Šavlija, ki je spregovoril o slovenski državnosti in slovenskih simbolih, o slovenski zgodovini in še o marsičem. Vodilna misel večera je bila Slovenija, podoba evropskega naroda. Tako se

glasi tudi naslov knjige dr. Šavlija, ki je lansko leto izšla pri knjižni založbi Humar v Sloveniji in je bila zaradi svoje vsebine deležna dobrih ocen, zaradi bogatega fotografskega gradiva pa občudovanja.

V Nabrežini se je na večeru zbralo precej ljudi, gotovo pa bi se jih še več, ko ne bi bilo takega mraza. Dr. Jožka Šavlija je prisotnim predstavil Jurij Paljk, ki je tudi vodil prijetni večer. Prijeten zato, ker je dr. Šavliju uspelo s svojim razlaganjem prikazati prisotnim odnos Slovencev do države in državniško držo nekoliko drugače, kot smo je sicer vajeni. Večer je bil uspešen tudi zato, ker je dr. Šavli rad odgovarjal na vprašanja prisotnih; ti so se zanimali predvsem za slovensko simboliko in državnost, o kateri dr. Šavli meni, da sega daleč v zgodovino.

NADALJEVANJE S 1. STRANI

ZA SKUPNO POT V EVROPO

Vsi ti načrti za sodelovanje med obema mestoma imajo tudi svoje senčne strani. Zelo očitno je npr. dejstvo, da je italijanska stran veliko bolj dinamična in da politika na slovenski strani nekako pasivno sledi navodilom iz Gorice. Vemo, da ima možnosti za financiranje iz sredstev Evropske zveze za spravo (v okviru projektov za bivšo Jugoslavijo) Slovenija, ne pa Italija. Nova Gorica bi morala nastopiti z večjo energijo. Zakaj ni med načrti skupnega praznovanja 1000-letnice prve omembe Gorice? Zakaj Nova Gorica ne zahteva resničnih projektov o spravi (prekinitev zlorabe teme o povojnih obračunavanjih, poskusno poučevanje obeh jezikov na šolah, morda skupen spomenik žrtvam vojne ipd.)? Take pobude bi morda prispevale k temu, da bi se širši krog prebivalcev na obeh straneh meje ogled za sodelovanje in ustvarjanje pozitivnega ozračja.

Na splošno se za vse te načrte najbolj zanimajo gospodarski krogi, ki so najprej razumeli možnosti, ki jih je prej nudila meja, zdaj pa njeno preseganje. S strani naše skupnosti je pri teh načrtih aktiv-

no sodelovalo samo Slovensko gospodarsko združenje, ne pa ostale komponente. Slovenska manjšina bi morala po mojem mnenju z vsopričanostjo pristopiti k vsem načrtom za sodelovanje. Gre namreč za njen obstoj. Ne bo nas rešil zaščitni zakon (še zlasti, če bo tako slab, kot nam ga ponujajo!), ampak tesen stik z matično državo. In to bo postalo realnost z vstopom Slovenije v Evropsko zvezo. Tudi za "evroskeptike" v Sloveniji bi moral biti to pomemben argument.

Evropska zveza predvideva možnost, da se ob mejah ustvarijo t.i. evroregije, ki lahko uživajo tudi posebna financiranja. O ustanovitvi take regije in o drugih pobudah za sodelovanje ob meji je bil pred kratkim v Gorici sestanek, ki sta ga sklicala krožek Rizzatti in Forum za Goriško iz Nove Gorice. Bile so prisotne tudi nekatere slovenske organizacije. Sklenjeno je bilo, da bo prišlo v kratkem do nabiranja podpisov za sodelovanje med bolnišnicama, da se na obeh straneh meje utrdi med prebivalstvom prava volja: za obmejno sodelovanje. — BS

Ko je štirideseta Cecilijanka za nami, v nas še krepko odmevajo lepi in bogati vtisi, ki smo si jih nabrali ob koncu prejšnjega tedna v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

Cecilijanka, ki jo prireja Zveza slovenske katoliške prosvete, je letos jasno dokazala, da odločno presega goriški okvir, saj postaja vedno bolj osrednja glasbena prireditelj, ki na istem odru združuje slovenske zborovske sestave iz Goriške, Tržaške, Kanalske doline in Rezije, slovenske Primorske in avstrijske Koroške. Poleg tega ji visoki jubilej daje še več prestiža, kar priča tudi o tem, da je med nami, Slovenci v Italiji, slovenska pesem še živa narodna vrednota.

V 40 letih je Cecilijanka privabila na goriške odre skoraj 100 zborov, zvrstilo se je 127 zborovodij, pod taktirko katerih so pevci izvedli dela 254 skladateljev. Prof. Mirko Filej, pobudnik prve revije 23. novembra 1958 na odru Doma Brezmadežne na Placuti, kjer ima svoj zgodovinski sedež naša Goriška Mohorjeva družba, gotovo ni mogel slutiti, da bodo njegovi nasledniki po štirih desetletjih še vedno tako zvesti izvorni zamisli in da bo revija dosegla tako samozavesten in zavirljiv razvoj ne samo na goriških, ampak tudi na širših primorskih tleh. Med ljudmi zelo priljubljena revija, ki je postala pravi zapovedan praznik naše kulture, proslavlja tudi krajevno zborovsko ustvarjalnost, tako da jo prireditelji posvečajo našim samoniklim osebnostim z glasbenega področja. Letos je izzvenela kot poklon goriškemu skladatelju, glasbenemu pedagogu in zborovodji prof. Stanku Jericiju (na mali sliki, Foto Bum-baca), ki je meseca julija praznoval svoj 70. rojstni dan.

Jubilejna Cecilijanka je tokrat trajala kar tri dni. Začela se je v petek, 20. novembra, ko je dr. Damjan Paulin predstavil izčrpen zbornik, podoben in skoraj statističen pregled življenja revije; poleg tehtnega uvodnega razmišljanja prof. Andreja Bratuža o pomenu in vlogi zborovske

ZAHVALNA NEDELJA V ŠTEVERJANU

Jesenski čas je za kmete čas pospravljanja in umiritve; glavno delo z vinom je končano, koruza, pšenica in ječmen so pri kraju, sadje je pobrano. Sedaj je čas počitka in zahvale Bogu za dobro leto, za prežete dobrote, blagostanje, lepo družino in dobro službo, za prijatelje itd. Vsaj enkrat na leto mora vsakdo potegniti črto in se zavedati božje bližine in dobrote.

Števerjanci smo praznovali zahvalno nedeljo 15. t.m.

ZAHVALNA NEDELJA V ŠTEVERJANU

Pred oltar smo postavili darove zemlje in pridelke človeških rok. Ob 10. uri se je začela slovesna maša, ki jo je daroval ravnatelj malega semenišča v Vipavi g. Vinko Lapajne. Po maši sta bila običajni ofer in blagoslov traktorjev ter motornih vozil. Naši kmetje so zelo navezani na ta blagoslov, da jih Bog obvaruje pred nesrečami pri težkem delu. Sledil je prigriček, ki so ga pripravili kmetje za vse farane. Praznovanje se je nadaljevalo še popoldne s koncertom Komornega moškega zbora iz Ptujja pod vodstvom Franca Lačna, ki ga je priredilo društvo F.B. Sedej. Dirigent Franc Lačen je v Števerjanu poznan,

JUBILEJ NAŠE ZBOROVSKÉ USTVARJALNOSTI

V 40 letih je na Cecilijanki največkrat (38) nastopil mešani pevski zbor Rupa-Peč (Foto Sclauzero)

revije vsebuje publikacija dragocene podatke, fotografije in krajše orise zborov, ki so se največkrat pojavljali na Cecilijanki. Prof. Franka Žgavec je nato nanizala nekaj misli in osebnih spominov na Stanka Jericija ter v luči teh predstavila javnosti komaj izdani izbor zborovskih priredb slovenskih ljudskih pesmi izpod peresa letošnjega slavljence. Prof. Jericijo je njeno generacijo in šolsko mladino navdušil za polifonijo, slovenske ljudske in umetne pesmi ter za nabožno glasbo; tako je "globoko zaoral v glasbeno njivo in zapustil neizbrisne sledove". Nekaj analitičnih ugotovitev o značilnostih glasbene govornice jubilaranta je potem navedel zborovodja mešanega zbora Hrast iz Doberdoba Hilarij Lavrenčič. Kot najbolj pristne je označil Jericijeve umetne

skladbe, v katerih "najbolj zaživi iskrenost avtorjeve izpovedi". Zbor Hrast je nato moško strsko zapel dve pesmi: *Pod križem in Moj greh*. Slavljence se je na koncu skoraj ganjen zahvalil Zvezi za poklon in publikacijo; povedal je, da je prav v zboru Lojze Bratuž, ki ga je vodil cela tri desetletja, spoznal veliko ljubezen do glasbe. Zboru Hrast in dirigentu Lavrenčiču se je srčno zahvalil za pozornost, ki mu jo posvečata, in za odlično izvedbo skladb. Še najbolj pa je za svoje delo in sploh življenje hvaležen Bogu, saj je zanj "Musica donum Dei" (glasba dar Boga).

V soboto, 21. t.m., je s priložnostnimi besedami v imenu prirediteljev uvedla "mogočno in množično prosvetno manifestacijo" Franka Padovan. Kot prvi je nastopil goriški moški zbor Mirko Filej, ki ga z izurjeno roko vodi Zdravko Klanjšček; ta je na prireditvi dosegel daleč najvišje število prisotnosti (84!) kot zborovodja. Na vrsti je bil dekliški zbor Danica z Vrha sv. Mihaela (dir. Patricija Rutar Valič), nato pa res dober in mlad mešani zbor Čepovan (Maja Klanjšček), ki je prvič nastopil na Cecilijanki. Prvi zbor, ki je izvedel Jericijevo pesem, je bil moški zbor Štmaver (Nadja Kovic). Na oder sta stopila tudi dva zbora iz sosednjih vasi na oni strani meje: mešani zbor Vrtojba (Zdravko Leban) in vokalna skupina Chorus 97 iz Mirna (Anton Klančič). Presenetila so Sovodenjska dekleta (So-

nja Pelicon) s tremi Jericijevim skladbami; za trud naj jim gre posebna pohvala. Svoje tri pesmi je kakovostno odpel tudi mešani zbor Rupa-Peč (Zdravko Klanjšček), najzvestejši gost na Cecilijanki, saj je nastopil kar 38-krat. Ivo Kralj je tudi letos vodil svoje Fante izpod Grmade, ki so zapeli tri narodne. Večer pa je suvereno sklenil mešani zbor Hrast s tremi Jericijevim umetnimi skladbami, ki spadajo že v železni repertoar doberdobskega zbora.

V nedeljo, 22. t.m., je bilo v veliki dvorani Kulturnega centra L. Bratuž že kar nekaj časa pred začetkom revije težko najti prost sedež. V uvodni misli se je predsednik ZSKP dr. Paulin zahvalil pevcem in zborovodjem, ki iz leta v leto omogočajo, da lahko združeni prek glasbe utrjujemo svoje slovenske korenine. Kot prvi je zelo dobro nastopil mešani zbor Štandrež (Tiziana Zavadlav), ki je doslej pel že na 36 Cecilijankah. Nato je zapel tri narodne nežni Višarski kvintet (Anna Missoni) v značilnih barvnih nošah iz Kanalske doline. Moški zbor Ermes Grion iz Tržiča (Sergio Spessot) je zapel tri pesmi kot italijanski gost, član združenja USCI. Posebno številni je bil dekliški zbor Sedej-Vesna (Bogdan Kralj), ki združuje pevke iz Števerjana in Sv. Križa. Izviren nastop je predstavila koroška mladinska vokalna skupina Vox (Traudija Lipusch) z učinkovitimi skladbami. Rezijanska ženska skupina Rože majave je morala zaradi grdega vremena žal odpovedati nastop. Na oder je prišel še en zanimiv sestav: Beneške korenine (Davide Clodig); v modrih majicah in z rdečimi mapami v rokah so mladi in še nekoliko boječi pevci prisrčno odpele svoje tri pesmi (kar dve dirigentovi prireditvi!) in tudi tako dokazali svojo voljo do ohranitve slovenskih korenin. Veliko pričakovanja je vladalo za nastop mestnega mešanega zbora Lojze Bratuž (Stojan Kuret), ki s svojo profesionalno kakovostno držo in izbranimi glasovi res ni razočaral. Na oder je stopil še dekliški zbor Devin (Herman Antonič), kot zadnji pa krepki mešani zbor Sedej iz Števerjana (B. Kralj).

V soboto in nedeljo so poleg knjižnega daru prejeli posebno priznanja zbori, ki so na reviji nastopili več kot 30-krat; to so: MePZ Rupa-Peč (38), MePZ Sedej (37), MePZ Štandrež (36), MePZ Lojze Bratuž (35), MePZ Hrast (33), Fante izpod Grmade (32) in MoPZ Mirko Filej (31). V nedeljo popoldan pa je dr. Damjan Paulin v imenu ZSKP podelil častna odlikovanja tudi zaslužnim zborovodjem, ki so nastopili vsaj 20-krat (slika na 1. strani). Najsklenemo ta bežni pregled letošnje Cecilijanke prav z imeni teh, ki so v štirih desetletjih dali ton in ugled reviji: Zdravko Klanjšček (84), Gabrijel Devetak (34), Stanko Jericijo (32), Ivo Kralj (32), Herman Srebnič (28), Herman Antonič (25), Karlo Lavrenčič (20). Ta imena naj ostanejo zapisana z zlatimi črkami v zgodovini naše najzlahtnejše glasbene prireditve. — DD

OBČNI ZBOR SEKCIJE SSK ŠTEVERJAN

IVAN VOGRIČ

V četrtek, 12. t.m., smo imeli v Števerjanu občni zbor sekcije Slovenske skupnosti Števerjan. Potreben je bil zaradi bližajočega se pokrajinskega in deželnega kongresa naše stranke ter zaradi novih občinskih volitev.

Po dnevnem redu smo najprej izvolili Simona Komjanca za predsednika občnega zbora, sledil je pozdrav predsednika sekcije, ki je pozdravil volivce in somišljenike SSK v Števerjanu ter goste. Sledilo je izčrpno poročilo števerjanskega župana Hadrijana Corsija, ki je lepo obrazložil prisotnim celotno upravljanje občine s strani SSK. Veliko pozornost je posvetil javnim delom, občinskemu

vodovodu in novemu regulacijskemu načrtu občine. Za županom so spregovorili še gostje, ki so želeli počastiti občni zbor s svojo prisotnostjo. Na vrsti je bilo nato politično poročilo, ki ga je podal tajnik Dominik Humar. Za tem se je razvila zanimiva debata, v katero so posegli volivci in somišljeniki sekcije. Sledilo so volitve novega odbora. Izvoljenih je bilo devet števerjancev, ki bodo skupaj z županom in svetovalci SSK ter ostalimi neizvoljenimi kandidati upravljali sekcijo SSK Števerjan. Izvoljen je bil tudi nadzorni odbor; trije člani pa so bili imenovani za pokrajinski svet SSK. Občni zbor se je seveda končal z bogato zakusko.

K2SPORT

Ul. Raštel 19
tel. 0481531884TRGOVINE
OBUTVEUl. Raštel 7 - tel. 0481535162
K2 - Ul. Oberdan 7 - tel. 535520

OBUTVE ZA OTROKE

Ul. Raštel 8 - tel. 048133465

KOSIČ
GORICA*** POSEBNE UGODNOSTI OB 50-LETNICI
Obiščite nas!

IN MEMORIAM

ANGELA VETRIH

V noči med nedeljo in ponedeljkom, 23. novembra, je v videmski bolnišnici odšla po večno plačilo h Kristusu Kralju Angela Vetrih rojena Ipavec. O pokojnici lahko mirno rečemo, da je bila verna žena in skrbna mati.

Rodila se je v Črničah 24. septembra 1906; izpolnila je torej 92 let. Rojena v kmečki družini, je že kot otrok spoznala družinsko molitev in ji ostala zvesta vse življenje, tudi ko je imela številno družino. Pri Vetrihovi so molili in se redno udeleževali nedeljske maše. Še mlada se je leta 1928 poročila z Ivanom Vetrihom iz bližnjih Batuj. Bili so pa težki gospodarski časi in, da bi pomagala možu trgovcu z drvni, je po rojstvu prvega otroka, ki je kmalu umrl, odšla v Aleksandrijo v Egipt kot dojlja. Bila je torej ena od Aleksandrink, ki jih je opisala Dorica Makuc v knjigi *Aleksandrinke*. Po nekaj letih v Aleksandriji se je vrnila domov in z možem najprej pomagala v trgovini v Solkanu, pozneje pa v Gorici, kjer smo vsi poznali Vetrihove kot trgovce z drvni v ul. Lantieri. V družini se je jima rodilo deset otrok. Bila je skrbna mati trem dekletem in šestim fantom. Močno je želela, da bi kdo od fantov postal duhovnik. Te milosti ni učkala, pač pa je Bog uslišal njene molitve tako, da so trije njeni vnuki šli k jezuitom v Ljubljano in eden bo prihodnje leto pel novo mašo.

Bog ji v življenju ni priznašal s preizkušnjami. Najprej je nenadoma umrl mož na obisku v Batujah in so ga pokopali na črniškem pokopališču. Potem je Bog poklical k sebi sina Florjana, ko je bil že poročen; lani pa je umrla hči Marija, ki je pa bila zadnja leta hudo bolna. Mama Angela pa kljub temu ni opuščala nedeljske maše in smo jo vsako nedeljo, večkrat tudi vsak dan, videli v stolnici pri prvi sv. maši. Ni prihajala sama; z njo je prihajal še kdo od fantov, ki je potem stregel pri maši. Prav zato je še bolj molila, da bi kdo postal duhovnik. Toda, kot smo že povedali, so njeni sinovi izbrali drugačno pot, uslišali so jo vnuki.

Pokojnica je bila res verna in skrbna mati. Želela je biti pokopana poleg moža na črniškem pokopališču, zato jo bodo tja prepeljali za njen zadnji počitek v pričakovanju na večno vstajenje.

Vsem otrokom in sorodnikom naše sožalje.

KAZIMIR HUMAR

ANTONIO DEVETAG SREČAL NAŠE USTANOVE

OBČINSKI ODBORNIK ZA KULTURO V KULTURNEM CENTRU BRATUŽ

V ponedeljek, 23. t.m., je goriški občinski odbornik Antonio Devetag v spremstvu odgovornega za kulturo pri občinski upravi Maria Ascarija obiskal Kulturni center Lojze Bratuž, si ogledal razstavo del Avgusta Černigoja in se srečal s predstavniki slovenskih ustanov in društev, ki delujejo v okviru centra. Predsednica Kulturnega centra Bratuž prof. Franka Žgavec je gosta pozdravila, vse prisotne pa je predstavila občinska svetovalka SSK v politični koliciji Oljke Erika Jazbar. Prisotni so bili podpredsednik SSO za Goriško Janez Povše, predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete dr. Damjan Paulin, predsednik Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel Martin Srebrnič, podpredsednik Združenja cerkvenih pevskih zborov Zdravko Klanjšček, predsednik SZ Olympia Franko Bagon, predstavnik zbora Lojze Bratuž Miloš Čotar, predsednik moškega zbora Mirko Filej Andrej Čevdek in predsednik Slovenskega katoliškega prosvetnega društva Mirko Filej Matej Klanjšček.

Goriški občinski odbornik za kulturo Antonio Devetag si je ogledal prostore Kulturnega centra in sedeža glasbene šole; nato so se vsi odpravili v sejno sobo, kjer so posamezni zastopniki ustanov in društev predstavili odborniku delovanje in težave, s katerimi se soočajo pri delu. Dr. Paulin je poudaril popolno odsotnost predstavnikov goriške občinske uprave na naših-slovenskih kulturnih in športnih prireditvah. Prof. Franka Žgavec je občinskemu odborniku predstavila usklajeno delovanje Kultur-

nega centra in načrte za prihodnje delo v njem.

Odbornik Devetag je v svojem nagovoru predstavil svoje poglede na promocijo goriške kulturne stvarnosti v širšem okolju in predstavil pobude, ki jih občinska uprava izvaja v zvezi s tisočletnico prve pisne omembe mesta Gorice. Predlagal je, da bi tudi Kulturni center Lojze Bratuž in vsa slovenska stvarnost predstavljala svoje pobude v okviru publikacij, ki jih pripravlja goriška občinska uprava.

OB NEKI BIRMI

Zadnje nedeljo popoldne je bila v Gorici slovenska birma pri sv. Ivanu. Nič čudnega, če ne bi šlo za neko... posebno birmo. Naravno je pač, da na sedežu slovenske duhovnije v Gorici poteka birma za goriške slovenske birmance. Manj naravno pa je, da so bili pri tej birmi (birmoval je goriški nadško) mladi s Plešivega pri Krminu. Kako to?

Kot smo izvedeli iz dobro obveščenih virov, so želeli krminski Slovenci imeti birmo za svoje otroke v verskem središču, ki je cerkva na Subidi. Tu imajo svojo slovensko mašo že dolga leta in zato je popolnoma naravno, da so tudi za birmo izbrali to svetišče. Pa temu ni bilo - žal - tako. Pristojni cerkveni krogi v Krminu tega niso dovolili. Vse to pa kaže, da niso razumeli oz. hoteli razumeti, kako potrebno je prisluhniti težnjam in upravičenim pričakovanjem krajevnega prebivalstva. Ali pa ni morda vse to le slabo zakrita želja določenih krogov, da bi v Krminu ne bilo slovenske birmo?!

PEROPRAK

Bralce obveščamo, da bomo zapise o razstavah slikarjev Jusse, Luznikove in Škufce objavili prihodnjic. Zaradi preobilice gradiva bomo objavili v naslednji številki tudi vrsto zapisov, med katerimi omenimo kroniko pravljicne urice, zapis o Polžkovem abonmaju in zapis o občnem zboru sovođenjske sekcije SSK. Prosimo za razumevanje. /URED.

OB PRAZNOVANJU ZAVETNIKA

ŽUPNIJA ŠTANDREŽ VABI

Župnija Štandrež pripravlja praznik zavetnika sv. Andreja apostola. V četrtek, 26. t.m., bodo predstavili knjižico *Župnija sv. Andreja v Štandrežu*, ki jo je napisala Verena Koršič-Zorn, uredil in oblikoval pa g. Joško Kragelj. Ob priložnosti bodo predstavili tudi nove razglednice vasi in cerkve, ki bodo odslej vsem na razpolago. V petek ob 18. uri spovedovanje, ob 19. uri pa duhovna priprava na praznik. Vodil jo bo g. Ervin Mozetič, župnik v Dornberku.

Pomembno srečanje bo v soboto, ko bo v župnijski cerkvi ob 20.30 nastopil Slovenski oktet iz Ljubljane. V nedeljo bodo sv. maše ob 8.30,

9.30 (italijanska) in 10.30. Slednje bo vodil vrtojbeni župnik g. Anton Glešič, s petjem jo bo spremljal domači zbor. Isti dan bo tudi tekmovanje *Najboljša slaščica*. Namenjeno je vsem kuharjem in gospodinjam tudi izven Štandreža. Udeleženci naj prinesejo izdelke v župnijski dom med 8.15 in 9. uro. Razstava bo odprta od 9. do 12. ure, pokušnja pa bo popoldne ob 17. uri med družabnostjo. V nedeljo bo po vaških ulicah igrala Godba na pihala iz Nabrežine, ki bo imela ob 11.30 koncert na trgu pred cerkvijo.

Znanci, prijatelji in ljudje dobre volje, lepo vabljeni!

GIANNI RIJAVEC IN VLADIMIR ČADEŽ Z BIG BEN QUARTETOM V GORICI

VEČER SLOVENSKE POPEVKE V KULTURNEM DOMU

V petek, 4. decembra (z začetkom ob 20.30) bo v osrednji dvorani Kulturnega doma v Gorici poseben večer slovenske popevke. Nastopila bosta priznana slovenska pevca iz Nove Gorice Gianni Rijavec in Vladimir Čadež (na sliki) skupno z Big ben quartetom in Maro Rijavec. Ob koncertu, ki nosi naslov *Gianni Rijavec s prijatelji*, bo omenjeni pevec predstavil svoj zadnji album *Sentimenti*.

Koncert sodi v okvir glasbenega festivala *Across the border* (Prekoračimo meje), ki ga prireja kulturna zadruga Maja iz Gorice v sodelovanju z različnimi goriškimi or-

ganizacijami. V uradu Kulturnega doma (tel. 0481/33288) je v teku predprodaja vstopnic (10.000 lir).

DAROVI

V SPOMIN na svoje drage pokojne daruje Marica B. Kosič za slov. Karitas in za slov. misijonarje po 250.000 lir (skupaj 500.000 lir).

ZA CERKVENI MIPZ Vrh sv. Mihaela: Ivanka Devetak, v spomina na Helko in Vilmo 50.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: Bruno in Vera Bellafontana 35.000 lir.

ZA CERKEV v Dolu: namesto cvetja na grob pokojne Evgenije Peric darujejo: hči Alda 400.000, nečak Giuliano Capuzzi 200.000, Branko in Valerija Peric 100.000, Jože Ferletič 50.000, Anica Vizintin 50.000, druž. L. 35.000 lir.

ZA SINDIKAT slovenske šole - Gorica: v spomin na Ivana Sirka daruje gostišče "Franc" v Sovodnjah 200.000 lir.

OBVESTILA

SINDIKAT SLOVENSKE šole - tajništvo Gorica, obvešča, da bosta tradicionalna večerja in družabnost v petek, 27. t.m., ob 19.45 v gostilni "Franc" v Sovodnjah. Vabljeni vsi člani in prijatelji sindikata.

KDO. Župančič iz Štandreža vabi na koncert Tržaškega partizanskega zbora v nedeljo, 29. t.m., ob 18. uri, v občinski telovadnici v Štandrežu.

SKUPINA MLADIH družin prireja družinsko silvestrovanje v telovadnici Kulturnega centra

Lojze Bratuž. Na programu bodo ob preprosti pašašuti igre za male in velike ter ples in zabava ob zvokih domače glasbe. Družine, ki želijo v prijateljskem vzdušju pričakati prihod Novega leta, naj se prijavijo do 12. decembra na tel. št. 0481-536313 ali 0481-530063.

ZSKP SKLICUJE izredni občni zbor za spremembo statuta v četrtek, 10.12., ob 20.30 v Kulturnem centru Bratuž v Gorici.

ČESTITKE

Sodelavci in prijatelji v Kulturnem centru Lojze Bratuž, na uredništvu Novega glasa in župnijsko občestvo v Števerjanu se močno veselijo z Marinko in možem Alessandrom ter prvorojenko Costanzo, ki se jim je pridružil ALESSANDRO.

Bližnji prijatelji so z velikim veseljem sprejeli novico o rojstvu SARE SOBAN. Mami Emanueli in tatu Aleksiju srčno čestitajo! Veselju svojcev se pridružuje tudi naše uredništvo.

ZAHVALA

Zavod sv. Družine se ob hvaležni iskreno zahvaljuje župniji Števerjan in Jazbine za posredovane darove.

SOŽALJE

Kulturni center L. Bratuž izraža sožalje prof. Jošku Vetrihu ob izgubi mame.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vljudno vas vabimo na predstavitev

KNJIŽNE ZBIRKE GMD za leto 1999

v petek, 27. novembra 1998, ob 18. uri, v razstavnih prostorih Katoliške knjigarnice v Gorici.

ZVEZA FOTOGRAFSKIH KROŽKOV NA GORIŠKEM IN KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vabita na otvoritev

FOTOGRAFSKE RAZSTAVE

Sodelujejo krožki Castrum (Gradež), Isontino (Gorica), La Primula (Ločnik), Lo Scambio (Gorica), Skupina 75 (Gorica), Il Torrione (Romans ob Soči).

Kulturni center Lojze Bratuž, sobota, 28. novembra, ob 17.30.

ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA

priveja ob praznovanju vaškega zavetnika

v soboto, 28. novembra 1998, ob 20.30 v župnijski cerkvi koncert

SLOVENSKEGA OKTETA

UMETNIŠKI VODJA Anton Nanut

VSTOP PROST!

SKRD JADRO

MIKLAVŽEVANJE SKRD JADRO 1998

OTROCI!

Tudi letos se bo sv. Miklavž ustavljal v župnijski dvorani sv. Nikolaja v Tržiču, v petek, 4. decembra 1998 ob 18.30. Pričakovali ga bomo s pomočjo otroške dramske skupine PD Jaka Stoka s Proseka z igrico *Čudne želje*, avtor Lučka S., režija Sonja Lazar.

SV. MIKLAVŽ

bo spet razveselil male in velike

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, sobota, 5. decembra 1998, ob 17. uri.

TRI VEČERNA KULTURNA SREČANJA

VELIKO ZANIMANJA ZA
KULTURNA SREČANJA

ERIKA JAZBAR

Kulturno združenje Evgen Blankin iz Čedad in Planinska družina Benečije sta bila spomladu pobudnika niza srečanj, katerih namen je bil globlje spoznavanje domačih krajev in kulturne tradicije naše zemlje oz. pogled v prihodnost slovenske stvarnosti v Nadiških dolinah. V februarju in marcu so si tako domislili pet večerov na temo družbenega delovanja in ohranjanja slovenske narodne zavesti v videmski pokrajini. Gost enega večera je bil slovenski alpinist in pisatelj Dušan Jelinčič, ki je predstavil svojo knjigo *Biseri pod snegom*. O svojih bogatih desetletnih izkušnjah je spregovoril na drugem večeru "beneški Čedermac" msgr. Pasquale Gujon. Na dveh srečanjih sta bila protagonista Giovanni Walter Coren in Luciano Chiaudini-Ponediščak. Zadnji večer pa so prireditelji namenili poslovnemu srečanju z g. Dionisiom Mateucigom, ki je bil špeterski župnik in dekan Nadiških dolin, sedaj pa je duhovni vodja med Slovenci Kanalske doline.

Srečanja so se rodila na začetku leta, po Dnevu emigranta in Prazniku slovenske kulture, v mesecih, ki niso preveč bogati s kulturnimi srečanji. Organizatorji si niso domislili velikih shodov in iniciativ, temveč srečanja z do-

mačimi ljudmi, ki delujejo med ljudmi in zanje. Večeri so tudi zato imeli lep uspeh. Ljudje so se jih udeležili in pokazali zanimanje, saj je bila dvorana na vsakem večeru polna.

Združenje in planinci so zato pomislili na nova tri večerna srečanja v prostorih novega špeterskega župnišča, ki idealno nadaljujejo zgoraj omenjeno pobudo.

Prvi večer je bil v petek, 20. novembra. Na njem so predstavili fotomonografijo o Beneški Sloveniji, ki jo je pred kratkim izdala založba Družina iz Ljubljane, o kateri smo že pisali v prejšnji številki našega časopisa. Predstavitev sta se udeležila avtor fotografij Milan Grego, ki je spregovoril o kulturni in

naravni dediščini Nadiških in Terskih dolin, in ravnateljica Dvojezičnega šolskega centra v Špetru Živa Gruden, ki je v publikaciji poskrbela za tekst v slovenščini in italijanščini. Na večeru je sodeloval tudi urednik založbe msgr. Janez Gril, ki je ob enem urednik tednika Družina.

Drugo tovrstno srečanje bo v petek, 27. novembra, ob 20. uri. Na njem bo špeterski župnik in dekan za Nadiške doline g. Mario Qualizza (na sliki) predstavil diapozitive o svojih potovanjih po svetu in o visokih hribih, ki jih je osvojil v bogati planinski "karieri", saj je Qualizza dosegel najvišje vrhove na svetu, med katerimi naj omenimo odpravo na vrh Friuli v Himalaji leta 1972. Na večeru bo spregovoril o teh edinstvenih izkušnjah.

V petek, 11. decembra, pa bo na vrsti zadnje srečanje, ki ga prirejajo v tem sklopu. Večer bo zanimiv predvsem za poznavalce in raziskovalce naše kulturne dediščine in ljudskega izročila, saj bo protagonist pobude Antonio Qualizza, glasbenik, organist v čedajski stolnici in zborovodja, sicer pa ljubitelj beneških ljudskih pesmi. Na večeru bo zato govoril o božičnih navadah in pesmih v Benečiji, zapel pa jih bo zbor Beneške korenine.

POTUJOČI 13. FILM VIDEO MONITOR

SLOVENSKI FILM OSVAJA
ČEDAD IN TRBIŽ

Po oktobrski izvedbi Film video monitorja v Gorici je ta mali pregled slovenske vizualne produkcije stopil na pot. Lani je začel nagovarjati s svojo vsebino Slovence in Avstrijce v Celovcu, letos pa je izbral poleg koroškega mesta, kamor bo pripotoval 3. decembra, prvič tudi Čedad in Trbiž. Na vseh treh postojankah so prireditelji goriškega Kinoateljstva navezali sodelovanje s krajevnimi društvi in upravami.

Čedajski večer slovenskega filma v četrtek, 19. t.m., je pokazal, da se prizadevanja Slovencev na Videmskem pri širjenju poznanja slovenske kulture obrestujejo. Domače društvo Ivan Trinko, ki ga je na večeru predstavljala njegov predsednik Marino Vertovec, Postaja Topolove in Kinoateljstvo s pokroviteljstvom občine Čedad so s skupnimi močmi uresničili še eno lepo priloznost za zblizevanje živih ljudi, k čemur je tokrat prispevala filmska govorica, ki je zgovorna tudi brez pomoči govornih besed. Začelo se je v stari čedajski gostilni Aitre s projekcijo dokumentarca *Mondotopolò* Martine Kafole letošnji izvedbi Postaje Topolove v zakotni, a mednarodni beneški vasi. Dokaz bogate mreže stikov, ki so jih spletli "Topolovčani", je bila tudi udeležba pozornega in dovetnega občinstva na čedajskem Film video monitorju.

Spored je v nadaljevanju večera potekal v občinskem gledališču Ristori s predstavitevijo še treh del. Po pozdravih Marina Vertovca, čedajskega odbornika za kulturo, slovenskega vicekonzula Zdenke Šimonovič in konzulskega direktorja Aleša Doktoriča so na platno najprej stekle pristrčne in nekoliko domotožne podobe videoprojekta *Sarce od hiše* o običajih Nadiških dolin. Nato sta s svojo sproščeno oziroma tenkočutno pripovedjo, ki ne potrebuje besed, gledalce osvojila kratki film *Koza je preživela* Saša Podgorška in celovečerni *Ekspres ekspres* Igorja Šterka.

Morda je bilo to za koga izmed občinstva prvo srečanje s sodobno vizualno kulturo Slovencev, dokumentarca *Mondotopolò* in *Sarce od hiše* pa sta bila za spored posrečena dodatna vrednost.

Film video monitor bo v petek, 27. novembra, prvič predstavil slovensko filmsko stvarjalnost na Trbižu, na sečiču treh kultur. Kinoateljstvo bo priskočilo na pomoč Slovensko kulturno središče Platinika iz Ukeve, pokrovitelja večera pa bosta občina Trbiž in Gorska skupnost. V občinskem Družbeno kulturnem centru bosta na programu kratki film *Koza je preživela* Saša Podgorška in celovečerni *Outsider* Andreja Košaka, uspešnica sezone 1996-97.

SLOVENIJA

OB 80-LETNICI PRVE
SVETOVNE VOJNERAZSTAVA
RAZGLEDNIC
TOLMINŠKE
IN GORIŠKE

V Tolminskem muzeju so ob 80. obletnici prve svetovne vojne, 11. novembra (prav na ta dan je 1918. leta kapitulirala Nemčija), odprli zelo zanimivo razstavo starih razglednic s poudarkom na Tolminski in Goriški iz vojnega časa. Razstava je pripravilo Filatelistično društvo Franc Marušič iz Nove Gorice, ki šteje danes 90 članov.

Na kronološko zasnovani razstavi je na ogled 1.130 razglednic, ki so jih posodili: Vit Berginc iz Kobarida (Kobarid 1890-1990), After Kobal iz Nove Gorice (Tolmin do 1950), Simon Kovačič iz Šempetra (Tolminska med 1. svetovno vojno), Igor Tuta iz Sosljana (Tolmin in Posočje), Venceslav Trova iz Šmihela (Simon Gregorčič), Marjan Malič iz Solkana (50 let Goriške), Branko Morenčič iz Nove Gorice (Solkan in njegov most, Nova Gorica, vasi v Brdih) in Branko Lovšina iz Nove Gorice.

Obiskovalci razstave, ki bo odprta do druge polovice decembra, bodo lahko obujali spomine na mladost, na porušene domačije, na nekoč domačo, a danes izgubljeno pokrajino. Namen razstave pa je tudi opozoriti ljudi, naj ne odmetujejo starih razglednic. Ohraniti je treba tudi današnje, posebno pa tiste, ki so shranjene na starih kaščah.

Kobariški muzej pa je ponudil v ogled žige rednih in vojaških pošt v času med 1. svetovno vojno.

ADA KLINKON

O KULTURI

JURIJ PALJK

O vsem in o ničemer torej. Tak naslov bi dal moj prijatelj, ki rad zajedljivo govori o kulturnikih in še posebno o intelektualcih, kot se na Slovenskem rado reče izobraženem; najbrž zato, da zveni bolj pomembno, saj je nasploh znano, da Slovenci ljubimo tujke, ker bi jih sicer ne uporabljali toliko in tudi tam ne, kjer niso potrebne, če bi kaj dali na svoj jezik in jih zato ne bi tako množično in brez pravega premisleka izgovarjali kar tja v en dan.

O tisti kulturi, ki je pri nas sestavni del našega življenja in o kateri nekateri mislimo, da brez nje ne moremo, drugi pa nanjo zviška gledajo in jim je "premalo".

Nasploh je nekaterim pri nas, v zamejstvu, da se razumemo, pa če je ta beseda še tako grda, "vse premalo". Premalo jim je vaški pevski zbor, premalo so jim izdaje slovenskih knjig v naši sredi, premalo so jim likovne in druge razstave, premalo sta jim slovensko poklicno gledališče in naš ljubiteljski teater, premalo sta jim slovenski radio in televizija tudi, premalo so jim Primorski dnevnik, Novi glas, Novi

Matajur, Dom, Mladika, Novo delo, Iskra, premalo jim je vaško glasilo, ki govori o delu vaškega kulturnega društva, premalo jim je slovenska maša na vasi in v obeh mestih tudi, premalo jim je slovenska šola, vse jim je premalo in nič jih ne zadovolji. O vsem vedo povedati, da je premalo ali pa vse preslabo, "provincialno, vase zaprto, pravi geto", domačijsko, če se lahko izrazim s Čukovim pridevnikom iz njegovega zadnjega romana, s katerim je označil vse tisto, kar vodi v neko jalovo folkloro, ki je prevečkrat sama sebi namen. Premalo so jim tudi predavanja, naše knjižnice in Slo-ri, premalo so jim naša društva, premalo sta jim Primorska poje in cerkveni pevski zbor, premalo so jim večerna predavanja v domači župniji, premalo so jim tudi naše politične organizacije, premalo so jim naša športna društva, premalo so jim naši književniki, glasbeniki, slikarji, pevci, igralci, časnikarji, zdravniki, duhovniki, profesorji in učitelji, skratka: premalo jim je vse ali skoraj.

Saj ste tudi sami že slišali ljudi okrog sebe, ki navdušeno govorijo o tem, kaj vse so videli v Parizu in Indiji, in vi o njih veste, da znamenitih fresk v bližnjih Hrastovljah še niso videli in tudi sedanje Černigojeve razstave v Gorico niso šli pogledat, da o tem, kako še nikdar niso šli v Prekmurje in niti na Ptuj, ne rečemo nobene, če že bližnjega Sinjega vrha nočemo omenjati in niti Ledene jame v Trnovskem gozdu. Ti ljudje so med nami, živijo z nami in vedno radi pravijo, da jim je zamejstvo predvsem utenjen geto in da so oni svetovljani; za take malenkosti, kot je naše vsakodnevno delo, se ne menijo. Ker sem zloben, bom takoj povedal, da tudi zato ne, ker je delo v naši sredi predvsem in največkrat samo težko in težavno delo, "trdo" po naše, nikdar dovolj poplačano delo in gotovo skorajda nikomur ničesar ne prinese v žep.

Ti malomeščančki v najslabšem pomenu besede zviška gledajo na naše delo in ga brez premisleka ocenjujejo, kot da bi se jih ne tikalo. Vzvišeni nad tem našim delom se gredo neko zasebnost, za katero so prepričani, da je svetovljanstvo; žalijo delo posameznikov, ki morda res ne znajo vsega in ga večkrat tudi

polomijo, a imajo vsaj to kakovost, ki je v tem, da nekaj delajo. Točneji bom. Ker sem časnikar, poznam bolje, kako tečejo stvari v našem poklicu. Zato lahko mirno zapišem, da so časniki in naši mediji, kot lepo po slovensko rečemo sredstvom obveščanja, odraz stanja med nami. Preprosto povedano: so taki, kakršne zmoremo narediti, in taki, kakršne si zaslužimo, če sem spet zloben. Pa vendar vsepovsod poslušamo, kako to ni prav in kako ono ni prav, kako bi ta bolj napisal in česa vsega mi časnikarji nismo napisali, a bi morali; kako je slovenski jezik tega časnika slab, kako je na psu slovnica v dnevniku in kako smo ga pri našem tedniku polomili, ker nismo pisali o tem, ker nismo sledili... Lepo in prav, če te na napake opozarjajo ljudje, ki sami skušajo kaj prispevati v skupni lonec, ki mu po domače rečemo kultura. Čisto drugače pa je, če to delajo ljudje, ki sami od sebe ne dajo ničesar, jim tudi na misel ne pride, da bi kaj sami prispevali. "Plačam, torej moram imeti!" je geslo, ki za življenje v zamejstvu ne drži popolnoma, vsaj na kulturnem področju ne in niti pri sredstvih obveščanja ne, ker enostavno ne more veljati. Naše kulture in našega dela v njej

ne moremo gledati le skozi denar, pravzaprav je skozi denar skoraj ne moremo in ne smemo gledati. Kultura je ali pa je ni, radi pravimo. Bolje bi bilo, če bi rekli: kulturni smo ali pa nismo! Večkrat nismo na ravni "sodobne evropske kulture osrednje Slovenije", ker tega enostavno ne zmoremo, večkrat pa smo še na višji ravni, gotovo pa več dela vlagamo v naše kulturno udejstvovanje.

Ko boste spet poslušali malomeščančke okrog sebe, ki bodo prisegali na razstavo Van Gogha, ki so jo videli v Amsterdamu, jih vprašajte, če so bili na Černigojevi v Gorici. Če niso bili, naj vam bo jasno, da tudi Van Gogha niso razumeli, ga niso mogli razumeti, kaj šele, da bi dojeli bistvo njegovih Jedcev krompirja. Bodite kulturni z njimi, kulturno in obzirno jih opozorite na Černigoja. Če se bodo takrat zajedljivo nasmehnil, češ: "Kaj Černigoj, saj smo to že videli!", vas prosim, da jih tudi v mojem imenu zelo nekulturno pošljete nekam. Najmanj, kar pa lahko storite, je vsaj to, da se z njimi ne pogovarjate več o kulturnih stvareh. Metanje biserov med in pod prašiče je bilo že zdavnaj greh. To je tudi danes.

RODBINA
KOFOLOV
V KNJIGI

Zasebna založba Bogataj iz Idrije je izdala dve novi knjigi Viktorja Prezlja, zgodovinarja samouka in poznavalca domoznastva na Cerkljanskem. Avtor je v preteklosti že objavil knjigi, ki sta imeli naslov *Moje Ravne in Prispevki k zgodovini Cerkljanske*, v novih delih pa obravnava Kofolov rod, eno najstarejših rodov in na Cerkljanskem, ter pogloblja svoje prispevke k zgodovini Cerkljanske.

Zanimiv in izviren je avtorjev pristop k zgodovini rodovnikov posameznih družin. Tokrat je izbral Kofolov rod, star skoraj 400 let, iz katerega se je uveljavilo več oseb in o katerem krožijo zanimive legende. Raziskovanje je pisca vodilo v Ravne, Čepovan, Volče, Tolmin, Kobarid in Novo Gorico. V vseh teh krajih, najbrž pa tudi med Slovenci v Italiji, živijo posamezniki ali družine s priimkom Kofol.

M.

KRAJEVNE VOLITVE / POTRJENA ŽUPANJA LJUBLJANE,
V NOVI GORICI POTREBNA BALOTAŽA

USPEH NEODVISNIH LIST IN NAZADOVANJE SLS

MARJAN DROBEŽ

V političnih strankah ocenjujejo izide krajevnih volitev preteklo nedeljo ter sklepajo dogovore za drugi krog volitev (balotaža), ki bo v nedeljo, 6. decembra. Preobrat v moči in razmerjih med strankami, ki so ga v nekaterih okolišjih napovedovali, se sicer ni zgodil. Po neuradnih podatkih se je volitev, na katerih naj bi 1.520.354 volilcev v 190 občinah odločalo o izvolitvi novih županov in približno 3.150 občinskih svetnikov, udeležilo 835.506, to je 54,95% volilnih upravičencev. V slovenskih mestnih občinah so praviloma največ glasov dobili dosedanj župani oz. županje.

Najbolj uspešna na lokalnih volitvah je bila LDS, ki je prejela 23,47% vseh oddanih glasov; sledi ji SDS s 16,6% glasov; na tretjem mestu so t.i. neodvisne liste, ki so dobile 13,85% glasov; četrto mesto si je zagotovila ZLSD z 11,46% glasov; SKD se je uvrstila na peto mesto z 11,08% glasov; SLS je z 8,60% glasov zasedla šesto mesto; sledi ji Demokratična stranka upokojencev, ki je dobila 4,97% glasov; Zeleni Slovenije so si zagotovili 1,40% glasov, Zveza za Primorsko pa jih je prejela 1,39%.

V Ljubljani je bila za županjo potrjena Viktorija Potočnik iz LDS. Prejela je nad 53% oddanih glasov, na drugem mestu pa je bil Anton Jeglič, kandidat SDS. Županja je po izvolitvi napovedala, da bo od petdesetih bivših ali sedanjih funkcionarjev oz. lokalnih politikov zahtevala, da državi vrnejo del plač, ki je bil izplačan nezakonito. Gre za skupaj 116 milijonov tolarjev. Potočnikova je tudi povedala, da bo v mestni upravi zamenjala nekatere vodilne uslužbenice, "ki niso sposobni in premalo delajo".

V Mariboru se bosta za funkcijo župana v balotaži potegovala Alojz Križman, kandidat Neodvisne liste za Maribor ter SDS in SLS, pa Boris Sovič iz ZLSD. Veliki poraženec volitev je dosedanj župan Kranja Vitomir Gros, ki je prejel le 16,04% glasov. Drugi krog volitev bo potreben za izvolitev županov Maribora, Celja, Novega Mesta, Kranja in Nove Gorice. V vseh teh primerih gre za mestne občine.

V KOPRU PODPISOVANJE PETICIJE ZA OHRANITEV OBČINE IN ZA UVELJAVITEV VOLILNE PRAVICE

Na Primorskem so bile volitve v vseh občinah, razen

v mestni občini Koper. Kot znano je Ustavno sodišče to občino razglasilo za neustavno, zaradi česar je njenim izvoljenim predstavnikom podaljšalo mandat, dokler sedanje občine ne bodo razdelili na več novih. V Kopru so v nedeljo zoper sklepe Ustavnega sodišča, Upravnega sodišča in državnega zbora protestirali tako, da so podpisovali posebno peticijo. V njej zahtevajo ohranitev občine v sedanjem obsegu in uveljavitev volilne pravice. Dokument je podpisalo okrog 5 tisoč volilcev, od skupaj 36 tisoč prebivalcev mestne občine Koper.

V Izoli je bila za županjo potrjena Breda Pečan iz ZLSD, ki je prejela okoli 80% oddanih glasov. V Divači pa je bil za župana izvoljen Rajko Vojtkovszky, ki so ga kandidirale LDS, ZLSD in Zveza za Primorsko.

Na Goriškem so izvolili župane sedmih občin od skupno enajstih. V občini Miren-Kostanjevica na Krasu je bil za župana potrjen Zlatko Martin-Marušič, neodvisni kandidat. V Vipavi je bil potrjen neodvisni kandidat Ivan Princes. V Cerknem je zmagal kandidat SLS Jurij Kavčič. Nasledil bo Janeza Podobnika, predsednika državnega zbora, ki na volitvah ni po-

novno kandidiral za cerkljanskega župana.

V Tolminu je bil za župana izvoljen Julijan Šorli, kandidat LDS in ZLSD. V Kobaridu je bil potrjen dosedanj župan Pavel Gregorčič, kandidat Zveze za Primorsko in SLS. Za župana občine Brda je bil potrjen Franc Mužič, kandidat LDS. V Kanalu ob Soči pa je bil s skoraj 67% glasov za župana potrjen Zoran Madon iz SLS.

DNE 6. DECEMBRA DRUGI KROG VOLITEV

V štirih občinah na Goriškem (Novi Gorici, Ajdovščini, Bovcu in v Šempetru-Vrtojbi) bodo župane izvolili z balotažne 6. decembra. Za funkcijo župana mestne občine Nova Gorica se bosta pomerila Črtomir Špacapan, kandidat LDS, in Gojmir Mozetič, kandidat SKD in SLS. Med izvoljenimi člani mestnega sveta je tudi Ivo Hvalica, ki je bil nosilec liste SDS.

Predstavniki nekaterih večjih strank - SDS, ZLSD in SKD - so ugodno ocenili izide nedeljskih volitev. Janez Janša je ob tem opozoril na nizko volilno udeležbo v Ljubljani, ki je znašala le nekaj nad 30%, ter dejal, "da je to resno opozorilo za demokracijo v Sloveniji".

TRADICIONALNA PRIREDITEV
V GORIŠKIH BRDIH

NA DOBROVEM SPET GRADNIKOV VEČERI

PETER STRES

Tretji večer, v soboto, 28.

novembra, se bo tematsko spet vrnil k Ludviku Zorzutu. Poleg recitala bo o pesniku spregovoril pisatelj Zorko Simčič. Pesnikova in govornikova družina sta bili prijateljsko povezani in posredovani podatki bodo prav gotovo zanimivi za literarne zgodovinarje. V programu bodo sodelovali še igralci Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice.

Po vsakem večeru se bodo pogovori nadaljevali ob kozarčku briškega "novega" v avli gradu Dobrovo. Letošnji večeri bodo torej razprti med Gradnikom in Zorzutom, umeščeni pa so v čas, preden začne advent usmerjati pozornost iz življenjske širine v krog družine.

Od četrta, 26. novembra, dalje bodo na gradu Dobrovo spet potekali tradicionalni Gradnikovi večeri. V četrtek bo osnovna šola z Dobrovega predstavila življenje in poezijo briškega pesnika Ludvika Zorzuta. Poleg učencev pod vodstvom slavistke Branke Gorjup bo pri oblikovanju večera sodeloval tudi Briški nonet z uglasbenimi Zorzutovimi pesmimi.

V petek, 27. novembra, bosta gostovali števerjanski kulturni društvi Briški grič in Frančišek Borgia Sedej. Predstavili bodo recital z diapozitivi *Po Gradnikovih poteh*. V programu, ki ga bo režirala Anka Črnic, bo sodeloval tudi mešani pevski zbor Frančišek Borgia Sedej.

NOVOGORIŠKI DIJAŠKI DOM UPORABEN PO NOVEM LETU

Iz Nove Gorice sporočajo, da naj bi bilo slovesno odprtje prizidka k Dijaškemu domu na Streliški 7 in njim povezana proslavitev 50-letnice obstoja Dijaškega doma v drugi polovici decembra. Približno 90 dijakov, ki še bivajo v prostorih na Grčni, naj bi se v nove prostore vselilo po novem letu. Na Grčni pa bo ostalo še okoli sto dijakov, ki bodo morali počakati na konec gradnje agroživilske šole in njej pripadajočega dijaškega doma v Šempetru. Računajo, da bo ta šola dokončana leta 2000.

Slovenija je v zadnjih letih vložila v novogoriško šolstvo okoli štiri milijarde tolarjev. V prihodnjem letu računa občina na podporo pri gradnji športne dvorane v Novi Gorici in agroživilske šole, pri adaptaciji prostorov v Rožni dolini za potrebe univerze in po letu 2000 na gradnjo srednje glasbene šole v Novi Gorici.

V Dijaški dom pa je prišla tudi pritožba staršev z Bovškega, zlasti tistih, ki jih je potres oškodoval, v kateri izjavljajo, da ne zmorejo plačevati mesečne oskrbovalnine. Gre za problem, ki čedalje bolj opozarja, da so pri doseganju izobrazbe bolj prizadeti mladi iz socialno šibkih družin.

**SOLIDARNOSTNI
PODPIS POGODBE**

V Novi Gorici so 17. t.m. slovesno podpisali pogodbo o prispevku občin bivše novogoriške občine za popravilo občinske stavbe v Bovcu, ki jo je aprilski potres močno poškodoval. S podpisom županov bodo občinske uprave Nove Gorice, Brd, Kanala in Mirna prispevale v ta namen nekaj milijonov tolarjev.

V DESKLAH DELUJE NOV ZDRAVSTVENI DOM

V Desklah v Srednji Soški dolini so prejšnji petek, 20. novembra, slovesno odprli nov Zdravstveni dom, ki je eden najbolj sodobnih zdravstvenih objektov na Goriškem. Z njim so se oddolžili prebivalcem tamkajšnjega območja, ki so vse do nedavnega časa živeli v zdravju nevarnem okolju. Nevarnost je povzročal predvsem azbest, strupena surovina, ki jo je uporabljala Industrija Salonit v Anhovem, nedaleč od Deskel. V novem Zdravstvenem domu bodo delovale splošna zdravstvena ambulanta, zobozdravstvena ordinacija, fizioterapija in lekarna, ki bodo namenjene nekaj tisoč prebivalcem krajev Deskle, Anhovo, Plave in bližnjim zaselkom.

Stroški gradnje in opreme so znašali več kot 70 milijonov tolarjev. Prispevali so jih Zdravstvena domova za splošno zdravstvo in zobozdravstvo v Novi Gorici, ministrstvo za zdravstvo Slovenije, občina Kanal ob Soči in Goriška lekarna. Pomembnost novega zdravstvenega objekta so v priložnostnih govorih poudarili župan občine Kanal ob Soči Zoran Madon, direktor Zdravstvenih domov iz Nove Gorice dr. Miha Demšar in prim. dr. Rafael Podobnik ter direktorica Goriške lekarnice Ksenija Ribolica. Novi zdravstveni dom je blagoslovil župnik v Desklah Danilo Cimprič.

Načrt za deskelski zdravstveni objekt je napravil arhitekt Vinko Torkar iz Nove Gorice, zgradila pa ga je Družba za gradbeništvo, inženiring in druge storitve Primorje iz Ajdovščine.

PODJETJA S TUJIM KAPITALOM BOLJ USPEŠNA OD DOMAČIH

OVIRE IN PRIDRŽKI ZA TUJE NALOŽBE V SLOVENIJI

V slovenskem gospodarstvu je tujih vlaganj malo, Slovenija pa se tudi na tem področju prepočasno odpira težnjam EU. Kljub temu, da javno mnenje čedalje bolj spoznava, da brez tujih investicij gospodarstvo ne bo moglo hitreje napredovati, pa zakoni in drugi predpisi bolj ovirajo kot pa spodbujajo tuje vlagatelje. Kar zadeva naložbe iz tujine, je Slovenija na zadnjem mestu med državami, ki se potegujejo za polnopravno članstvo v EU. V Sloveniji glavne tuje investicije prihajajo iz Avstrije, Nemčije, Francije, Italije, ZDA, Velike Britanije, Danske in Švice. Vložene so v petdeset podjetij, v državi pa posluje tudi okoli 82 podružnic raznih tujih družb. Učinki tujih naložb so večji od domačih kapitalskih vložkov. Podjetja s tujim kapitalom so uspešnejša: dosegajo višji dobiček iz poslovanja na kapital, ustvarjajo čisti dobiček iz poslovanja. Domača podjetja pa v mnogih primerih delajo z izgubo. Tuja podjetja imajo tudi višjo dodano vrednost na zaposlenega. Izkušnje kažejo,

da podjetja s tujim kapitalom učinkoviteje znižujejo stroške, hitreje obračajo sredstva in imajo več zunanjih virov financiranja.

Glede obsega naložb iz tujine je priliv v prvih sedmih mesecih lani znašal 225 milijonov ameriških dolarjev, v enakem razdobju letos pa samo 141 milijonov. Poleg ovir in odklonilnega odnosa do tujih investicij v mnogih slovenskih okolišjih, tudi v raznih podjetjih, se je tudi zanimanje tujih investitorjev za Slovenijo očitno zmanjšalo. Poleg majhnega slovenskega trga se zanimanje zmanjšuje še zaradi štirih dejavnikov. Prvič je težava v nepopolni zakonodaji in diskriminaciji v korist določenih domačih podjetij, kar drugim povečuje stroške poslovanja; drugič imajo tuja podjetja težave z zagotovitvijo poslovnih prostorov in zemljišč zlasti za proizvodne dejavnosti; tretjič se privatizirana podjetja v Sloveniji še niso lastninsko utrdila in ne iščejo strateških partnerjev v t.i. globalnih panogah; četrtič pa tudi država, ki deklarativno sicer podpira

tuje naložbe, v konkretnih primerih ovira take pobude.

Stanje na področju tujih investicij v Sloveniji, je dobro ponazoril Zdravko Slak, član uprave tovarne avtomobilov Revov v Novem Mestu. Zapisal je takole: "Izkušnje kažejo, da se s prihodom tujih podjetij in multinacionalnih družb izboljšujeta organizacijska in tehnološka kultura, hkrati pa si slovenska podjetja s tem lahko pridobijo nove trge. Zato je povezovanje slovenskih podjetij s tujimi podjetji in partnerji, ki so organizacijsko in tehnološko sestavni del najbolj razvitih gospodarstev, nedvomno koristno. Slovenija za spodbujanje takšnega povezovanja doslej ni storila veliko; njena gospodarska politika je mešanica naivnega deklarativnega liberalizma na eni strani in parcialnega protekcionizma, katerega ozadje so praviloma neposredni interesi posameznih političnih strank ali z njimi povezanih interesnih skupin, ki branijo svoj položaj ali si želijo zagotoviti vpliv."

PREDLOG ZA OPROSTITEV TROŠARINE PRI PRODAJI VINA

Poslanec SDS Ivo Hvalica je na slovensko ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter vlado naslovil uradno pobudo, naj v državnem zboru vložita predlog zakona za oprostitve posebnega prometnega davka (trošarine), ki ga pridelovalci plačujejo pri prodaji vina. Predlog je obrazložil z brezizhodnim položajem pridelovalcev vina v Sloveniji - marsikaterim je preživetje popolnoma onemogočeno - zaradi vinske krize, ki traja že daljše obdobje in katere vzrok so predvsem tržni presežki. Poslanec Hvalica v svoji pobudi tudi opozarja, "da je cena vina v zadnjih mesecih izredno padla in ne pokriva stroškov pridelovanja." V nadaljevanju odposlanega besedila izraža upanje, da bo državni zbor obravnaval predlog za oprostitve trošarine po hitrem postopku, kar bi pomenilo velik prispevek vlade k reševanju hudega ekonomskega položaja vseh slovenskih pridelovalcev grozdja in vin.

13

ČETRTEK
26. NOVEMBRA
1998

NAŠE GOSPODARSTVO NOVIM IZZIVOM NAPROTI

IVAN ŽERJAL

Slovensko gospodarstvo v Italiji mora biti pripravljeno na izzive tretjega tisočletja. To je v bistvu sporočilo, ki prihaja z 22. rednega občnega zbora Slovenskega deželnega gospodarskega združenja. Občni zbor je bil v nedeljo, 22. novembra, v kongresni dvorani tržaškega sejmišča, udeležilo pa se ga je večje število zamejskih gospodarstvenikov, pa tudi uglednih gostov iz družbenega, političnega in gospodarskega sveta: naj omenimo samo predsednika SKGZ in SSO Rudija Pavšiča in Sergija Pahorja, podpredsednika deželnega sveta F-Jk Miloša Budina, deželnega tajnika SSK Martina Breclja, predsednika tržaških industrijcev Federica Pacorinija, predsednika tržaške Trgovinske zbornice Adalberta Donaggia, generalnega konzula republike Slovenije Vlasto Valenčič Pelikan in številne druge. Pred rednim delom je bil tudi izredni občni zbor; na tem so bile na sporedu nekatere statutarne spremembe.

Manjšinsko gospodarstvo se mora torej čimprej in čim bolj temeljito pripraviti na zahteve novega časa. V viziji t.i. globalizacije je treba začrtati smernice, da bo manjšinsko gospodarstvo kos izzivom časa in obveznostim, ki se napovedujejo. Tako je v svojem poročilu med drugim povedal predsednik SDGZ Marino Pečenik (na sliki), ki je poudaril pomen znanja, spodbujanja podjetništva ter programiranja in usklajevanja dejavnosti. Ravno na Tržaškem, kjer gospodarska situacija ni rožnata, je treba poskrbeti, da se spremeni dosedanja miselnost. Predvsem pa je tu potreben skupen napor za spremembo stanja. Zato je SDGZ pristopilo k pobudam, ki težijo k temu, da se krajevno gospodarstvo poživijo (npr. načrt Trst prihodnosti). Potrebno je omeniti, da je SDGZ navezalo dobre odnose s krajevnimi upravami, pa tudi s sorodnimi italijanskimi gospodarskimi združenji, tako da danes nastopa kot enakopraven in enakovreden partner. Tudi SDGZ je mnenja, da je treba poenostaviti birokratske postopke in da mora deželna uprava smotrneje in v največji možni meri izkoristiti evropska sredstva ter pospeševati oblike financiranja za zdrave gospodarske pobude, kot so npr. posegi v okviru Objektivna 2.

V Sloveniji so prav tako dobri odnosi z državnimi in gospodarskimi ustanovami, nezadostna pa je pozornost do manjšine pri političnih strankah. Zamejski gospodarstveniki občutijo tudi pomanjkanje celovite strategije s strani republike Slovenije do manjšinske problematike v deželi F-Jk.

Kar pa se notranjih odnosov v slovenski manjšini tiče,

FOTO: KROMA

je dejal Pečenik, se zdi, da je sedanji trenutek ugodnejši od preteklosti in da se ustvarjajo pogoji, da bi začeli trezno razmišljati o drugačni organiziranosti slovenske civilne družbe. Temeljito pa bi morali razmisliti tudi o vzrokih in razlogih za hud udarec, ki je prizadel slovensko gospodarstvo v Italiji z zlomom Tržaške kreditne banke pred dvema letoma. Ta dogodek je hudo zamajal temelje našega gospodarstva (to je bilo vidno zlasti v Benečiji) in povzročil

zmanjšanje števila zaposlenih. Prav brezposelnost je velik problem vseh obmejnih krajev. Delno botruje temu neprimeren šolski sistem. Vse preveč ljudi se odloča za študij t.i. "uradniških" poklicev, za katere je na trgu malo povpraševanja, in vse premalo za "tehnične" poklice, za katere je povpraševanje veliko in ponudba majhna. Problem pa se lahko reši z učinkovito informacijo. Mediji naj posvečajo večjo pozornost gospodarstvu, naj širijo gospodarsko kulturo in dajejo napotke za pravilno usmerjanje staršev in otrok v šolanje.

Združenje, je še dejal Pečenik, mora odslej v še večji meri udeležiti tiste integracijske procese, ki so potrebni za splošni deželni razvoj. Vse več se je treba angažirati v pogojih, ki so odraz obmejne stvarnosti. Opozoril je tudi, da premalo razmišljamo o razmerah, ki bodo nastale z vstopom Slovenije v EZ.

Iz poročila organizacijskega tajnika Davorina Devetaka pa je izhajalo pestro delovanje SDGZ in njegovih sekcij predvsem na sindikalnem, a tudi na drugih področjih. Tu gre omeniti sodelovanje s šolo in s Slovenskim deželnim zavodom za poklicno izobraževanje,

s sredstvi javnega obveščanja (čeprav je še premalo občutka za informiranje o gospodarstvu), zatem pa še strokovne posvete, ekskurzije, sodelovanje na sejmih idr.

Slovensko gospodarstvo v Italiji je torej, kljub nelahkemu položaju, zelo dejavno in živahno ter se zaveda, da je potreben nenehen razvoj v znanju, miselnosti, podjetništvu, da bomo lahko kos izzivom tretjega tisočletja.

Na občnem zboru so tudi izvolili deželno predsedstvo in nadzorni odbor. V deželno predsedstvo so bili izvoljeni: Danilo Cunja, Mikela Drnovšek, Edi Kraus, Vinko Ozbič, Marino Pečenik, Vojko Peric, Boris Siega, Joško Sirk in Robert Vidoni. Avtomatično so člani predsedstva tudi predsedniki sekcij. To so: Igor Cont za videmsko pokrajino, Niko Tenze za gostince, Ezio Mauri za obrtnike, Marko Štavar za samostojne poklice, Ervin Mezgec za trgovce na drobno in Edi Ferluga za sekcijo za mednarodno trgovino in storitve. Nadzorni odbor bodo sestavljali Marija Marc (predsednik), Aleksander Harej in Adriano Gariup, namestnika pa sta Boris Kuret in Martina Malalan.

PADRIČE / POSVET O PRAVICAH OSTARELIH V KMETIJSTVU

SKUPNE VREDNOTE IN PODOBNE TEŽAVE

V petek, 20. novembra, je v kongresni dvorani centra za raziskave na Padričah potekal posvet na temo *Pravice ostarelih v kmetijstvu v italijanski in slovenski zakonodaji v perspektivi razširitve Evrope proti vzhodu*. Posvet sta priredili Pokrajinska zveza neposrednih obdelovalcev iz Trsta in Deželno združenje kmečkih upokojencev dežele F-Jk iz Vidma.

Namen posveta je bil, kot je v pozdravnem nagovoru dejal sen. Natale Carlotto, vsedržavni predsednik upokojencev Zveze neposrednih obdelovalcev - pozdravila sta še deželni in pokrajinski predsednik Zveze Carlo Colussi in Dimitrij Žbogar -, v tem, da se analizira to, kar se v Italiji in Sloveniji dela na področju zakonodaje v korist ostarelih v kmetijstvu in da se preuči način, kako harmonizirati obstoječe smernice, da se bodo kmetje čim bolj homogeno predstavili v združenju Evropi. Kljub razlikam vežejo namreč italijanske in slovenske kmetijske skupne vrednote in navezanost na naravo.

Številnim udeležencem so spregovorili posl. Alfonsina Rinaldi, predstavnica italijanskega ministrstva za socialne zadeve, Gianfranco Spiller,

FOTO: KROMA

vsedržavni ravnatelj patronata EPACA, Evgen Sapač, predsednik Sindikata kmetov Slovenije, Jožef Tivadar, državni podsekretar pri slovenskem ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. Poleg njih so s krajšimi posegi nastopile še Mateja Suhadolnik, tajnica Zveze kmetov Slovenije, psihologinja Bernarda Čebulj in predstavnica dežele F-Jk. Iz njihovih poročil je izhajalo, da so izkušnje kmetov v obeh državah sicer različne, saj Italija in Slovenija izhajata iz različnih družbenih, gospodarskih in političnih sistemov, da pa obstajajo danes precejšnje podobnosti. S kmetijstvom se ukvarja le majhen odstotek prebivalstva, upokojencem na tem področju pa se ne godi kdovekako dobro, saj, če v

Italiji dobiva upokojeni kmetovalec 700.000 lir pokojnine, v Sloveniji niso še urejene zadeve s pokojnino in zavarovanjem kmetovalcev. Poleg tega so se prisotni seznanili z načrti in zakoni, ki se pripravljajo tako v Italiji kot v Sloveniji na področju zdravstvenega in invalidskega zavarovanja, pokojninskega sistema, starševstva, družinskih prejemkov, zaposlovanja idr. Tako se na italijanski strani skuša oblikovati integrirana mreža zdravstvenih in socialnih uslug oz. storitev, ki bi upoštevale seveda tudi pravice ostarelih. Tu je treba poudariti določeno vlogo družinam, ki bi morale prve pomagati ostarelim osebam. Nekaj podobnega načrtujejo tudi v Sloveniji.

IŽ

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (11)

DAMJAN HLEDE

Nekateri avtorji so skušali že v obstoječem sistemu najti norme in načela, na podlagi katerih utemeljiti prepoved možnosti zanikanja očetovstva, da bi se tako izognili hudim posledicam, ki jih ta praksa povzroča. Tako je bilo npr. po eni strani rečeno, da bi v tem primeru člen 235 št. 2 civilnega zakonika ne smel veljati, ker bi drugače trčil v splošno načelo dobre vere, iz katerega izhaja tudi specifično pravilo, po katerem je prepovedano *venire contra factum proprium*. Kršil bi ga torej tisti, ki je najprej pisno privolil k tujerodni oploditvi žene in se potem nad tem dejanjem "skesal" ter prosil zanikanje očetovstva. Po drugi strani je prišla na dan trditev, da je privolitev k tujerodni oploditvi žene v marsičem podobna posvojitvi otroka, zaradi česar naj bi tudi v tem primeru, v odsotnosti specifične normative in v mejah podobnosti, veljale norme, ki urejujejo posvojitve. Med temi je seveda tudi pravilo, po katerem posvojitelj ne sme kasneje prekiniti odnosa s posvojencem.

Nobena od dveh trditev žal ni nepremagljiva. Prvi je bilo zoperstavljeno dejstvo, da je možnost zanikanja očetovstva pravica, ki zadeva status oseb, da gre skratka za osebnostno pravico, ki je kot taka absolutno neodpovedljiva. Dodano je bilo tudi, da na področju osebnostnih pravic mora vedno prevladati javni interes po resnici, kar pa po mojem mnenju v tem primeru ne drži, saj je pri tujerodni privoljeni oploditvi pod vprašajem prav razmerje med biološko-zgodovinsko resnico na eni strani in pogodbeno-konvencionalno resnico na drugi. Velja pa trditev o neodpovedljivosti osebnostnih pravic, med katerimi načelno spada tudi zanikanje očetovstva.

Trditvi o podobnosti s posvojitvijo je bilo zoperstavljeno, da gre v resnici za zelo šibko analogijo, kajti res je, da pride tako v primeru umetne oploditve kot v primeru posvojitve do vzpostavitve starševsko-sinovskega odnosa, res pa je tudi, da so razlike med njima zelo velike, začeniši z odločilnim dejstvom (ki dokazuje, da gre za dve stvarnosti z različnimi predpostavkami), da ni možna posvojitve pred rojstvom. Posvojitve, dalje, predpostavlja neki predhodni začetni čas, v katerem je otrok le začasno dodeljen prosilcem, do posvojitve pa pride le v interesu otroka, in sicer samo v primeru, ko prosilca dokaže, da se je med njima in otrokom vzpostavil takšen odnos kot v primeru naravnega sinovstva. Vse to naj bi dokazovalo, da primerjava med posvojitvijo in umetno oploditvijo ni mogoča.

Nedvomno je, da navedeni argumenti nosijo v sebi delček resnice in da so resen izraz skrbi nad ustaljeno prakso. Res pa je tudi, da so s formalnopravnega vidika prešibki, da bi lahko na njih utemeljili primer umetne oploditve kot izjemo pravice zanikanja očetovstva. To potrjuje tudi že omenjeno dejstvo, da jih sodna praksa doslej še ni sprejela.

DALJE

UREDITEV MNOGOLASTNINSKIH PRAVIC

Pred poletjem smo že poročali, da je italijanski zakonodajalec z zakonom št. 128 z dne 24. aprila 1998, končno stopil na pot dokončne ureditve vprašanih, ki se že več kot dvajset let postavljajo v zvezi z mnogolastninskimi pravicami. To so pravice posameznikov, da lahko vsak izmed njih razpolaga z bivališčem za določen čas v letu. Gre torej za neko ciklično izmenično pravico razpolaganja s počitniškimi bivališči, kar povzroča, da s formalno-pravnega vidika hkrati obstaja na isti stanovanjski enoti več avtonomnih in ekskluzivnih pravic, katerih možnost izvajanja-koristenja je časovno porazdeljena v letu.

V prejšnjih dneh je vlada sprejela zakon, s katerim se prilagaja evropski smernici iz leta 1994 po kriterijih, ki jih je že določil omenjeni pooblastilni zakon. Odslej bo moral prodajalec pred pogodbo izročiti klientu informativni list, v katerem bodo morali biti podrobno opisani vsi pogoji kupčije. Kupec ne bo imel nobenih drugih bremen razen tistih, ki mu jih pogodba izrecno nalaga. Imel bo široko pravico do odstopa od pogodbe: v roku desetih dni od podpisa bo lahko odstopil tudi *ad nutum*, torej brez razlogov. V roku treh mesecev od podpisa pa bo lahko odstopil v slučaju, ko pogodba ne bo vsebovala kakšnega nujnega elementa. V tem primeru ne bo potrebno nobeno povračilo stroškov. Do izteka roka za odstop kupec ne bo smel izvršiti nobene anticipacije ali akontacije. Prodajalec pa bo v vsakem primeru moral nuditi osebno, bančno ali zavarovalniško jamstvo.

Zakon upošteva in uvaja mnogolastninske pravice le v obliki stvarnih nepremičninskih pravic. Ostaja pa odprto še vprašanje drugih oblik, s katerimi je bil doslej dosežen isti rezultat, predvsem delniške participacije, ki je tista, v kateri so ponavadi porabniki najmanj zaščiteni.

DH

GOSPODARSTVO

DRUŽBA SHELL SE UMIKA IZ SLOVENIJE

Slovensko javno mnenje in tudi politiko je osupnila novica, da bo multinacionalna naftna družba Shell prodala svoje bencinske servise. Zgradila jih je v Mariboru, na Jesenicah in v Velenju, v gradnji pa je servis na Ptuj. Samo Krivic, direktor Shella Slovenija, je sklep o prodaji utemeljil z ekonomskimi razlogi, češ da si prizadevajo za gospodarno uporabo naloženih sredstev v Evropi, poslovanje bencinskih servisov v Sloveniji pa ni bilo dovolj donosno. Pri tem je bil kritičen, ko je dejal, da je družba Shell hotela v Sloveniji zgraditi od 20 do 25 bencinskih servisov, toda je pri tem naletela na velike težave. Dodal je tudi, da v naslednjih letih ni pričakovati bistvenih sprememb na področjih, ki so ovirala razvoj družbena slovenskih tleh, in da bodo naložbeni denar raje preusmerili v utrjevanje mreže v bolj obetavnih državah. Opozoril je, da poteka pridobivanje dokumentacije za gradnjo v Sloveniji zelo počasi, cene zemljišč in najemnine pa so nenavadno visoke, celo mnogo višje kot drugje v zahodni Evropi. Multinacionalna družba Shell pa bo v Sloveniji še zmeraj navzoča na področju prodaje olj in maziv, plačilnih kartic in prodaje kemičnih izdelkov.

Sklep družbe Shell naj bi potrjeval navedbe iz poročila Evropske komisije EZ, da Slovenija še nima zakonodaje, ki bi spodbujala tuje naložbe, pa tudi ozračje za sprejem poslovnežev iz tujine ni ugodno.

M.

V SLOVENIJI SPET JUGO IZ KRAGUJEVCA

Industrija avtomobilov Zastava iz Kragujevca (v Srbiji) bo v Slovenijo menda v kratkem poslala 200 vozil vrste Jugo. Uvažali jih bodo preko mešanega slovensko-jugoslovenskega podjetja Zastava avto. Ob tem je zastopnik Zastave zagotovil, da je avto uspešno prešel test homologacije, cena pa naj bi bila prilagojena slovenskemu trgu in posebno konkurenčna. Za prihodnje leto v Industriji Zastava načrtujejo izvoz 1.500 avtomobilov v Slovenijo. Četudi izdelovalci avtov zatrjujejo, da je Jugo varen, ker je skoraj cel nov razen avtomobilske školjke in je opravljen vse teste, ki veljajo v Evropi, so slovenski poznavalci avtomobilskega trga skeptični. Menijo pa, da bo Zastava s svojimi avtomobili res prodrila na slovensko tržišče, ker bodo cene nizke in v Sloveniji je veliko ljudi, ki bodo zaradi nizkih dohodkov prisiljeni v nakup takšnih avtomobilov.

M.

SMUČANJE

URŠKA HROVAT ZMAGALA V PARK CITYJU

Slovenski ljubitelji smučanja so se konec prejšnjega tedna veselili zmage Urške Hrovat v slalomu v Park Cityju.

Hrovatova je takoj dokazala, da je v zelo dobri formi, saj je prepričljivo osvojila prvo vožnjo z dokajšnjo prednostjo pred ostalimi; bila je za dobro sekundo hitrejša od Avstrijke Steggalove in druge Slovenke, Nataše Bokal. Tudi v drugem spustu ji je uspelo ohraniti pičlo prednost 33 stotink sekunde pred Avstrijko Sabine Egger, ki se je tako uvrstila na končno drugo me-

sto. Tretja je bila presenetljiva 16-letna Hrvatica Jasna Kostelić, ki je bila v drugi vožnji dolgo časa v vodstvu, preden sta jo prehiteli Eggerjeva, na koncu pa Urška Hrovat. Dobro sta se odrezali tudi ostali slovenski smučarki: Alenka Dovžan je zasedla 6. mesto, Nataša Bokal pa je bila 8. Špela Pretnar je izstopila že v prvi vožnji, medtem ko je bila slovita Italijanka Deborah Compagnoni le deveta.

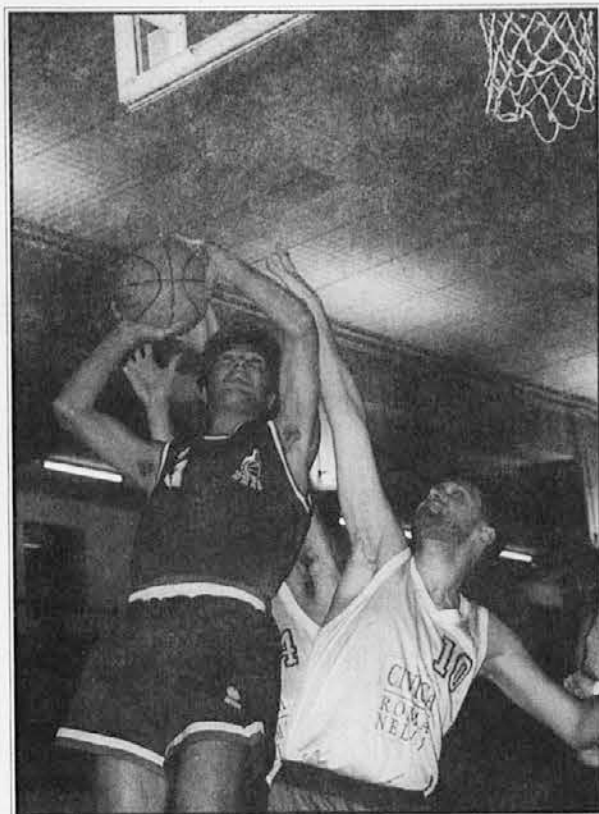
To je bila peta zmaga v smučarski karieri Urške Hrovat, ki je sedaj na skupni lestvici 3. s 145 točkami (prva je Avstrijka Alexandra Meisnitzer s 180 točkami, druga pa Norvežanka Andrine Flemmen s 149 točkami). Takoj za njo, na 4. mestu, je mlada hrvaška predstavica Kostelićeva s 132 točkami. Na 6. mestu je Compagnonijeva z 89 točkami, Nataša Bokal pa je na skupni lestvici na 12. mestu z 59 točkami.

V moškem slalomu v Park Cityju pa Slovencem res ni šlo najbolje, saj je bil Jure Košir šele 12., drugi slovenski reprezentant Matjaž Vrhovnik pa se je uvrstil na 19. mesto. V vse prej kot ugodnih vremenskih razmerah je slalom presenetljivo osvojil Francoz Pierrick Bourgeat. Drugi je bil Norvežan Hans-Petter Buraas, tretji pa Avstrijec Christian Mayer. Po treh tekmah je tako Jure Košir 11. na skupni lestvici z 62 točkami. Prvi na njej je Avstrijec Christian Mayer s 190 točkami, drugi prav tako Avstrijec Stephan Eberharter s 180 točkami, tretji pa Norvežan Kjetil-Andre Aamodt s 105 osvojenimi točkami.

DOMAČA KOŠARKA

JADRAN IZGUBIL, TUDI OSTALE EKIPE BOLJ SKROMNO

Na raznih košarkarskih prvenstvih se slovenske ekipe niso najbolje odrezale.

Posnetek s tekme Breg-Basket 2000 (Foto Kroma)

Sedmo kolo košarkarske C lige ni prineslo sreče naši združeni ekipi Jadran Nuova Kreditna. Jadranovci so namreč izgubili doma proti Caorleju z izidom 66:68. Poznalo se je, da so ekipo med ted-

nom pestile razne poškodbe in odsotnosti, kar se je odražalo tudi v igri.

Od ostalih ekip sta zmagali le Bor Radenska, ki je v 9. kolu skupine B C2 lige v gosteh premagal Arte z izi-

dom 67:79, in Kontovel Nord Est, ki je v 6. kolu skupine B D lige doma premagal Lego nazionale z 79:63. Drugače je v skupini A C2 lige Dom Kmečka banka doma visoko izgubil proti Gemoni z izidom 62:89, Cicibona Prefabbricati Marsich pa je v skupini A D lige prav tako doma klonila proti Cusu s 75:86.

Kar se tiče položaja na lestvici, je Jadran Nuova Kreditna skupaj z drugimi štirimi ekipami s šestimi točkami v drugem delu lestvice. Dom Kmečka banka je z le dvema osvojenima točkama predzadnji na lestvici skupine A C2 lige, Bor Radenska pa je s štirimi točkami predzadnji na lestvici skupine B. V D ligi je Cicibona Prefabbricati Marsich s štirimi točkami na sredini lestvice skupine A, Kontovel Nord Est pa je prav tako na sredini lestvice skupine B s šestimi točkami in skupaj z dvema drugima ekipama.

Naj še omenimo, da so ekipe odigrale tudi 3. kolo promocijske lige na Tržaškem. Breg je doma premagal Basket 2000 z izidom 85:64 in si priboril s štirimi osvojenimi točkami tretje mesto na lestvici skupaj z drugima dvema ekipama.

PRIZNANJE NAŠEMU ŠPORTNEMU DELAVCU

RADIVOJU PEČARJU BLOUDKOVA PLAKETA

Odbor za podelitev Bloudkovih priznanj, ki mu predseduje nekdanja vrhunska slovenska smučarka Mateja Svet, je podelil letošnje nagrade in priznanja, ki nosijo ime po inž. Stanku Bloudku, nepozabnem slovenskem športnem delavcu, ki je med drugim "oče" skakalnice v Planici. Podelitev je potekala v petek, 20. t.m., v Ljubljani.

Bloudkove nagrade so letos prejeli Matej Klemenc za življenjsko delo na področju razvoja tenisa v Sloveniji, To-

maž Čopi in Mitja Margon za vrhunske dosežke v jadraniu in Smučarski klub Tržič za izjemen prispevek k razvoju smučarstva v Sloveniji. Med posamezniki in ekipami oz. klubi, ki so prejeli Bloudkove plakete, pa sta tudi zamejska športna delavca Radivoj Pečar iz Trsta (na sliki) in Franc Wiegele iz Zahomca na Koroškem. Ostali prejemniki Bloudkovih plaket so Rokometni klub Radeče, Odbojarski klub Fužinar, državna reprezentanca v golbalu, telovadec Mitja Petkovšek, košarkarska reprezentanca do 22 let, kolesar Zoran Klemenčič in kajakaš Miha Terdič.

Prav gotovo je podelitev Bloudkove plakete človeku iz naše srede lepo priznanje za ves zamejski šport, še večje pa za Radivoja Pečarja samega, ki ga pri nas poznamo kot neutrudnega športnega delavca in organizatorja, ki je veliko prispeval zlasti k razvoju kolesarstva med Slovenci v Italiji. Pečar je namreč prejel plaketo za življenjsko delo na tem področju. Ni potrebno omenjati njegove vloge pri Kolesarskem klubu Adria v domačem Lonjerju, ki med drugim vsako leto prireja kolesarsko dirko ZSSDI. Ta je z leti postala zelo pomembno mednarodno športno srečanje. Zato se podelitve Bloudkove plakete veselimo tudi pri Novem glasu, Radivoju Pečarju pa naj gredo naše iskrene čestitke.

JUBILEJ USPEŠNEGA DRUŠTVA

SK BRDINA DELUJE ŽE DESET LET

V soboto, 21. t.m., je v Prosvetnem domu na Opčinah potekala dobro obiskana proslava ob 10-letnici delovanja Smučarskega kluba Brdina.

Leta 1988 se je po temeljitem razmisleku skupina smučarjev in smučarskih delavcev odločila, da ustanovi nov smučarski klub; ta šteje danes 150 članov, ki se ukvarjajo pretežno s smučanjem, a tudi z drugimi dejavnostmi, npr. z gorskim kolesarstvom (naj omenimo samo Bike slalom, ki ga prireja klub).

Sobotne slovesnosti se je, kot že rečeno, udeležilo veliko število ljudi, zlasti mladih, ki so prišli v dvorano

Prosvetnega doma. Prisotnim je spregovoril predsednik SK Brdina Marko Piccini, ki je podal pozitiven obračun delovanja, tehnični vodja Rado Šuber pa je orisal zgodovino društva in njegove dejavnosti. Na proslavi so podelili priznanja najzaslužnejšim trenerjem, odbornikom in tekmovalcem, svojo pozdrav pa so prinesli tudi predstavniki drugih društev in organizacij.

knjižni dar za leto 1999

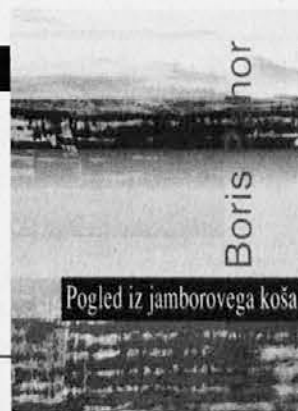
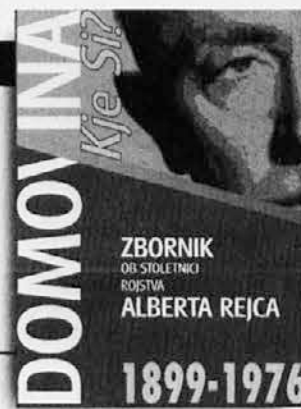
Koledar 1999

Uredil ga je dr. Jože Markuža. Tudi letošnji zbornik, ki obsega 304 strani, je bogata publikacija, ki bralcu posreduje veliko informacij zgodovinske, družboslovne in gospodarske narave, obenem pa tudi izčrpno dokumentacijo o delovanju mladinskih organizacij, kulturnih društev in ustanov na Tržaškem in Goriškem. Ilustracije koledarskega dela: Edi Žerjal; oprema: Igor Devetak.

Domovina, kje si?

Zbornik ob stoletnici rojstva Alberta Rejca (1899-1976)

To 9. knjigo iz zbirke Naše korenine je uredil Branko Marušič, opremil pa Pavel Medvešček in šteje 288 strani. Gre za zbornik, ki osvetljuje lik in delovanje Bertija Rejca, enega najvidnejših predstavnikov TIGRA. Urednik je poskrbel za temeljito uvodno študijo, v drugem delu pa je zbral pričevanja o TIGRU Tatjane Rejec in razne referate s posveta v Tolminu ob 20-letnici Rejčeve smrti.

Pogled iz jamborovega koša

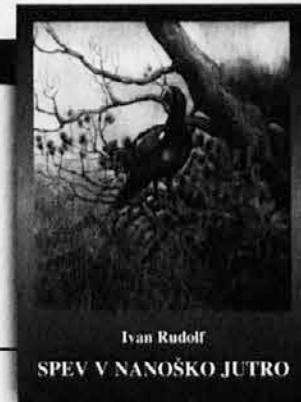
Boris Pahor

V štirih tematsko zaokroženih sklopih so na 350 straneh zbrani članki, eseji, govori, intervjuji in polemični zapisi, ki so nastajali od začetka petdesetih let do danes. Narodni obstoj in kulturni ter družbeni razvoj slovenskega naroda v matični domovini, predvsem pa v zamejstvu, predstavljata rdečo nit teh zapisov. Gre za izbor iz obsežnega tovrstnega Pahorjevega pisanja, ki ga je opravil Marko Tavčar. Oprema: Ivan Žerjal.

Spev v nanoško jutro

Ivan Rudolf

Gre za zbirko lovskih črtic in slik iz narave, ki jih je avtor pisal v glavnem za Radio Trst A, ko je bil v petdesetih letih sicer že močno angažiran tudi na časnikarskem in političnem področju na Tržaškem. Bralec se bo ob prebiranju naužil lepih vtisov o živalskem svetu in ljudeh, ki jim je lov predvsem priložnost za neposreden stik z naravo. Knjiga šteje 200 strani. Ilustracije: Jurij Mikuletič; oprema: Franko Žerjal.

Goriška Mohorjeva družba

